

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

IZBORI
ZA EUROPSKI PARLAMENT

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
523

Subotica, 12. travnja 2013. Cijena 50 dinara

**OBNOVLJENI KRIŽEVI
U GORNJEM TAVANKUTU**

VOJVODINA NA TAPETU

TISKAT ĆE SE UDŽBENICI

**INTERVJU
DRAGAN ĐURIĆ**

MADE IN LOKAL

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéallalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

PLUS

Spartan

korice 1-4.indd 3

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Osigurajte svoj prostor u cyber svijetu!

Imate hobi, zanat, interesiranje i želite ga podijeliti sa svijetom?

Registrujte domen kod nas!

Najbolji hosting, extra cijene.

Popust 22% na registraciju nacionalnih domena!

Pouzdan, efikasan i siguran partner za Vaš web sajt.

Detalji na sajtu: www.tippnet.rs

TIPPNET
INTERNET
Karađorđev put 2
Subotica
024/555 765

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

Baš kao nekad

Svaki puta kad se nanovo pokrene pitanje autonomije Vojvodine, kod pripadnika nacionalnih manjina koje stoljećima žive u njoj to stvara određenu nelagodu. Naročito ako je to, kao ovih dana, praćeno retorikom iz devedesetih godina. Naime, kao što to predstavnici manjinskih nacionalnih zajednica često ističu, rješavanje svih pitanja vezanih uz ostvarivanje kulturne autonomije neusporedivo lakše ide s predstavnicima pokrajinskih vlasti u odnosu na republičke vlasti. To je i sasvim prirodno, jer su nižim razinama vlasti ovi problemi bliži, u pokrajinskim vlastima zastupljeni su i pripadnici manjina, što na republičkoj razini nije slučaj. Radi se ne samo o senzibiliziranosti za pitanja manjina, iz čega slijedi i politička volja da se ova pitanja rješavaju, već i o redovitom financiranju. A ako ima problema u financiranju pokrajine i ostvarivanju njezinih nadležnosti, vjerojatno je opravdano zapitati se - hoće li i financiranje ostvarivanja kulturne autonomije, ustanova, organizacija i projekata biti na bilo koji način ugroženo?

Ima li razloga za zabrinutost? Rječnik koji se čuo ovih dana i argumentacija protivnika Deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava Vojvodine podsjećaju u mnogome na devedesete godine. Predstavnici oporbe u pokrajinskoj skupštini traže raspisivanje prijevremenih pokrajinskih izbora i zalažu se za »funkcionalnu autonomiju Vojvodine, u skladu s Ustavom i zakonima«. Najavljuju se i masovni prosvjedi u Novom Sadu upravo za danas, zbog namjere da se Deklaracija ipak stavi na dnevni red. Prosvjednicima će biti osiguran prijevoz za dolazak za prosvjede ispred Banovine. Baš kao nekad.

Ima i druga strana. Koalicija nevladinih organizacija »Građanska Vojvodina« podržala je inicijativu za usvajanje Deklaracije o zaštiti prava Vojvodine i smatra da je »licemjerno tražiti autonomiju za srpsku manjinu na Kosovu, a istovremeno gušiti vojvođansku«. Njihovo je viđenje da bi vlast u Srbiji upravo u ovome trenutku mogla osnažiti svoje pozicije ako bi pokazala na svom primjeru da je spremna na unutrašnju demokratizaciju i suštinsku autonomiju Vojvodine.

J. D.

12. travnja 2013.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Prijedlog Deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine

**NAJAVLJENO DONOŠENJE
DEKLARACIJE.....6-7**

Fond za kapitalna ulaganja APV

**HOĆE LI BITI ZASTOJA U
VOJVODINI?.....8**

INTERVJU

Dragan Đurić, Generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici

**PROBLEMI HRVATA U SRBIJI
NISU NERJEŠIVI.....12-15**

SUBOTICA

Ostvaruje se projekt »Bunjevački Put križa«

**OBNOVLJENI PIUKOVIĆEV I
FUTOŠEV KRIŽ.....18-21**

DOPISNICI

Somborski sir dobio oznaku geografskog podrijetla

**POVRATAK ZABORAVLJENOJ
TRADICIJI.....24-25**

KULTURA

Predstavljena knjiga Tomislava Žigmanova »Izazovi - sabiranja, sumje-ravanja, tumačenja«

**DIJAGNOZA I SMJERNICE ZA
DALJE.....33**

SPORT

Mario Evetović, košarkaš Spartaka

**VRIJEME UČENJA KOŠARKAŠKIH
TAJNI.....49**

Odgođena sjednica Sk

Odgođeno donošenje Deklaracije kojom se

upozorava na to da nepoštovanje načela

autonomije, ustavnih i zakonskih rješenja,

slabi pravnu državu

i europsku demokratsku praksu

Poznati film glasovitog španjolskog filmskog redatelja Pedra Almodovara »Jamon jamon« ima značenje »Šunka šunka«. Nikada nisam kušao šunku na španjolski način, zanima me kako oni to spremaju. Ne znam, nisam siguran da je kao naša. Bojim se da je kao ona koja se donosi iz EU i prodaje na tržnicama. Ta je hermetički zatvorena, mekana, vodenasta, topi se u ustima, čak je slatka. To i nije prava šunka. To je maskirana salama, ušećerena kako bi zavarala djecu. Da bi taj kemijski pokus uspio, potrebni su različiti aditivi. Aditivi omogućuju da ta »šunka« usisa vodu. Tako postaje mekana, a proizvođači nam naplaćuju vodu po cijeni šunke. Dakle, to je lakrdija.

Ne znam je li španjolska šunka takva. Navodno, Amerikanci uzimaju tanke listiće slanine, vjerojatno mesnate, 'adidas' slanine, te je peku na roštilju. Kada je tako fino ispeku, ne jedu je kao mi, onako uz dodatak glavnog jela. Oni je jedu kao čips ili kokice uz gledanje TV-a. To valja isprobati, sigurno je dobro uz gledanje tekme.

Ušli smo u razdoblje šunke. Nakon korizme, šunka se vratila u svom svojem sjaju. Zima se oduljila, svježeg povrća nema, energije treba za ove vjetrovite i pro hladne dane. Šunka je spas, mada su i kobasica, kulen, gužnjak također dostojni rivali. No, slanoća prave šunke odlično korespondira kiselosti vina. Oni čine čarobno trojstvo s kruhom. Kada se molimo za kruh svagdašnji, često predmnijevamo i ono što ide uz kruh, dakle šunku i vino.

Eto, zahvaljujući Španjolcima, možemo uvidjeti značaj ove delikatese. Navodno, nije moderno, nije suvremeno, nije urbano, nije popularno jesti šunku. Eto, Almodovar je dokazao suprotno. Mislim da je zaslužio da ga netko pozove na Dane šunke koji se odnedavno održavaju u našem kraju. Vjerujem, kada bi došao, kada bi vidio što je prava, originalna šunka, bez aditiva, plastike i šećera, siguran sam da bi napravio novi nastavak svog poznatog filma. Zamislite samo da se u kinima emitira film »Jamon jamon 2 – avantura u Ljutovu«. Mislim, možda ga ne bi mogli gledati jer nemamo kino, ali bi na temu šunke mogli održati lekciju mnogima. Možda je to razvojna šansa ove regije, otvarati mesarske zadruge, razvijati pušničke kapacitete, brendirati šunku i izvoziti je. Ako ostane za izvoz.

Nikola Perušić

Prema izjavi predsjednika Vlade Vojvodine Bojana Pajtića, koju je prošle subote prenio Ured za odnose s javnošću Vlade APV, najavljeno je da će Skupština Vojvodine u srijedu, 10. travnja, donijeti Deklaraciju o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine, »jer većina građana jasno vidi da se ta prava ne poštuju i povređuju«. Bojan Pajtić je u pisanoj izjavi za javnost istaknuo kako »to najizravnije utječe na interese građana Vojvodine. Narušavaju se i ranije stečena prava, što je nezabilježeno u suvremenoj europskoj praksi«.

Dodao je kako sadašnja republička vlast »mora imati snage da podnese teret pogubne politike na Kosovu devedesetih godina«, te da »mora skupiti snage da donese teške, ali dalekosežne odluke. Ali, Vojvodina ne smije biti poligon na kojem će se iskaliti bijes i frustracija zbog iznuđenih i nepopularnih poteza«.

Međutim, već u ponedjeljak, u kratkom obraćanju medijima 8. travnja,

predsjednik Skupštine AP Vojvodine István Pásztor je izjavio kako se odgađa 16. sjednica Skupštine Vojvodine zakazana za 10. travnja.

MIMO USTAVNIH JAMSTAVA

Vojvođanski premijer je u izjavi naveo kako je nedavno »mimo ustavnih jamstava smanjen okvir na temelju kojega se opredjeljuje minimum financijskih sredstava za Autonomnu Pokrajinu Vojvodinu« i naglasio da je pored toga »republička Vlada protuustavnom odlukom, bez konzultacija s pokrajinskim tijelima, počela na neustavan način raspolagati pokrajinskom imovinom«.

Prema njegovim riječima uzurpirano je i pravo postavljanja direktora Pokrajinskog fonda za zdravstvo i socijalnu politiku, te je u potpunosti ignoriran zahtjev pokrajinske Vlade da se u skladu s nespornim nadležnostima prema Zakonu o utvrđivanju nadležnosti APV, predstavnicima pokrajine osigura odgovaraju-

Skupštine i najavljeno donošenje Deklaracije

će sudjelovanje u vlasništvu i upravljačkoj strukturi Novosadskog sajma.

»Masovno se vrše smjene rukovodećih ljudi i članova upravnih odbora u značajnim državnim institucijama prije isteka mandata, bez zakonske osnove i bilo kakvog obrazloženja«, istaknuo je Pajtić i dodao kako se imenuju stranački podobni kadrovi, uz nepoštovanje mišljenja pokrajinske i lokalne administracije, eksperata odgovarajućih struka i sindikalnih organizacija«.

Predsjednik pokrajinske Vlade je naveo kako će Deklaracijom »pozvati republička tijela i institucije da zajedno s pokrajinskom administracijom i predstavnicima lokalnih samouprava, uz jačanje međusobne suradnje, unaprijedimo razinu poštovanja propisanih procedura, kao i nespornih prava i obveza«.

VASIN: OPTUŽBE PO RECEPTU IZ 90-IH

Srpska napredna stranka osudila je namjeru Vlade Vojvodine i predsjednika Bojana Pajtića da Skupštini Vojvodine predloži takvu Deklaraciju, izjavio je potpredsjednik te stranke *Igor Mirović* i poručio kako tekst Deklaracije obiluje proizvoljnim kvalifikacijama i zamjenama teza o navodnoj ugroženosti Vojvodine, prenosi Tanjug.

»Vlada Vojvodine i Bojan Pajtić pažljivo su birali trenutak za podnošenje Deklaracije i izabrali dan u kojem država

mora definirati svoju strategiju oko Kosova i Metohije, s dodatno uznemirujućom simbolikom oko datuma održavanja sjednice Skupštine, na kojoj privatni vlasnici Vojvodine žele da se o njoj raspravlja – 10. travnja, dan

granice, Pajtić izabrao taj trenutak da iznutra ruši Srbiju«. Petković je dodao i kako je Pajtić »prvo donio protustavni Statut Vojvodine kojim se pravi država u državi«.

Na takve tvrdnje odgovorio je pokrajinski tajnik

pojedinih političara koji su Bojana Pajtića usporedili s ustašama i domaćim izdajnicima.

Usljedilo je i priopćenje pokrajinske Vlade kojim su pozvani svi kritičari prijedloga Deklaracije da kažu što

»Skupština Vojvodine neće pristati na to da se Vojvodina i prava njenih građana svedu na neku neobveznu formu, poput 'nevladine organizacije, lovačkog ili ribolovačkog društva'«, naveo je u pismenoj izjavi Bojan Pajtić.

nastanka jedne od najmonstruoznijih fašističkih tvorevina tijekom Drugog svjetskog rata«, rekao je Mirović.

Demokratska stranka Srbije smatra kako najava vojvođanskog premijera o donošenju Deklaracije »predstavlja novi ultimatum za razbijanje zemlje«. Portparol DSS-a *Petar Petković* naveo je u priopćenju kako je »u trenutku kada je Srbija izložena ogoljenim prijetnjama i ucjenama EU, umjesto da sve stranke i cijela zemlja brane pravo Srbije da zaštiti svoje međunarodno prizmate

Miroslav Vasin, izjavom kako je »apsolutno neprihvatljivo da se po receptu iz 90-ih, svako zalaganje za poštovanje ustavnih odredbi o autonomiji Vojvodine proglašava separatizmom. Posebno je idnikativno da se to čini od strane onih koji se deklarativno zalažu za poštovanje Ustava Srbije, a sada žestoko napadaju dokument koji se upravo zalaže za poštovanje tog istog Ustava«.

Deklaraciju je podržao i potpredsjednik pokrajinske Skupštine *Milivoj Vrebalov*, pri čemu je kritizirao izjave

je u tekstu sporno »s obzirom na to da osim uvreda, optužbi za separatizam i optužbi na račun Vlade Vojvodine i njenog predsjednika, nismo imali prilike čuti nijednu kritiku koja bi se odnosila na suštinu onoga što predlažemo«.

Inicijativu predsjednika Vlade Vojvodine Bojana Pajtića za usvajanje Deklaracije kritizirali su i predsjednik Srbije *Tomislav Nikolić* i potpredsjednik Vlade Srbije i predsjednik SNS-a *Aleksandar Vučić*.

Priredio: Z. Sarić

FOND ZA KAPITALNA ULAGANJA APV

ODRŽAN SASTANAK ČELNIKA

Hoće li biti zastoja u Vojvodini?

Plan pokrajinskih vlasti je ambiciozan, radi se o ulaganju oko 137 milijuna eura

Vojvodanska ekonomija je došla u fazu u kojoj postaje malo teže predvidiva. Nova republička vlast ima ambivalentan stav prema autonomiji, ali je iz političkih razloga u ovom trenutku izgleda ne smije dirati. No, afera s Razvojnog bankom Vojvodine prijeti metastazom, pa se postavlja pitanje što će se raditi ove godine u Vojvodini, hoće li sve stati dok se situacija ne raščisti?

Jedna od ključnih institucija u provođenju pokrajinske politike jest Fond za kapitalna ulaganja Autonomne Pokrajine Vojvodine.

U dokumentu koji je potpisao predsjednik Upravnog odbora dr. *Bojan Pajtić* za tekuću godinu navodi se kako će svoje aktivnosti usmjeriti na financiranje programa i projekata iniciranih od strane lokalnih samouprava, u područjima prostornog planiranja, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, ugostiteljstva, industrije i zanatstva, prometa, znanosti, prosvjete, sporta, kulture, zdravstvene i socijalne zaštite, javnog informiranja itd... U cilju sagledavanja ovako širokih područja imenovani su savjeti za investicijske poslove u devet područja. Prije svega, nastavlja se financiranje i sufinanciranje ranijih programa. Za 2013. godinu planira se ulaganje u ukupnoj visini od preko 15.341 tisuća milijuna dinara, tj. narodnim jezikom oko 137 milijuna eura.

RASPODJELA

Postoje određeni kriteriji za ocjenu prioriteta, a postoci su određeni i po područjima. Tako će oko 3 milijuna eura otpasti na arhitekturu, urbanizam i graditeljstvo. Daljnjih oko 3 milijuna eura ići će na vodoprivredu i komunalnu hidrotehniku. Preko 10 milijuna eura ide na izgradnju te sanaciju u zdravstvu i socijalnoj zaštiti. Lavovski dio od oko 118 milijuna eura odvaja se za promet i telekomunikaciju, uključujući pristaništa te marine.

PRIORITETI

Među 20 najvažnijih projekata Fonda za kapitalna ulaganja AP Vojvodine na

prvom se mjestu nalazi izgradnja i opremanje Urgentnog centra Kliničkog centra Vojvodine (28 milijuna eura), slijedi rekonstrukcija obrambene linije za zaštitu Novog Sada od velikih voda Dunava (1,5 milijuna eura), pristanište Apatin-Dunav (oko milijun eura), izgradnja mosta i koridora na Tisi u Adi (14 milijuna eura), sanacija tamiških nasipa (preko 4 milijuna eura), most preko Save kod Srijemske Rače (6 milijuna), izgradnja novog studentskog doma u Novom Sadu (preko 3 milijuna), završetak zgrade Narodnog kazališta u Subotici (3 milijuna), dvosmjerni plinovod od Gospođinaca do PSG Banatski Dvor (3 milijuna), lokalna cesta Srijemska Mitrovica-Šabac (2,5 milijuna) Ulica Žarka Zrenjanina u Vršcu (oko milijun eura), Kamenica 2 (preko 12 milijuna europskih šoldi), izgradnja sportske dvorane u Zrenjaninu (4 milijuna), izgradnja studentskog doma u okviru Pedagoškog fakulteta u Somboru (2,5 milijuna), rekonstrukcija rasvjete šireg centra Stare Pazove (malo više od pola milijuna čvrste kontinentalne valute) izgradnja novog objekta Specijalne bolnice za plućne bolesti »Dr. Budislav Babić« u Beloj Crkvi (1,5 milijuna eura), rekonstrukcija i uređenje Ulice Kralja Petra Prvog u Somboru (preko 3,5 milijuna eura), izgradnja Predškolske ustanove »Radosno djetinjstvo« na Novom naselju Novog Sada (preko 2 milijuna eura), izgradnja objekta sportske dvorane u Indiji (6 milijuna), te Sportsko-poslovni centar Beočin (1,5 milijuna).

Dakle, neki informirani izvori ukazuju kako su savjeti za investicijske poslove obavili dobar posao, uspjevši podijeliti sredstva među najvećim pokrajinskim izbornim pobjednicima. Oporba se nema čemu previše nadati, kao niti mali koalicijski partneri. Financijski plan je snažan i sigurno će se snažno braniti. To će nam omogućiti stabilnost i predvidivost, koja u usijanom neprozirnom kosovskom političkom ciklusu ipak daje utjehu. Radost bi bila još veća kada bi svi planovi bili uspješno realizirani.

Nikola Perušić

Dogovori

Udžbenici za prva četiri

razreda osnovne škole

bit će tiskani ove godine,

ostali udžbenici za

slijedeću školsku godinu

Djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Srbiji, u školskoj godini 2013./2014. učit će iz udžbenika tiskanih u Srbiji i bit će izjednačena s drugom djecom u projektu besplatnih udžbenika Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja, obećala je pomoćnica ministra *Vesna Fila* na sastanku s čelnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća *Slavenom Bačićem*, *Darkom Sarićem Lukendićem* i *Andelom Horvat* u Beogradu.

»Do ovoga je došlo kao realizacija prijašnjeg susreta predstojnice Ureda za Hrvate izvan Hrvatske *Darije Krstičević* s Vesnom Fila, kojem je cilj bio rješenje pitanja udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku, kao i ostvarivanje pune ravnopravnosti u projektu besplatnih udžbenika za učenike osnovnih škola«, kaže predsjednik HNV-a Slaven Bačić.

DRŽAVA MORA OSIGURATI UDŽBENIKE

»Sada smo se odgovorili točno što tko treba uraditi po procedurama i mislim da će to vrlo brzo biti završeno i na dobrobit djece prije svega. Oni moraju imati udžbenike do rujna, to je ključ«, kaže pomoćnica ministra Vesna Fila.

»Mi smo ponudili tu varijantu da se malo angažira nacionalno vijeće, da se angažiraju nakladnici i da se na koncu angažiraju i oni koji trebaju te udžbenike ponuditi, a to

KA HNV-A S POMOĆNICOM MINSITRA PROSVJETE VESNOM FILA

Pretno je što će tko uraditi

su nastavnici, da ih izaberu i onda će to biti vrlo brzo. To nije tako komplicirana procedura koliko je možda bio nedostatak preciznog dogovora između nas«, objašnjava Fila.

U pogledu financiranja, a što je jedan od ključnih čimbenika u rješavanju pitanja udžbenika, Fila kaže kako će se u Ministarstvu sigurno naći mogućnosti da se plati nakladnicima »budući da smo mi u obvezi svoj djeci u Srbiji osigurati udžbenike«.

»Država je obvezna osigurati udžbenike za sve svoje građane, odnosno za svu djecu, a Hrvatsko nacionalno vijeće je osnovano da pomaže u određenim područjima. Obrazovanje je jedno od ključnih područja djelovanja Vijeća, znači da surađuje s institucijama kako bismo bili svi skupa na istom zadatku«, kaže Fila.

Što se tiče projekta besplatnih udžbenika, Fila kaže kako će i taj problem biti riješen i da se radi o »propustu« koji će se ispraviti: »Nisu samo hrvatska djeca u pitanju nego je u prijavama koje su stizale bilo nekog 'suma na vezama', tako da su neka djeca bila uskraćena za besplatne udžbenike, među njima su tu bila i hrvatska djeca. Ali sasvim slučajno, nikakva namjera nije bila u pitanju.«

OČEKUJU SE POMACI

Predsjednik HNV-a Slaven Bačić ocjenjuje rezultat razgovora »obećavajućim«, te kaže da će HNV sukladno dogovoru s pomoćnicom ministra prosvjete uraditi svoj

dio, a to je »da će dostaviti potpunu strukturu udžbenika koji su potrebni, potpunu strukturu i brojno stanje učenika po razredima i po školama i naravno posredovati kod škola i predmetnih nastavnika radi hitnoga dostavljanja naslova i autora udžbenika za koje se traži prijevod.

Prema obećanjima ministrice prosvjete File, oni će nakon što to zaprimo naložiti nakladnicima tih naslova za koje se profesori škola odlu-

darovao djeci kao vid poticaja za prva četiri razreda osnovne škole.

»Vjerujem da će se napraviti pomaci, samo ćemo vidjeti u kojoj mjeri će ti pomaci biti ostvareni. Ukoliko pitanje refundiranja troškova za besplatne udžbenike bude pozitivno riješeno vjerujem da bi to mogao biti dobar znak da će biti napokon započeto rješavanje pitanja udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku«, kaže Bačić.

Miroslava Petrov, Snežana Vuković, Vesna Fila, Slaven Bačić, Anđela Horvat i Darko Sarić Lukendić

će, s tim da naglašavam kako upravo iz razloga ne samo ekonomičnosti nego i ubrzanja procedure smo predložili da se profesori i učitelji opredijele za iste autore i naslove od svih nakladnika, do konca ovoga tjedna. Nakon toga će nakladnici te udžbenike prevesti na hrvatski jezik, po hitnoj porceduri će biti upućeni Pedagoškom zavodu Vojvodine da ih pregledaju i oni bi se trebali tiskati kao niskotiražni udžbenici do početka školske godine.«

Na sastanku je obećano i kako će biti refundirani troškovi udžbenika za hrvatski jezik koje je HNV kupio i

POLITIČKA VOLJA I FINANCIRANJE

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Darko Sarić Lukendić ocjenjuje kako je konačno dosegnuta točka gdje postoji politička volja za tiskanjem udžbenika na hrvatskom jeziku. »Čini mi se kako su tomu pridonijeli kontinuirani institucionalni pritisci koje je HNV ostvarivao od polovice prošle godine spram resornog ministarstva, a ključan doprinos je dao i posjet predstojnice Ureda za Hrvate izvan Hrvatske Darie Krstičević prije mjesec dana

na čemu smo joj zahvalni. Drugi ključni element su financijska sredstva. Radi se o iznimno malim tiražama što podiže cijenu proizvodnje, a udžbenici se ne smiju prodavati po cijeni većoj od one istovrsnog udžbenika na srpskom jeziku. Stoga je uvijek otvoreno pitanje tko će pokriti razliku u cijeni, što je bilo i predmetom razgovora«. Sarić Lukendić objašnjava kako u proces izrade udžbenika spadaju, osim izravnih, i neizravni troškovi poput prijevoda, lekture ili dobivanja suglasnosti. »Po ovom je pitanju Ministarstvo smatralo kako je to obveza nakladnika.

Mi smo predložili činjenicu da zbog malih tiraža nakladnik nema interesa ulagati vlastite resurse s neizvjesnim ishodom te je na koncu postignut dogovor da će i ove troškove snositi Ministarstvo.« Na sastanku je bilo riječi o udžbenicima za sve razrede osnovne škole i gimnaziju, ali je istaknuto i kako je zbog kratkoće vremena prioritet tiskanje udžbenika za niže razrede osnovne škole u ovoj godini, a da bi se do početka sljedeće školske godine trebali tiskati svi potrebni udžbenici.

J. D.

PROBLEMI U SOMBORSKOM GOSPODARSTVU

Posla i tvornica sve manje

*Za jedno desetljeće Sombor je izgubio skoro pet tisuća radnih mjesta uglavnom u industriji **

*Mnoga poduzeća su propala, a bez posla u njima ostale su stotine radnika **

Trend zatvaranja poduzeća i otpuštanja radnika iz 90-tih i prvog desetljeća ovog stoljeća nastavlja se i dalje

»Danas se o somborskom gospodarstvu ne može ni govoriti, jer se ono svodi tek na nekoliko poduzeća koja rade, i na nekoliko poduzeća koja su u restrukturiranju«, riječi su kojima je trenutačnu gospodarsku situaciju u Somboru na jednom javnome skupu okarakterizirala predsjednica Regionalne gospodarske komore u Somboru *Tatjana Maglič*. Koliko istine ima u njoj izjavi vidi se po onome što se godinama dešava u somborskim poduzećima. Trend zatvaranja poduzeća i otpuštanja radnika iz 90-tih i prvog desetljeća ovog stoljeća nažalost nastavlja se i dalje. »Somborputevi« više ne postoje, »Zadugarka«, jedina preostala zadruga iz nekadašnjeg zadružnog organiziranja, prodala je veći dio imovine, radnici Poljoprivrednog poduzeća »Bačka« u Čonoplji u štrajku su dva mjeseca, a nije sjajna situacija ni u nekadašnjem ponosu somborskog gospodarstva Fabrici akumulatora, gdje je također ovih dana bilo štrajka. Sve ovo pobrojano stalo je u prva tri mjeseca ove godine. Ako se tomu doda i da nekoliko stotina uposlenika ima u poduzećima u restrukturiranju, čiji status mora biti riješen do polovice iduće godine, onda je slika somborskog gospodarstva više nego sumorna.

OTKAZI

Za jedno desetljeće Sombor je izgubio skoro pet tisuća radnih mjesta uglavnom u industriji. Mnoga poduzeća su propala, a bez posla u njima ostale su stotine radnika. U Somboru je 2002. godine bilo 24.700 zaposlenih, 2008. bilo ih je oko 22.000, a sada nešto manje od 20.000. Zato i ne čudi što se od početka ove godine povećao i broj onih koji preko Nacionalne službe za zapošljavanje pokušavaju doći do bilo kakvog radnog mjesta. Na kraju veljače na službenoj evidenciji bilo je 7831, a na kraju prošle godine 7354 nezaposlenih. Među onima koji su produžili spisak nezaposlenih su radnici »Somborputeva«, jer je početkom ove godine to poduzeće ugašeno. Za njih pedesetak posla se našlo u Kompaniji »Vojput«, koja je vlasnik somborskog putarskog poduzeća, ali su 22 radnika ostala bez posla. Ako se k tomu dodaju i radnici koji su ranije dobili otkaz, za samo godinu dana iz Somborputeva« otišlo je 120 uposlenika. Većina njih bez velikih šansi za novo uposlenje. Od skoro stotinjak radnika Zemljoradničke zadruge »Zadugarka« većina je višak. Zemlja i silosi su prodani, pa će za rad u preostalim proizvodnim dijelovima biti dosta tridesetak radnika, dok je kupac preuzeo tek njih 16. Ostali će na tržište

rada, ukoliko nisu među onim sretnicima koji imaju nekakav uvjet za mirovinu.

ŠTRAJKOVI

Da će se pridružiti nezaposlenima strahuju i radnici Poljoprivrednog poduzeća

Pomaka nema ni na jednoj ni na drugoj strani, a u međuvremenu pljušte otkazi za štrajkaše, koji podršku imaju od somborskog Samostalnog sindikata. »Sporan je način na koji poslodavac želi prekinuti radni odnos zaposlenima. On mora imati program rješava-

»Zadugarka« je prodala veći dio imovine

»Bačka« u Čonoplji. U štrajku su od početka veljače i to upravo zbog bojazni da ih čeka radna knjižica i izlazak iz poduzeća u jednom pravcu. Štrajk su započeli strahujući da se iza ponude vlasnika da umjesto da budu uposlenici »Bačke«, postanu radnici »Krivaje«, koja je druga tvrtka istog vlasnika, krije namjera da se otpusti svih tridesetak radnika. Zvrčka je u tome što im se traži da prvo potpišu otkaze i da se odreknu otpremnine i naknade s biroa.

PLAĆE

Prema statističkim podacima Somborci su u veljači zaradili skoro 37.500 dinara, što je od državnog prosjeka manje za 6.000 dinara. S obzirom da se više ne objavljuju posebni podaci za gospodarstvo, ne zna se službeno koliko zarađuju proizvodni radnici. No, u Somboru se dobro zna da većina njih zarađuje tek minimalac.

nja tehnoloških viškova, da radnicima koji su višak da otpremnine, ali višak ne mogu biti svi radnici. Ukoliko potpišu sporazume o prestanku radnog odnosa s 'Bačkom', koji im se nude, ostat će i bez prava na otpremninu i bez mogućnosti da primaju naknadu Nacionalne službe za zapošljavanje», kaže stručna suradnica u Samostalnom sindikatu Grada Sombora *Aleksandra Dimitrov*.

Početak travnja štrajka je bilo i u Fabrici akumulatora i to nije prvi puta, ali iz te tvornice informacije u javnost teško izlaze, pa se i za ovaj štrajk ništa nije moglo čuti od

sindikalnog vodstva u tvornici. Razlog za štrajk su neisplaćene zarade, koje kasne tri mjeseca. Do nedavno tako nešto bilo je teško zamisliti, jer je Fabrika akumulatora slovila za uspješno poduzeće, koje je milijune eura ulagalo u nove pogone. Zaposleni sada strahuju i za budućnost tvornice i svojih radnih mjesta, jer je vlasnik *Miroslav Bogičević* najavio da će u Rusiji graditi tvornicu akumulatora.

IZGOVOR ILI...

Sve ovo gore pobrojeno ne bi bilo tako tragično da se u Somboru može naći drugi posao. No, kako novih tvornica nema, nema ni novog upošljavanja. Na pitanje zašto su Sombor svih ovih godina investitori zaobilazili, nitko nema pravi odgovor. Magličeva kaže da je jedan od problema diskriminacija domaćih investitora, koji za razliku od stranaca ne dobivaju državne poticaje za otvaranje novih radnih mjesta. »Dok se ne izjednače kriteriji, naš prioritet mora biti dovlačenje stranih investitora i mi se jednostavno rečeno moramo nuditi. Potencijala imamo, ali nisu iskorišteni. Jeste da je naša industrijska zona od 500 hektara, ali treba reći da je oko 30 posto u vlasništvu lokalne samouprave, odnosno države, a da je ostalo privatno vlasništvo. Kako ćete investitoru ponuditi nešto što nije vaše?«, kaže Magličeva i dodaje, da bi lokalna samouprava trebala izaći u susret potencijalnim investitorima koji bi prvo na jednom mjestu dobili sve potrebne informacije, a zatim brzo i svu dokumentaciju. Načelnik gradskog Odjela za gospodarstvo *Vladislav Kronić* kaže da grad ozbiljnim investitorima nudi bez naknade zemljište u industrijskoj zoni. Za to što u Somboru nema investitora, po njegovom mišljenju, kriva je država. »Kada je talijanska 'Kalcedonia' u Somboru otvarala tvornice od države je dobivala 2.000 eura po radniku. Ista ta država u nekim drugim sredinama za otvorenje radnih mjesta po radniku daje 10.000 eura i naravno da će investitori onda otići tamo«, smatra Kronić.

SPAŠAVANJE ILI POLITIČKO PREPUCAVANJE

Da lokalne vlasti nemaju ovlasti kada je riječ o gospodarstvu, argument je koji političari uvijek rado potežu kada se pojavi neki problem. Kada je riječ o privatizaciji u pravu su, jer ih nitko nije konzultirao, niti pitao kada su (ras)prodavana poduzeća. Kada su ta ista poduzeća propala podrazumijevalo se da će radnici zakucati na prva vrata, a to su vrata gradske vlasti. Mora se priznati da je somborska lokalna vlast pomogla poduzećima »Severtrans«, »Graničar« i »Aleksa Šantić« da, poslije raskida ugovora

SUFICIT

U robnoj razmjeni s inozemstvom Sombor ostvaruje suficit. To što se više robe izvozi nego uvozi nije samo rezultat dobrih izvoznih poslova nekoliko poduzeća, već i pokazatelj da nema uvoza strojeva i repromaterijala, što također oslikava stanje somborskog gospodarstva.

o privatizaciji, uđu u postupak restrukturiranja. Neki će reći da se iza te pomoći krila i krije, ne briga za radnike, već prilika da se ta poduzeća drže pod kontrolom i u njih udomljavaju politički kadrovi. Pa čak i kada je lokalna vlast oličena u skupštinskoj većini podržala prijedlog somborskog Samostalnog sindikata da ova tri poduzeća uđu u »unaprijed pripremljen plan reorganizacije«, što bi konačno rješavanje statusa tih poduzeća prolongiralo za tri do pet godina, opozicija je imala nekoliko

konkretnih zamjerki. Ova tri poduzeća bila su povod i javnog oglašavanja načelnika Zapadnobačkog okruga, što je pokazalo koliko okrug i lokalna vlast imaju različito viđenje rješavanja statusa ovih poduzeća. »Gradska vlast se konstantno bavi stvarima koje nisu u njenoj nadležnosti, kao što su poduzeća u restrukturiranju 'Graničar' iz Gakova, 'Aleksa Šantić' iz Aleksa Šantića i 'Severtrans'. Imam obvezu kazati kako država ima jasan plan za sva tri poduzeća, kao i zainteresirane investitore (trenutačno Agencija za privatizaciju i Ministarstvo financija pregovaraju s četiri zainteresirana kupca za 'Severtrans'). Kao načelnik okruga, ali i kao građanin Sombora, ne želim nijemo promatrati kako sve dalje zaostajemo, jer znam koliko možemo«, dio je priopćenja načelnika Zapadnobačkog okruga *Dušana Jovića*.

Većinski vlasnik »Graničara«, »Alekse Šantića« i »Severtransa« poslije poništenih privatizacija postala je država, pa će ona i donijeti odluku na koji način će se riješiti status ovih poduzeća. U njima ima oko 700 radnika. Ukoliko se pridodaju i »Boreli« s oko 600 radnika, koji nije riješio imovinske odnose s »Borovom« iz Hrvatske, i »Zastava specijalni automobili«, čijih 175 radnika plaće prima iz državnog proračuna, dok većinski vlasnik Grupa »Zastava« i dalje traži način da uposli ove radnike ili proda tvornicu, onda broj radnika u poduzećima u restrukturiranju dostiže cifru od 1500. Iza te cifre stoji 1500 obitelji, a za neke od njih posao i plaća u tim poduzećima jedino su što mjesečno zarađuju.

Zlata Vasiljević

DRAGAN ĐURIĆ GENERALNI KONZUL REPUBLIKE HRVATSKE U SUBOTICI

Problemi Hrvata u Srbiji nisu nerješivi

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Tko je manje ili više glasan mislim da nije bitno kada u državi postoji politička volja da se rješavaju problemi, ali i ispune preuzete obveze. Činjenice govore da manjinska prava srpskoj zajednici u Hrvatskoj osiguravaju i tri zajamčena zastupnička mjesta u Hrvatskom saboru. Ovdje u Srbiji takva mogućnost ne postoji.

SDraganom Đurićem, generalnim konzulom Republike Hrvatske u Subotici, razgovarali smo nakon šest mjeseci od njegova stupanja na ovu dužnost. Imao je priliku susresti se i s nekim od dugotrajnih problema s kojima se suočavaju Hrvati u Srbiji. Hoće li članstvo Hrvatske u Europskoj Uniji od 1. srpnja ove godine donijeti promjene u odnosima dviju država i položaju hrvatske i srpske manjine, hoće li biti riješeni problemi koji opterećuju hrvatsku zajednicu u Srbiji dugi niz godina? Generalni konzul Đurić smatra kako problemi nisu nerješivi te da, s jedne strane, diplomatski predstavnici

Republike Hrvatske, a s druge strane sama hrvatska zajednica u Srbiji, trebaju učiniti dodatne napore da ti problemi napokon budu skinuti s dnevnog reda – svatko u svom području djelovanja.

HR: Zbog 1. srpnja ove godine, kada Hrvatska postaje punopravna članica Europske Unije, u Hrvatskoj se održavaju izbori za Europski parlament. Hoće li i Generalni konzulat RH u Subotici biti uključen u organizaciju tih izbora?

U Ugovoru o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji definirano je da će se izbori za zastupnike za Europski parlament održati prije stupanja

Hrvatske u punopravno članstvo 1. srpnja. Tako će hrvatski državljani s pravom glasa imati mogućnost na izborima 13. i 14. travnja 2013. godine i ovdje u Subotici birati 12 hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu. Na ovim izborima ćemo po prvi puta imati takozvane »otvorene liste«, što znači da će glasovati i za jednog kandidata s liste te stranke za koju su glasali.

Dakako i Generalni konzulat RH u Subotici ima svoj dio odgovornosti, jer će izbori biti provedeni i u Republici Srbiji, što znači da će hrvatski državljani moći glasovati u diplomatskim

predstavništvima RH u Srbiji – u Veleposlanstvu RH u Beogradu, kao i u prostorijama Generalnog konzulata RH u Subotici, ovisno o njihovom prebivalištu. Biranje hrvatskih zastupnika u Europski parlament naš je prvi pravi korak u sudjelovanju u politici Europske Unije, a zastupnici u parlamentu jedini su izravno od građana izabrani zastupnici u europskim institucijama i upravo to ih čini vrlo važnima.

HR: Znači li to da Hrvatska na svom putu u EU nema više prepreka?

Upravo tako. Na hrvatskom putu prema punopravnom članstvu više nema prepreka, a nakon što je hrvatski ugovor

ratificirala Slovenija, ostale su još četiri države EU koje će taj posao završiti početkom lipnja.

Hrvatska i Slovenija uspješno su zajednički riješile otvoreno bilateralno pitanje, što je rezultiralo jednoglasnom ratifikacijom u slovenskom parlamentu. Iako se u posljednjih godinu dana u medijima mogao steći suprotan dojam, najviši hrvatski dužnosnici, od predsjednika *Josipovića*, premijera *Milanovića* i ministrice vanjskih i europskih poslova *Pusić*, bili su uvjereni da susjedna Slovenija neće biti zadnja članica EU koja će ratificirati taj za Hrvatsku iznimno važan dokument, što se i potvrdilo.

Nakon pozitivnog monitoring izvješća Europske komisije o ispunjavanju obveza Republike Hrvatske vezanih za europski integracijski proces, kojeg nam je krajem ožujka u Zagreb osobno donio povjerenik za proširenje *Štefan Füle*, Hrvatska čeka na taj magični datum – 1. srpnja. Gospodin Füle prvi je u ime čitave briselske administracije čestitao Republici Hrvatskoj na odlično obavljenom poslu. Treba imati na umu kako je Hrvatska prošla najzahtjevniji pregovarački proces u povijesti ove prestižne zajednice država, koji je formalno započeo 2003. godine predajom zahtjeva za članstvo u EU. To je, djelomice, bilo izraženo i kroz broj pregovaračkih poglavlja. Za razliku od 10 država iz kruga proširenja 2004. te Bugarske i Rumunjske koje su se pridružile 2007., a koje su imale 33 pregovaračka poglavlja, mi smo ih imali 35.

U tom pregovaračkom procesu Bruxelles je posebnu pozornost posvetio reformi pravosuđa i borbi protiv

korupcije, uvođenjem posebnog poglavlja Pravosuđe, što smo, također, u cijelosti ispunili. Učinili smo to, ponajprije, zbog nedvojbene želje da živimo u dobro uređenoj vlastitoj državi, koja umije odgovoriti na potrebe svojih građana.

HR: Što će se promijeniti od 1. srpnja, ponajprije u odnosu prema Srbiji, posebice kada je riječ o režimu na granici?

Hrvatska od datuma njezinog pristupa EU neće biti u mogućnosti nastaviti primjenjivati postojeći dvostrani Sporazum o pograničnom prometu (iz 1997.), jer nije usuglašen sa zakonodavstvom EU. Međutim, Hrvatska je Srbiji predložila novi dvostrani sporazum koji se temelji na rješenjima utvrđenim europskom pravnom stečevinom. To znači da i dalje postoji pogranično područje. Dakle, pravo jednostavnijeg i lakšeg prelaženja granice i boravka u pograničnom području bilo bi osigurano za njegove stanovnike kojima će biti izdane pogranične propusnice pod za to predviđenim uvjetima (boravište u pograničnom području, opravdani razlog prelaženja granice i boravka u pograničnom području druge države).

Pogranične propusnice koje izdaju države EU za stanovnike pograničnog područja susjedne države izvan EU moraju sadržavati i biometrijske elemente zaštite. Za nas je važno uređenje tog pitanja, jer ono neposredno utječe na svakodnevni život stanovnika s obiju strana granice, a također je bilo i jedno od tema razgovora ministra *Mrkića* i ministrice *Pusić* u Zagrebu početkom ožujka.

HR: U dosadašnjim susretima s predstavnicima

pokrajinskih vlasti i gospodarskih komora najčešća tema bila je prekogranična suradnja. U kojoj su mjeri mogućnosti prekogranične suradnje iskorištene?

Prekogranični projekti također su bili tema razgovora dvoje ministara vanjskih poslova, posebice oni koji se planiraju, a vezani su za edukaciju malih i srednjih poduzetnika za prijavljivanje za sredstva europskih fondova, odnosno za projekte u području suradnje između poslovnih zona s obiju strana granice.

Upravo povlačenje sredstava iz europskih fondova je posebice privlačno u ovim recesijskim vremenima kada su privatni investitori daleko oprezniji. Ono što je bitno naglasiti je da se europskim fondovima osigurava dio novca, a postotak ovisi o vrijednosti projekta, odnosno njegovoj važnosti za razvoj određenog područja, međutim bitno je imati na umu da je kontrola trošenja financijskih sredstava temeljita i stroga.

Drugi oblik prekogranične suradnje treba tražiti i kroz Dunavsku strategiju, koja može biti posebno zanimljiva Vojvodini kroz koju, također, teče ta rijeka. U okviru EU prepoznata je makro regija koja obuhvaća zemlje iz sljeva Dunava, inače druge područje europske rijeke, a koju naseljava više od 100 milijuna stanovnika.

HR: Puno se govori o mogućnostima suradnje, odnosno potrebi da se ovdašnji Hrvati uključe sa svojim idejama i resursima u te projekte. Ali, dosadašnje iskustvo govori kako nedostaje znanja i kapaciteta za apliciranje za projekte?

Nema dvojbe oko toga da u apliciranju za sredstva iz europske blagajne treba provesti zahtjevan administrativan postupak. No, ne treba misliti da ljudi nemaju tu vrstu kapaciteta. Ako dosada to nije bilo dovoljno iskorišteno, to samo znači da nije bilo dovoljno interesa. Kada se prepozna ta vrsta interesa, onda će se pronaći i potrebni kapaciteti za njihovu realizaciju. Pred nama je zajednička europska budućnost, a u njoj će biti potrebno koristiti sve ono što ta vrsta perspektive omogućava. Ako se želimo koristiti europskim novcem, a želimo, jer je to svima u interesu, onda ćemo naučiti i sve te procedure, ma kako one složene bile.

Očito je riječ o stvarima koje tek dolaze na dnevni red, a osobno uopće ne sumnjam da će ta vrsta suradnje ići uzlaznom linijom. Uvjeren sam da će upravo nacionalne manjine, hrvatska u Srbiji, a srpska u Hrvatskoj, biti jedan od mostova te buduće suradnje. To je i prostor u kojem hrvatska nacionalna manjina u Srbiji i srpska nacionalna manjina u Hrvatskoj mogu odigrati ulogu neke vrste dobrih komunikatora koji će surađivati, te otvarajući vrata bolje suradnje dvjema državama, otvarati perspektivu i sebi.

HR: Predstojnica Državnog ureda Daria Krstičević nedavno je u Beogradu na sastanku u Ministarstvu prosvjete zatražila dosljednu primjenu zakonskih propisa iz područja obrazovanja na materinskom jeziku. Jesmo li bliže rješenju ovog desetogodišnjeg problema Hrvata u Srbiji?

Riječ je bila o tiskanju prijevoda udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku.

Osobno sam uvjeren da je problem rješiv. Gospodin Žarko Obradović, ministar prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja pokazao je dobru volju za njegovo rješavanje. Koliko smo shvatili iz tih razgovora, problem je bio u tehničkoj izvedbi obveze preuzete međudržavnim Sporazumom o zaštiti srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji. Ovaj je put u Ministarstvu prosvjete, znanosti i tehnološkog razvika Srbije dogovoreno da se predstavnici hrvatske zajednice sastanu s pomoćnikom ministra *Vesnom Fila*.

Na tom sastanku trebalo bi nedvosmisleno utvrditi sve praktične i proceduralne korake potrebne da se ta preuzeta obveza Republike Srbije ispuni. Kako stvari trenutačno izgledaju, to će se uspjeti realizirati tek za 2014./2015. školsku godinu. Naglasio bih kako je predstojnica Krstičević nekoliko puta u razgovoru naglasila da je procedura, odnosno kako će se to provesti, stvar koju trebaju odraditi državna tijela Srbije. U slučaju srpske manjine u Hrvatskoj, to je učinila hrvatska država. Mi ne možemo sudjelovati u tom proceduralnom postupku u Srbiji. Jedino što možemo jest: zamoliti još jednom predstavnike srpske države da ispune preuzete obveze.

HR: Je li financiranje i tiskanje udžbenika za srpsku manjinu u Hrvatskoj riješeno?

To je u Hrvatskoj u cijelosti riješeno. Srbi u Hrvatskoj doista nemaju nikakvih problema s udžbeničkom literaturom za obrazovanje na srpskom jeziku. Nedavno je otvorena i srpska gimnazija u samom centru Zagreba, u čemu je sudjelovala i Srpska

pravoslavna crkva. Važno je, također, naglasiti kako srpska zajednica ima tri zajamčena zastupnika u Hrvatskom saboru. Hrvatska, da podsjetim, ima i Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina. Hrvatska je osigurala uvjete za obrazovanje na srpskom jeziku, srpska zajednica sudjeluje u aktivnom političkom životu Republike Hrvatske. Srbi u Hrvatskoj sastavni su dio procesa političkog odlučivanja, a saborska im je govornica uvijek na raspolaganju kada žele ukazati na probleme koji ih tište, te iskazati svoje potrebe ili želje.

Dragan Đurić je rođen 1958. godine. Po obrazovanju je diplomirani politolog, a završio je i dvogodišnji diplomski studij novinarstva. Osamnaest godina je radio u novinarstvu: od toga dvanaest godina u zagrebačkom Vjesniku i pet godina u tjedniku Nacional. Diplomatsku karijeru započeo je 2000. godine u Skoplju (Makedonija), a od 2005. do 2011. je bio na dužnosti savjetnika u Veleposlanstvu RH u Bukureštu (Rumunjska).

HR: Čini se kako se mnogo glasnije čuje glas srpske manjine u Hrvatskoj nego li hrvatske manjine u Srbiji?

Tko je manje ili više glasan mislim da nije bitno kada u državi postoji politička volja da se rješavaju problemi, ali i ispune preuzete obveze. Činjenice govore da manjinska prava srpskoj zajednici u Hrvatskoj osiguravaju i tri zajamčena zastupnička mjesta u Hrvatskom saboru. Drugim riječima, imaju tu vrstu političkog digniteta da mogu samostalno zastupati svoje interese u najvišem zakonodavnom tijelu Republike Hrvatske. Ovdje u Srbiji takva mogućnost ne postoji. Ona jest omogućena slovom zakona, ali praktički je teško izvodljiva. Prvi

problem s kojim se suočavaju Hrvati u Srbiji za izravno predstavništvo u parlamentu je broj potpisa ovjerenih na sudu da bi uopće mogli na izbore izići sa svojom samostalnom listom. Moraju imati 10.000 potpisa, što u postojećoj političkoj atmosferi nije jednostavno osigurati.

HR: Hrvati, doduše, imaju svoje predstavnike u skupštinama, ali je li to dovoljno?

DSHV kao stranka koja okuplja Hrvate u Srbiji ima po jednog zastupnika kako u Skupštini Srbije, tako i u Skupštini AP Vojvodine. No,

uspjeti izboriti i za izravno predstavništvo u parlamentu, što će joj proširiti manevarski prostor političkog djelovanja.

HR: U Međudržavnom sporazumu je navedeno kako će Srbija osigurati političko predstavljanje hrvatske manjine na svim razinama. Međutim, kao što ste rekli, za razliku od Hrvatske, nema zajamčenih mandata za manjine. Kako »natjerati« Srbiju da poštuje ono na što se obvezala?

Nikoga ne treba natjerati. Živimo, ipak, u demokratskim vremenima, novom dobu, 21. stoljeću, pa ne treba sumnjati da će preuzete obveze ispuniti i srpska država. Problem je, doduše, u tome koliko će se dugo čekati da se to i dogodi, no nadam se da će biti u prihvatljivom razdoblju.

HR: Nedavno ste u Novom Sadu razgovarali s rektorom Sveučilišta u Novom Sadu prof. dr. sc. Miroslavom Veskovićem o otvaranju lektorata ili katedre za hrvatski jezik. Kakve su perspektive po tom pitanju?

Sastanak s gospodinom Veskovićem, rektorom Sveučilišta u Novom Sadu, ali i uglednim fizičarem i sveučilišnim profesorom s međunarodnim referencama, koji radi i u najvećem svjetskom laboratoriju za nuklearnu fiziku CERN, nedaleko od Geneve, bio je uspješan. Stoga vjerujem da će se taj projekt realizirati u skoroj budućnosti. Tim prije što na Zagrebačkom sveučilištu u Hrvatskoj već postoji mogućnost studiranja srpskog jezika u okviru Katedre za južnoslavenske jezike. Olakotna okolnost za studiranje srpskog jezika u Hrvatskoj je u tome što su studiji na Filozofskom fakultetu u Zagrebu dvopredmetni.

Novosadsko sveučilište ima jednopredmetne studije, što usložnjava primjenu reciprociteta. U provedbu tog projekta trebat će se uključiti i dva ministarstva - Ministarstvo prosvjete, znanosti i sporta Republike Hrvatske, te Ministarstvo prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja u Srbiji sa svojim stručnim timovima. U to će, zasigurno, biti uključeni i predstavnici sveučilišta kao autonomnih institucija.

Želio bih naglasiti da sam s tim u svezi naišao na razumijevanje i kod predsjednika Skupštine AP Vojvodine *Istvána Pásztor*a, a potom i premijera AP Vojvodine *Bojana Pajtića*. Oni su mi istoga trenutka omogućili komunikaciju s predstavnici-

cima novosadskog sveučilišta te smo vrlo brzo održali sastanak. Dakako, ono što je naglasio rektor Vesković ticalo se reciprociteta, ali upravo ono na čemu i mi inzistiramo je osiguravanje reciprociteta u odnosu prema hrvatskoj nacionalnoj manjini u Srbiji.

HR: Iz hrvatske zajednice često dolaze primjedbe kako nisu uključeni u bilateralne razgovore između Hrvatske i Srbije, odnosno rješavanje pitanja koja se odnose na ostvarivanje njihovih prava, te je tako i u pogledu otvaranja lektorata.

I oni će biti uključeni, ali taj će se problem u tehničkom smislu morati rješavati između dva sveučilišta. Zapravo, ono što bi sada bilo poželjno da učine predstavnici hrvat-

ske zajednice jest da u tijelima srpske države pokušaju otvoriti raspravu o toj temi da bi se otvorio komunikacijski kanal prema organima srpske države, gdje će prezentirati svoj stav i mišljenje. Sudeći po atmosferi na koju sam naišao u razgovorima o ovoj temi, mislim da je razumno očekivati da će to pitanje biti skinuto s dnevnog reda.

HR: Prozivaju se danas ljudi koji imaju hrvatske dokumente da će biti »ekskomunicirani« iz bunjevačkih redova. Kako gledate na ove prozivke?

Miješati se u nacionalne osjećaje ljudi nije pristojno. To je osobna stvar svakog pojedinca. Činjenica je da većina ljudi u Vojvodini, koji nose bunjevački predznak, sebe

u etničkom smislu neupitno smatra Hrvatima, te da imaju i hrvatsko državljanstvo. Jedan dio ljudi istoga podrijetla, koji su u Vojvodinu došli s istog prostora, sebe, dakle, smatra Hrvatima, a drugi ne, a u motive zašto je tome tako ne mogu ulaziti.

Osobno bi mi bilo drago kada bi se oni približili i smjestili pod zajednički krov. Od svih nacionalnih manjina u Srbiji Hrvati, ali i Bunjevci, zabilježili su najveći demografski pad između dva popisna razdoblja. Kao što znate, prema zadnjem popisu Hrvata je danas u Srbiji 18 posto manje nego što ih je bilo na popisu 2001. godine, dok je ta vrsta demografskog deficita u ukupnoj populaciji Srbije bila 6 posto.

IZBORI ZA EUROPSKI PARLAMENT

Euro glas

U subotu i nedjelju biraju se prvi hrvatski europarlamentarci

U laskom u zajednicu ujedinjenih europskih država, Hrvatska po prvi puta stječe pravo biranja svojih zastupnika u Europski parlament. Sukladno tomu, u subotu i nedjelju 13. i 14. travnja, od 7 – 19 sati na biračkim jedinicama u Beogradu (Veleposlanstvo RH, biračko mjesto 1, birači od slova A do slova M, Kneza Miloša 62 i biračko mjesto 2, od N – Ž Sime Lozanića 11) i Subotici (Generalni konzulat RH, Maksima Gorkog 6), svi hrvatski državljani s prebivalištem u Republici Srbiji, koji su sukladno odredbi o registraciji upisani u birački popis, te hrvatski državljani

koji su se u vrijeme izbora zatekli na teritoriju Republike Srbije i tu okolnost zakonski regulirali, imat će priliku svojim glasom odlučivati o predstavnicima Hrvatske u Europskom parlamentu.

KANDIDATI ZA EUROPSKI PARLAMENT

Za pravovaljanost prijedloga liste za izbor članova u Europski parlament potrebno je prikupiti najmanje 5.000 potpisa birača. Članovi u Europski parlament biraju se po proporcionalnoj zastupljenosti i preferencijalnom glasanju. Glasuje se na glasačkom listiću na kojem su navedene liste kandidata. Teritorij

Republike Hrvatske, uključujući biračka mjesta izvan granica Republike Hrvatske, je jedna izborna jedinica. Za 12 euro poslaničkih mjesta borit će se 28 pravovaljanih izbornih lista s ukupno 336 kandidata iz 40 političkih stranaka, preciznije 19 samostalnih stranaka, 8 koalicija i jedna kandidacijska lista građana. Na popisu kandidata nalazi se 129 žena i 207 muškaraca u odnosu 38,39 naprama 61,61 posto. Najmađa kandidatkinja ima 23 godine, a najstariji kandidat ima 80 godina.

GLASOVANJE

Glasači će na listićima moći zaokružiti redni broj iste, glasovati i za listu i kandidata ili samo kandidata s liste, u kojem slučaju glas ide automatski i za tu listu. U slučaju da birač želi jednoj kandidatkinji ili kandidatu s te liste dati prednost, tada će zaokružiti

i redni broj ispred imena te kandidatkinje odnosno kandidata kojem daje prednost - to je takozvani preferirani glas. Zaokružiti se može i samo lista, lista i kandidat s iste ili samo kandidat. U potonjem slučaju glas automatski dobiva i lista na kojoj se kandidat nalazi.

Pripremio: Dražen Prčić

TRIBINA NAZIVA »TOLERANCIJA NIJE STRANA RIJEČ« ODRŽANA U SKUPŠTINI AP VOJVODINE

Uvažiti i poštovati drugog i drugačijeg

Vojvodina će biti ono što mi od nje napravimo, kako mi danas, tako i buduće generacije, kazala je Snežana Ilić

Tolerancija – termin koji označava trpljenje ili termin koji se odnosi na uvažavanje i poštovanje drugih ljudi različite nacionalnosti? Istraživanja pokazuju kako je među srednjoškolcima u Vojvodini različite nacionalne i etničke pripadnosti veoma izražena socijalna distancija, a nepoznavanje službenog ili dominantnog jezika sredine druga je velika teškoća koja sve češće i intenzivnije pritišće Vojvodinu i prijeti ozbiljnim posljedicama. Gdje je tu tolerancija? U okviru kampanje koja za cilj ima povećanje tolerancije među mladima u Vojvodini, a koju provodi Centar za razvoj civilnog društva (CRCD) iz Zrenjanina, 3. travnja u Skupštini AP Vojvodine održana je tribina pod nazivom »Tolerancija nije strana riječ!«

Otvarajući tribinu, potpredsjednik Skupštine APV *Dušan Jakovljević* je naglasio kako se u Skupštini Vojvodine govori na šest jezika koji su u službenoj uporabi u Vojvodini i svi se razumiju, te da je to recept i za druga područja života u Vojvodini – uvažiti i poštovati drugog i drugačijeg.

»Nužnost međusobnog uvažavanja, poštovanje različitosti, potreba smanjenja međuetničke distancije između mladih različitih nacionalnosti, kao i otklanjanje odbojnosti prema ideji manjinskih prava, sprečavanje grafita mržnje... samo su neki od

koraka koje trebamo poduzeti iznova kako tolerancija doista ne bi bila strana riječ«, rekao je Jakovljević

PROBLEMI ZBOG NEDOSTATKA UVAŽAVANJA I TOLERANCIJE

Pokrajinska pučka pravobraniteljica *Aniko Muškinja-Hajnrh* upoznala je mlade sudionike tribine s nadležnostima i zadacima institucije Pokrajinskog pučkog pravobranitelja. Ona je istaknula kako se građani često obraćaju ovoj instituciji upravo zbog nedostatka uvažavanja i tolerancije. Sudionicima se obratio i podtajnik u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice *Mato Groznica*. On je kroz projekte kojima se Tajništvo bavi pokušao približiti važnost i bogatstvo različitih etniciteta, jezika, religija, kao i kulturnih obrazaca. Predstavio je projekt »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini«, koji se od 2005. godine realizira s ciljem njegovanja i razvijanja vrijednosti multikulturalnog i multietničkog društva i AP Vojvodine, kao suvremene europske regije.

Kao najznačajnije aktivnosti, on je izdvojio kviz »Koliko se poznajemo«, sportsku i kulturnu manifestaciju »Kup tolerancije«, izložbu »Živjeti zajedno« i druge.

MOGUĆNOST IZBORA

Profesor Filozofskog fakulteta u Beogradu *Vladimir Ilić* je naglasio kako svi imamo mogućnost izbora, ali i da je odlika nezrelosti da se za neke vlastite neuspjehe okrivljuje netko drugi. Ilić je mišljenja kako svaki izbor podrazumijeva ne samo ono što hoćemo izabrati, nego i posljedice koje ne bismo željeli izabrati, ali koje su neminovne. Tako imamo i izbor hoćemo li očuvati nacionalni identitet, našu odanost svojim precima, svojoj zajednici, načinu života, ili ćemo uspjeti u životu. Po njegovom mišljenju, možemo izabrati ili jedno ili drugo, odnosno moramo birati između očuvanja svog nacionalnog identiteta i podizanja u gornju polovicu društvene ljestvice.

ODBACIMO MRŽNJU

Govoreći o poruci koju kampanja pronosi, izvršna

direktorica CRCD-a *Snežana Ilić* kazala je sljedeće: »Ovom kampanjom htjeli smo reći kako će Vojvodina biti ono što mi od nje napravimo, kako mi danas, tako i buduće generacije. Kampanja podrazumijeva tri javne tribine, u tri grada Vojvodine: Novom Sadu, Zrenjaninu i Subotici, postavljanje bilborda, snimanje kraćeg dokumentarnog filma o pozitivnim primjerima tolerantnog suživota mladih različitih nacionalnosti u Vojvodini i sudjelovanje aktera kampanje u dvjema gledanim televizijskim emisijama 'Da, Možda, Ne' (RTS) i 'Radar' (RTV). Poruka mladim ljudima jest da se okupljamo oko zajedničkih ideja i da odbacimo mržnju, jer mržnja ima dva kraja, jedan udara onog koga mrže, a drugi onog koji mrzi. Vojvodina je specifična regija u Srbiji i moramo komunicirati svi mi koji smo različiti po jeziku, kulturi, vjeri... i tek onda će se uraditi prvi korak prema otklanjanju svih dosadašnjih stereotipa i predrasuda«.

Kampanja se realizira u partnerstvu s Pokrajinskim pučkim pravobraniteljem, Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, a uz pokroviteljstvo Skupštine APV i potporu Instituta za održive zajednice.

Mila Horvat

Na posebnu radost mladih sudionika tribine gosti su bili i akteri serijala »Državni posao«, koji se emitira na Radioteleviziji Vojvodine. Oni su poručili mladima kako će se protiv netolerancije i mržnje boriti tako što će »gledati svoja posla« i što neće dopustiti da ih bilo tko uvjeri u to da zajednički život, tolerancija i međusobno poštovanje nisu bogatstvo već problem.

Neprihvatljiv u cijelosti

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini na VI. redovitoj sjednici svoga Vijeća, održanoj 5. travnja, donio je zaključak da je Nacrt zakona o javnom informiranju i medijima u cijelosti za stranku neprihvatljiv, te traži da ga predlagatelj povuče iz procedure, navodi se u priopćenju DSHV-a.

DSHV predlaže da u radnu skupinu za izradu novog Nacrta zakona o javnom informiranju i medijima uđe i jedan predstavnik nacionalnih manjina, a o konkretnom kadrovskom rješenju da odluku donese Koordinacija nacionalnih vijeća.

DSHV također predlaže da u radnu skupinu uđe i jedan predstavnik lokalnih i regionalnih elektroničkih medija, a o konkretnom kadrovskom rješenju da odluku donesu predstavnici tih medija.

DSHV smatra da je Nacrt zakona o javnom informiranju i medijima prenormiran, a u nekim članovima površan i nedorečen i suprotan Ustavu Republike Srbije.

Osnovne primjedbe su sljedeće: Neprihvatljivo je da se prava nacionalnih manjina i etničkih zajednica u informiranju na materinjem jeziku i njegovanju vlastite kulture i identiteta regulira u dijelu »Ostvarivanje prava posebnih kategorija lica« (članak 10.). Smatramo da to treba biti poseban odjeljak pod nazivom »Ostvarivanje prava nacionalnih manjina na informiranje na materinjem jeziku«, a da stavak 2. članka 10. o pravima osoba s

invaliditetom ostane u dijelu »Ostvarivanje prava posebnih kategorija lica« i da se termin »invaliditetom« zamijeni terminom »posebnim potrebama«.

Nacrt zakona o javnom informiranju i medijima (članak 15.) ne određuje iznos izdvajanja iz proračuna Republike, autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave putem raspisivanja natječaja, radi ostvarivanja javnog interesa u području javnog informiranja. Smatramo da bi u Zakonu to moralo biti određeno, a ne pušteno na volju i procjenu tijela vlasti.

Također, ne pridvija financiranje redovitih troškova poslovanja, a bez toga manjinski pisani i elektronički mediji, kao i lokalni i regionalni mediji ne bi mogli opstati, te bi Zakon morao predvidjeti i ovu stavku. Bez redovitog sustavnog financiranja od strane Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje ne bi opstao tjednik »Hrvatska riječ«, mjesečnici »Hrcko« i »Kužiš«, kao i pisani mediji drugih nacionalnih zajednica. Dobru praksu pokrajinske administracije ne bi trebalo mijenjati.

DSHV smatra kako bi postotak izdvajanja iz proračuna radi financiranja redovitih troškova i proizvodnje medijskih sadržaja trebao biti 2 posto od iznosa proračuna.

Od ukupne svote 70 posto bi se izdvajalo za financiranje redovitih troškova, a 30 posto za medijske sadržaje (programme) putem projektnog finan-

ciranja. Natječaji bi se morali raspisivati na razdoblje od 1 do 4 godine.

DSHV smatra kako u članku 17. nije predviđeno raspisivanje posebnih natječaja za manjinske medije, već se samo govori o natjecajima, što je za stranku neprihvatljivo. Iznos sredstava koji bi se izdvajali za manjinske medije morao bi biti određen po razrađenim i usvojenim kriterijima, u čijem predlaganju bi sudjelovala i nacionalna vijeća.

Nadalje, u članku 30. Nacrta se kaže da »...lokalna samouprava ... ne može biti osnivač medija«. Ova odredba je suprotna najvišem pravnom aktu u državi, jer Ustav Republike Srbije predviđa da svatko može biti osnivač medija (članak 50. Ustava Republike Srbije), što znači i lokalna samouprava. Također je u suprotnosti sa Zakonom o nacionalnim vijećima i Zakonom o lokalnoj samoupravi.

Privatiziranjem lokalnih medija (primjer Radio Subotice) ugasili bi se i programi na mađarskom i hrvatskom jeziku i emisije na njemačkom i bunjevačkom govoru, što bi dovelo da umanjivanja prava pripadnika tih manjina na informiranje.

Smatramo da lokalne samouprave mogu biti (ako imaju interesa i sredstava) osnivači lokalnih i regionalnih medija. Predlažemo da se radijske postaje koje izvještavaju na jezicima manjina na lokalnoj razini, a imaju status javnih poduzeća, transformiraju u

javne ustanove čiji bi osnivači ostale lokalne samouprave, navodi se u priopćenju.

Vijeće DSHV-a smatra kako bi se usvajanjem Nacrta zakona o javnom informiranju i medijima izravno kršile preuzete obveze nakon pristupanja Okvirnoj konvenciji za zaštitu prava nacionalnih manjina, obveze iz Europske povelje o manjinskim i regionalnim jezicima i obveze bilateralnih sporazuma s drugim državama, u vezi zaštite prava i sloboda nacionalnih manjina.

Usvajanje Nacrta zakona o javnom informiranju i medijima dovelo bi do smanjivanja prava na informiranje na materinjem jeziku Hrvata u Srbiji, kao i drugih nacionalnih zajednica, što je u suprotnosti s člankom 20. Ustava Republike Srbije, u kojem se izričito navodi: »Dostignuta razina ljudskih i manjinskih prava ne može se umanjivati.«

Zbog svega navedenog DSHV smatra da je Nacrt zakona o javnom informiranju i medijima u ovom obliku u cijelosti neprihvatljiv i da treba pristupiti izradi novog Nacrta, navodi se u priopćenju i dodaje kako se narodni zastupnik dipl. ing. *Petar Kuntić* obvezuje glasovati protiv usvajanja Zakona ako u ovom obliku bude usvajan na sjednici Skupštine Republike Srbije.

H. R.

OSTVARUJE SE PROJEKT »BUNJEVAČKI PUT KRIŽA«

Obnovljeni Piukovićev i Futošev križ

Na Starom groblju u Gornjem Tavankutu križeve je posvetio tavankutski župnik Franjo Ivanković

Malo tko pamti kako se u Gornjem Tavankutu na misi u kapeli svete Ane okupio toliki broj ljudi kao tog nedjeljnog jutra, 7. travnja, na Mladi Uskrs. Euharistijskom službom je započeta proslava povodom posvete obnovljenih križeva, Piukovićevog i Futoševog, na Starom groblju. Nastavak je to projek-

ta koji je započeo objavljivanjem knjige »Bunjevački Put križa« autora Tomislava Žigmanova, u koji se uključilo i JKP »Pogrebno« financiranjem obnove ovih dvaju križeva u Vermešovom kraju, koji su izrađeni u majstorskoj radionici kamenoresca Branka Moravčića SZR »Gry Stone« iz Gornjeg Tavankuta, a slijedi obnova i oštećenih

i porušenih križeva u Maloj Bosni i Bajmoku. Misno slavlje predvodio je tavankutski župnik Franjo Ivanković, a poslije mise obnovljeni križevi su posvećeni.

Veliki je broj vjernika žitelja Gornjeg i Donjeg Tavankuta, koji su s radošću primili vijest o obnovi križeva, i Subotice nazočio ovome događaju, a među njima su bili i obitelji

Piuković i Vuković, te Slaven Bačić, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a i narodni zastupnik, nositelj projekta »Bunjevački Put križa« Tomislav Žigmanov, Anđela Horvat, članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje, ravnateljica JKP »Pogrebno« Vesna Prčić i mnogi drugi.

I. D.

Futošev križ (stari i novi)

Piukovićev križ (stari i novi)

Križevi u Tavankutu

Na cijelom području Tavankuta zabilježeno je postojanje više od dvadeset križeva postavljenih pokraj putova, na križanjima, te na grobljima. Postavljali su ih imućniji vjernici, a najveći broj potječe s kraja XIX. i početka XX. stoljeća. Oni su simbol duboko ukorijenjene

religioznosti u životu ovdašnjeg bunjevačkog puka, a danas predstavljaju i kulturno-povijesne punktove ovoga kraja.

Piukovićev i Futošov križ nalaze se na Starom groblju u Gornjem Tavankutu, čiji je plan utemeljen 1848. godine, a izradio ga je Olajos

Demerác na zemlji Demjéna Petricsa.

Stari je Piukovićev križ postavljen 1830. godine, a dao ga je izraditi Simun Piukovits. Na križu nije bilo upisano njegovo ime nego imena njegove djece (Joszeffa, Janosa, Kristine).

S druge strane, na tzv.

državnom groblju, obitelj Vuković, zvana Futošovi, podigla je u razdoblju između 1873.-1875. drveni križ, koji je naknadno zamijenjen kamenim. U ovom se groblju nalazi i njihova obiteljska grobnica, a kapelu sv. Ane također je dala izgraditi ista obitelj Vuković.

vlč. Franjo Ivanković, župnik tavankutski

»Župa u Tavankutu ima višestoljetnu povijest. Ona je nekad imala više od osam tisuća vjernika. Posljednjih se godina broj stanovnika i vjernika naglo smanjio i to posebice u Gornjem Tavankutu. Ovi novopodignuti križevi znak su vjere i ljubavi ovog puka prema Bogu, svojoj prošlosti i svojim precima. U ovom zajedničkom projektu sudjelovalo je puno osoba koje su izrazile spremnost da podupru i druge slične inicijative. Ovim projektom uspjelo se ujediniti više crkvenih i društvenih pravnih subjekata oko dobre ideje. Koliko sam obaviješten, postoji veliki interes da se ova zamisao ostvaruje i idućih godina. Skrb o pojedinom obnovljenom ili novopodignutom križu trebala bi biti povjerena konkretnoj obitelji i njihovim potomcima.«

Vesna Prčić, ravnateljica JKP »Pogrebno« iz Subotice

»JKP 'Pogrebno' ponukano projektom 'Bunjevački Put križa' ponudilo je pomoć radi obnove dva križa u grobljima u Gornjem Tavankutu. U upravljanju grobljima često se susrećemo s običajima koji su prihvaćeni u pojedinim krajevima grada, a običaj bunjevačkih Hrvata u tom kraju je bilo podizanje i križeva krajputaša i križeva u okvirima groblja, a tradicija je nalažala održavanje istih. To je jedini motiv JKP 'Pogrebno' i svakako smo zahvalni timu okupljenom oko 'Bunjevačkog Puta križa' što je prihvatio pomoć i što je službeno obnavljanje započeto s ova dva križa, koja su blagoslovljena u prisustvu velikog broja ljudi. Koristim prigodu iznijeti i svoj osobni stav, koji je moglo bi se reći u velikoj mjeri i utjecao na iniciranje sudjelovanja JKP

'Pogrebno' u obnovi križeva. Podržavam projekt ovakvog tipa s obzirom da je prezentacija zajedništva, motiv je uzvišen, a svjedoči o jedinstvu u vjeri koja je osnovno i bila razlog podizanja križeva.«

Tomislav Žigmanov, nositelj projekta »Bunjevački Put križa«

»Pokazala se velika praznina kulturnih sadržaja vezanih za korizmeno vrijeme, a naslijeđe je relativno bogato. Stoga se, s jedne strane, nadavalo potrebnim raditi na njegovoj revitalizaciji, a s druge strane raditi na usadržavanju kreativnih potencijala na temu muke. Tako je nastala i moja meditacija 'Bunjevački

novcem, netko besplatnim materijalom, netko besplatnom uslugom. U tom smislu i više smo nego zadovoljni ostvarenim, jer smo postigli ono što smo planirali, a to je da ova akcija ima iza sebe podršku što većeg broja ljudi, kako bi se svjedočilo da su Hrvati ovdje spremni na zajedničku aktivnosti.

Križevi danas znače manje nego ranije, kada su bili i mjesta na kojima su se vršili vjerski obredi. Danas su više spomenici jednog vremena, svjedočanstvo vjere naših predaka. Zajednica još uvijek nedovoljno ozbiljno razumije potrebu očuvanja i obnove svoje baštine. Jedan

jer na njima nema težih dijelova za obradu, kao što su krivine, duborezi u kamenu i slično, no sama montaža križa znatno je kompliciranija od montaže spomenika. Tehnika izrade novih križeva je zahtjevnija, jer su i materijali s kojim se oni danas izrađuju teži za obradu u odnosu na materijale iz ranijeg vremena. Stari križevi za koje znam su vrlo oštećeni i ne mogu se popraviti, tako da preostaje samo njihova zamjena novim. Ovi križevi izrađeni od teracco umjetnog kamena odlikuju se većom čvrstinom, a samim tim će imati i dulji vijek trajanja. Čvršći i dugovječniji križ može se izraditi

vlč. Franjo Ivanković, Vesna Prčić, Antonija Piuković i Tomislav Žigmanov

'Put križa', zatim crteži postaja Ante Rudinskog i fotografije križeva Augustine Jurige. Ideja o obnovi je uslijedila prostim uvidom u stanje, koje nije najpohvalnije, i to od našega znanja o njima, pa do konkretne brige oko onih koje je zub vremena nagrizao, a njih nije mali broj. Glede toga rodila se ideja da se tijekom korizme organiziranije pristupi i glede uvećanja znanja i glede obnove. Podršku ovoga projekta pružilo je više od 300 institucija, u rasponu od tvrtki do udruga kulture, i pojedinaca. Netko je pružio podršku

od razloga tomu je što nije sačinjen popis onoga što je naša baština. S druge strane, svjedoci smo da nadležne državne institucije o tome ne vode dovoljno računa. S treće strane, još uvijek smo skrhanijalovim odnosom prema vlastitom.«

Branko Moravčić, kame-norezac, vlasnik SZR »Gry Stone« iz Gornjeg Tavankuta

»Izrada križeva u mojoj tvrtki se ne događa prvi put, tako da od ranije imamo iskustva s ovim poslovima. Sama izrada križeva nije zahtjevnija,

samo od prirodnog kamena-granita.«

Manda Benčik iz Vermešovog kraja

»Srićna sam što se ovi križovi obnovljeni. Kao da mi je to svjedočanstvo da još postoji svist o tom da je važno ulagati u ono što smo naslidili od naših pridaka. Danas ljudi malo znaju o tom zašto su križovi postavljani, niti ko ih je postavljao. Ovo je dobra prilika da se zagledamo u ono što nas okružuje, da se skrene pažnja na ove i slične križove kojih u našem okruženju ima više.«

OTVOREN RESURSNI CENTAR

Za lakši pristup fondovima EU

U okviru projekta »Podrška umrežavanju i europskoj suradnji gradova i općina«, koji se realizira u partnerstvu osječkog i subotičkog Centra lokalne demokracije, prošloga petka je na Otvorenom sveučilištu upriličeno otvorenje Resursnog centra, koji će raditi na povezivanju i jačanju kapaciteta pograničnih općina i gradova u Hrvatskoj i Srbiji, s ciljem učinkovite prekogranične suradnje na projektima koji će se financirati iz pristupnih fondova Europske Unije. Stručni savjetnik u Regionalnoj razvojnoj agenciji Slavonije i Baranje *Slavko Tušek*, naveo je da se iz strukturnih fondova, koji će Hrvatskoj biti dostupni ulaskom u EU, financiraju isključivo projekti od regionalnog, a ne lokalnog značaja, zbog čega je, kako ističe, neophodna zajednička priprema i apliciranje za sredstva, prije svega kada je riječ o gospodarskom sektoru.

»Sada se rade pripreme da svi, koji se nalaze na dnu bivšeg Panonskog mora, počevši od Slavonije i Baranje, Vojvodine, sjeveroistočne Bosne pa do južne Mađarske, ostvare neke zajedničke koristi. Primjerice, sa slavonskog stanovišta ne mogu se postići značajni ekonomski ciljevi ukoliko ne postoji odgovarajući kapacitet. Prema tomu, to više nije stvar izbora, već potreba za nečijom zemljom odnosno partnerstvom kako bi se ostvarila obostrana korist. Dakle, postoji veliki niz mogućnosti, gdje vođeni čisto ekonomskim koristima, možemo polučiti jako dobre rezultate.«

Direktor Regionalne razvojne agencije »Bačka«, sa sjedištem u Novom Sadu, *Srđan Vezmar*, mišljenja je da će ova agencija ostvariti dobro suradnju s novoformiranim Resursnim centrom u Subotici, budući da će Agencija u narednom razdo-

blju intenzivno raditi na pripremi vojvođanskih institucija za IPA programe 3, 4 i 5, koji će biti Srbiji dostupni u drugoj polovici 2014. godine.

U tom cilju, Regionalna razvojna agencija »Bačka« predložila je pokrajinskoj Vladi set mjera i aktivnosti, pod nazivom »Vojvođanski standard«, koji podrazumijeva što svaka vojvođanska općina treba imati kako bi bila spremna za početak primjene IPA 3 i IPA 4 programa.

»Svaka općina mora imati usuglašenu strategiju održivog razvitka sa Strategijom razvitka Europske unije i sve strategije na području Vojvodine će se raditi po istoj metodi i vrijedit će za isto razdoblje, od 2014. do 2020., koje se podudara s novim proračunskim razdobljem EU. Nadalje, svaki grad i općina mora imati standardiziran Ured za lokalni ekonomski razvoj, potom potrebno je osposobiti financijske službe

za provođenje procedure po kojoj se troši europski novac, a također je važno da uvedemo uslužne centre koji će na teritoriju Vojvodine pružati istovjetnu vrstu usluga«, kaže Vezmar.

On napominje da, uz strategije održivog razvitka, vojvođanske općine i gradovi moraju izraditi i akcijske planove, u kojima će detaljno biti definirani razvojni projekti koji će odgovoriti na potrebe gradova i općina u području infrastrukture, povećanja konkurentnosti gospodarstva, zapošljavanja i ruralnog razvitka, te zaštite okoliša.

On je također naglasio da je važno da Subotica postane član Regionalne razvojne agencije »Bačka«, kako bi bila uključena u Operativni plan razvitka Bačke, koji će sadržavati sve ključne projekte na području tog dijela Vojvodine.

(www.radiosuboticadanas.info)

OD RUJNA U ALEKSANDROVU

Novi vrtić na hrvatskom jeziku

Roditelji čiji su mališani u dobi za vrtić, mogu barem malo odahnuti glede čekanja na red za upis djece u vrtić »Marija Petković«, jer je od rujna u planu otvorenje još jednoga prostora gdje će djeca moći boraviti cijeli dan, uz skrb po programu Montessori, te vjerski i odgoj na hrvatskom jeziku. U ime Predškolske ustanove

»Naša radost«, gdje je u tijeku upis djece u jasle, obdanište i vrtiće, glasnogovornica *Dijana Kopunović Torma* pojašnjava: »Zbog velikog zanimanja roditelja, odlučili smo povećati kapacitet i u

sustavu PU 'Naša radost' u objektu župe 'Marija Majka crkve' u Aleksandrovu od rujna se otvara drugi po redu vrtić 'Marija Petković'. Rad će se odvijati na hrvatskom jeziku, s djecom dobi od tri do šest

godina. Pozivamo sve zainteresirane da se jave u PU 'Naša radost' u Antona Aškerca br. 3 kako bi upisali svoje dijete.« Rad s djecom i u ovome će objektu biti po Montessori programu, a za sada se planira odjel od 20 djece, kaže voditeljice vrtića, odgojiteljica *Dajana Šimić*.

(www.radiosuboticadanas.info)

Dô

Dolove subatičkog Datara vodom su punile ričice Čiker, još više Krivaja s nekoliko krakova i donekle Dolac i dosta mistimični izviraka, rad čeg dolovi nikad nisu prisušili, čak ni u kanikuli. Vode ovi ričica su kroz milenije meandrirale, vijugale, nanosile naplavinu, u zemlji pravile velika ulegnuća i stvorile posebnu mikro-klimu s visokom vlagom. Drva u dolovima bili su vitrobzan zaukanim vitrovima. Širina dolova sa mlakom bila je najmanje pedesetak, a med višim gredama i po par stotina meteri, ko na priliku u Đurđinu kod Merković-Solinog, Dulić-Frasinog ili Stantić-Blaškićevog salaša i dr. Tu spada još prilipa đurđinska Purgla, na sridini izmed đurđinske i načvinske pustare.

Gusta mriža dolova držala je visoko vode u zemlji što je bilo od zdravo velike hasne poljodilstvu. Voda koja je isparavala iz široki dolova, skupila se najviše u kanikuli, u kišne oblakove pa je kiša češće padala, a nuz to i dobrim dalje od dolova vlaga u ajeru pomagala je usivima, a noćom je bilo više rose koju su upijali listovi litine, a najviše široki listovi kuruza.

U meteorološkoj stanici na Paliću zabilježeni podaci o izmirenim padavinama pokazuju da je prija isušivanja dolova u tridesetim godinama XX. vika, u našem ataru palo više vodenog taloga u godini, jedno na drugo, za oko 100 litara (oko 15 posto) po četvornom meteru. Onda su ratari u gredavim zemljama po velikim i dubokim doljača-

ma skoro svake godine sijali muvariku, tamo di su prolićne lape ugušile žito. Lape su se stvorile tako da su se u doljačama sjednale vode u zemlji s vodama od otopljenog sniga i prolićni kiša. Kako se misto lapa ne bi zaparložilo, čim je zemlja promanila, obično do sridine svibnja, u nju bi posijali muvariku koja je sazrila do sridine kolovoza. Nju su pokosili u sino, sa sinom je sadili u istu kamaru, zavrili otavom (drugi otkos trave) i poranili s konjima.

Subatički je atar bio bogat vodama. S gornjaka s više manji i veći jezera (Ludaš, Palić, Kelebija, Tavankut...), a s dolnjaka s dolovima koje su tvorile ričice Krivaja, Dolac i Čiker. Najveći i u svikolikom životu najbogatiji med tim dolovima bio je vantelečko-đurđinsko-načvinski kojeg su tvorili Dolac priko Bajmaka i Krivaja s krakovima i sjednali se u Đurđinu. U tom dolu bilo je i nekoliko mali jezera kod Merković-Solinog (Solanovog) salaša, kod đurđinske Male gencije, u Purgli i u Načvinu ispod Sudarevićevog salaša i Plage. Od tog vodotoka na dolnjak vrimeenom je stvoreno jezero kod Bačke Topole.

Zajedno s ričicom Dolac priko Bajmaka, đurđinski vijugav do bio je dugačak blizo 15 kilometri. Na par misti u ovom dolu bili su čistaci nalik malim jezerima. Na tim mistima do je bio širok i do jedne duži (1 d = 400 m), a voda je bila mistimice i dublja od tri metara. Dolovi su bili jedan od drugog na oko 4-6 kilometri, a digdi i bliže,

osobito oko Krivaje koja je imala više krakova. U kanikuli, isparenu vodu u dolovima nadomistili su mistimice izviraci. Bilo je i nekoliko manji dolova, dugački i po nekoliko kilometri, koji su postali od voda iz izviraka. U subatičkom ataru taki obaški, mali dolovi bili su u Vantelečkom Kujundžićevom šoru, nuz Lešin (Skenderovićev) salaš i dr., u Maloj Bosni u Piukovićevom i Stantić-Zizinom kraju i dr. Podatak o vodama vidi se: od ukupno 106.458 kj površine, koliko je imala Subotica 5.922 kj bili su ritovi, a 1.813 kj vode, po godišnjem izveštaju subatičkog purgermajstora (gradonačelnik) iz 1867. godine (Magyar László: Iratvallató, 63 oldal, Életjel Szabadka 1999.).

U ono vrime ljudi su držali da hasna od dola pokri-

va porciju (porez). Otprilike toliko je bilo hasne od trske i drugog barskog rašća, najviše od rogoze, vrbinog pruća, trave i pomalo od site u mlaki. Bogato barsko rašće dalo je kvartilj velikom broju tica i riba. Bogatstvo u ribama naši stari nisu znali cinit, nisu imali ni vrmena a ni znali ga izhasnirat.

Bilo je zdravo malo lovasa koji su iz pasije lovili barske tice i one u ravni, dok su samo digdi i zdravo naritko vaćali ribu u vrčkama ili u kanikuli šarane dvoparoškim vilama. Za vaćanje riba samo je podiko imo mrižu - bila je skupa, a u to vrime se još nije pravio pribor za vaćanje riba, osim udica koje su svezali na čirizovanu dretvu o štap lišnjaka, a za plovak su hasnirali gušćije pero ili tanak komad ogrozine.

SA ROGLJA

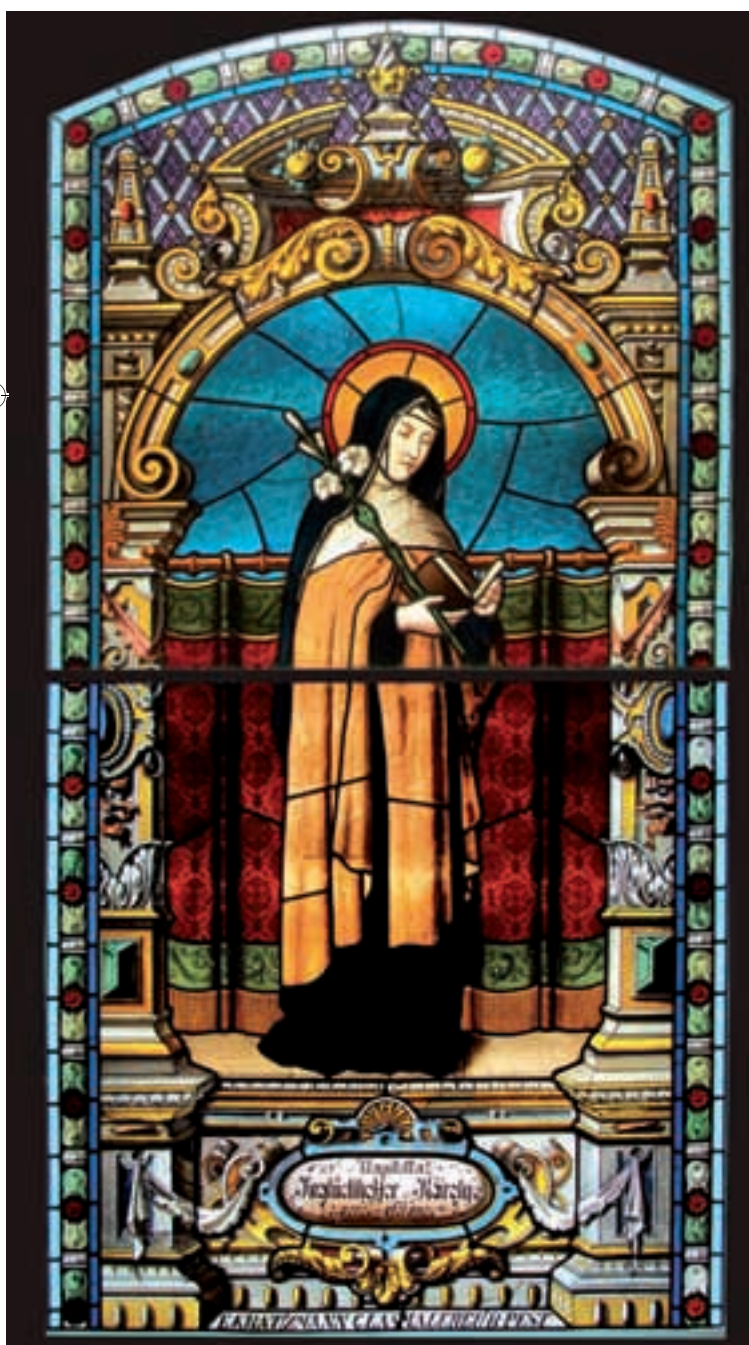
»Tira baba kozliće«

U kanikuli, oko podna kad je najveća žega a nebo vedro, u širokoj ravni se dadu vidit na nekoliko desetina meteri daleko, kako u ajeru na oko dva metara višlje od zemlje, titraje 4-5 do 6-8 vodoravni linija dugačke čak i po desetak meteri, katkad i po dvi-tri učoporane jedna do druge. Meteorolozi vele da je to fatamorgana (prividenje) koja se stvorila od isparenja vlage iz zemlje. Ko dite na salašu u Đurđinu tu sam pojavu često viđo liti.

ZAVRŠENA RESTAURACIJA PRVOG OD TRI VITRAŽA NAĐENIH 2011. NA TAVANU CRKVE U KLJAJICU

Obnovljen i prikazan vitraž svete Margarete

*Lijepo djelo starog majstora s kraja devetnaestog stoljeća, obnovljeno u subotičkoj radionici SZR »Tiffany«, ponovno je pred očima javnosti izloženo u prostorijama Subotičke biskupije * Ne zna se kada su tri vitraža uklonjena s crkve u Kljajićevu, osim da je tome prošlo mnogo desetljeća kada su slučajno, zahvaljujući kroničaru i istraživaču povijesne baštine Borisu Mašiću, nađeni u dijelovima na tavanu crkve*

Restaurirani vitraž svete Margarete

Ovog mjeseca u prostorijama Subotičke biskupije prikazan je nakon mnogo desetljeća vitraž svete Margarete – upravo obnovljen – djelo cijenjenog vitražista iz davna Kratzmanna, nastalo 1880. godine. Moguće da se lijepi veliki vitraž svete (dimenzija oko 250 sa 130 centimetara) prvi put

nakon stotinu godina našao pred pogledima, jer je davno uklonjen s crkve u Kljajićevu i smješten na tavan s još dva vitraža, svetog Stefana i svetog Ladislava.

Dijelovi tri vitraža slučajnošću nađeni i sada sačuvani, krajem 2011. godine dopremljeni su u Suboticu, u SZR »Tiffany« kod potvrđenih stručnjaka za umjet-

Sastavljeni dijelovi prije obnove starog umjetničkog djela

KLJAJIĆEVU

U radionici »Tiffany«

ničku izradu i restauraciju vitraža, *Rudolfa Mészárosa* i *Józsefa Kovácsa*. Projekt obnove prvog od tri umjetnička djela Kratzmanna predvodila je slikarica i restauratorica *Zsuzsanna Korhecz Papp*, pročelnica Odjela za crkvenu umjetnost u Subotičkoj biskupiji, a realiziran je uz potporu Zaklade »Bethlen Gabor«. Za restauraciju i ostala dva vitraža također su pripremljeni projekti.

KAKO SU PRONAĐENI

Sada kada se prvi od vitraža koji su nekada u prošlosti krasili crkvu u Kljajićevu našao pred očima javnosti, da podsjetimo na presudan događaj u nalaženju ovih vrijednih umjetničkih djela nađenih u komadima, većim i manjim, što je ostalo zabilježeno i na fotografijama, kao svjedočanstvu puta koji je u međuvremenu prijeđen. Uzgred, fotografiranjem je isto tako praćen i tijek restauracije do krajnjeg produkta.

Krajem ljeta 2011., *Boris Mašić*, istraživač, kroničar crkve u Apatinu i zaljubljenik u povijesnu baštinu, se zatekao na tavanu crkve u Kljajićevu. Koračajući po tavanu začuo je neobičan zvuk krckanja »nečega« pod debelim naslagama prašine i ptičjeg izmeta

iz proteklih desetljeća. Ispod naslaga je otkrio dijelove vitraža. Rekao je tad u telefonskom razgovoru kako su vremenom ovi dijelovi vitraža ostali potpuno skriveni od pogleda, no kada su ih izvadili i očistili pokazalo se umjetničko blago, lijepi i vrijedni stakleni mozaici od povijesnog značaja. (Na tavanu je tada našao i dijelove starog baroknog oltara iz 18. stoljeća). Nema više živih svjedoka koji bi rasvijetlili okolnosti i razloge davnog uklanjanja vitraža iz prozora

crkve, niti odnošenja njihovih dijelova na tavan, da li je to, možda, bilo i prije ili poslije Prvog svjetskog rata, ali je iz zatečenog jasno da su davno smješteni na tavan i davno i zaboravljeni. Možda su već i tada bili oštećeni.

Zaljubljenici u povijesnu baštinu pravim su čudom doživjeli da su vitraži uopće otkriveni i iznijeti na svjetlo dana. Srećom, te je uslijedilo i spašavanje vrijednih tragova prošlosti, restauracija lika svete Margarete u mozaiku oslikanog i obojenog stakla, i pripreme za obnovu i preostala dva.

Prema riječima Korhecz Papp Zsuzsanne, oko 1880-tih godina vitraže je dao izraditi župnik u Kljajićevu *Károly Inglicshoffer*. Vjerojatno je postojao i četvrti vitraž, s prikazom svete Elizabete Ugarske, ali od toga nije ni traga ostalo.

Komadi vitraža na tavanu crkve izvučeni na svjetlo dana 2011.

MOZAIK POD LUPOM

Posao restauracije povjeren je subotičkoj radionici SZR »Tiffany«. Prvo je trebalo razdvojiti koji dijelovi kojem vitražu pripadaju iz tog povećeg isporučenog paketa krajem 2011. Ali već tada je bilo jasno da je tu većina dijelova slika, ali ne i svi, i da će neke biti potrebno ponovno izraditi. U odabiru prvog vitraža za obnovu odlučilo se za prikaz svete Margarete, jer se u pripremi pokazalo da je sačuvano najviše originalnih dijelova, oko 75-80 posto, pa time i »informacija« o tehnici, materijalima i drugim stručnim pojedinostima bitnim za restauraciju i preostala dva Kratzmannova rada. Ove slike-mozaike sastavljeni su iz više stotina komada oslikanog stakla, s tim da se nedostajući prave i nadomještaju materijalom i bojama po uzoru originalu, i originalnom tehnikom kojom su izrađeni. Druga prateća pisana dokumentacija o nastanku tri vitraža nije nađena, te je sve što se o tome zna u ovim sačuvanim dijelovima.

»Imamo privilegij restaurirati iza velikog stručnjaka u stvaranju vitraža, i imamo veliko poštovanje prema njegovom djelu. Još kada smo čuli da su nađeni Kratzmannovi radovi znali smo da je riječ o vitražima odrađenim do perfekcije i visoko stručno«, ističu József Kovács i Rudolf Mészáros.

Mészáros i Kovács su se već susretali s Kratzmannovim vitražima, restaurirajući ih svojedobno u subotičkoj »Žutoj kući«.

Katarina Korponaić

SOMBORSKI SIR DOBIO OZNAKU GEOGRAFSKOG PODRIJETLA

Povratak zaboravljenoj tradiciji

Vijest da je somborski sir dobio oznaku geografskog

*podrijetla u Somboru je prošla nezapaženo * Ta oznaka*

znači da je somborskom siru priznata dobra kvaliteta,

ali i da ga mogu praviti i prodavati isključivo žitelji

*Sombora * Somborski sir se tako našao na spisku 47*

proizvoda koji imaju oznaku geografskog podrijetla

Oznaka geografskog podrijetla će, između ostalog, spriječiti zlouporabu naziva, jer je to isključivo kolektivno pravo ljudi s konkretnog teritorija, u ovom slučaju somborskog. Ona podrazumijeva da proizvod ima osobita svojstva i kvalitetu, koja je možda dobio zbog specifične klime, mikroflore, osunčanosti ili zbog ljudi iz tog kraja koji su vični napraviti neki proizvod, ističu u Zavodu za zaštitu intelektualne svojine.

Somborski sir je nešto čime se Somborci vole pohvaliti, kao nečim što je jedinstve-

ni brend Sombora koji se nekada cijenio i na bečkome dvoru. Proizvodio se na okolnim salašima, jedno vrijeme čak ga je proizvodila i somborska mljekara »Somboled«, a danas proizvođača pravog somborskog sira gotovo i da nema. U većini slučajeva ono što se prodaje pod nazivom somborski sir samo je blijeda kopija čuvenog sira.

OVČJE MLIJEKO I SOMBORSKI SIR

Pravi somborski sir nekada se pravio od ovčjeg mlijeka i to ovaca rase cigaja, koja

se gajila u okolici Sombora. To je takozvani somborski tip ovce cigaje. To je mliječni tip ovce cigaje, koja je od davnina selekcionirana i uzgajana kao mliječna ovca za mužu i od njenog kvalitetnog mlijeka se i pravio somborski sir. Kako je vremenom ovaca bivalo sve manje, sir se pravio od mješavine kravljeg i ovčjeg mlijeka, a kasnije samo od kravljeg mlijeka. Somborski sir je mekan, žućkaste boje, na presjeku se vide šupljine veličine manjeg zrna kukuruza. Puni se u male drvene kačice tako da trećina sira viri iz kačice, a taj gornji dio izgleda kao da je sir iskipio iz kačice. Na dijelu sira koji je izvan kačice obrazuje se tanka i nježna kora. Može se somborski sir praviti u obliku trapista, ali je onaj u kačicama bolje kvalitete. Prema sadržaju masti u suhoj materiji ovaj

sir spada u grupu masnih sireva, a na osnovi sadržaja vode u grupu mekanih sireva.

DELIKATESA IZ KAČICE

U potrazi za sugovornikom koji bi nas uputio u proizvodnju somborskog sira upućeni smo na *Viktora Oršovaia*, Somborca po struci prehrambenog tehnologa. On je recepturu za somborski sir dobio od jednog od posljednjih proizvođača pravog somborskog sira *Rajka Bandobranskog* iz salaša Milčić, koji je godinama sir prodavao na somborskoj tržnici. »To što je somborski sir dobio oznaku geografskog podrijetla dobro je, jer daje nadu da će u Somboru ponovno oživjeti proizvodnja ovog sira. Nažalost, u posljednje vrijeme rijetki su oni koji prave pravi somborski sir«, kaže

Oršovai. Na našu molbu da nam pojasni tehnologiju proizvodnje detaljno opisuje kako se, danas od kravljeg mlijeka, dobiva taj čuveni sir. »Od pet litara mlijeka dobiva se pola kilogram gruši. Mlijeko se ne kuha. Siri se sirištem, a dodaje se i komadić telećeg buraga od mladog teleta. Taj komadić buraga stavi se u malo surutke i ostavi jedan dan da odstoji, a poslije se ta surutka sipa u mlijeko. Ostavi se da odstoji oko pola sata na temperaturi koja je malo viša

Viktor Oršovai

od sobne. Surutka ne smije biti providna, već malo zamućena. Tada se gruša koja se stvorila sipa u gazu i ostavi da se cijedi. Zatim se siječe na kriške, svaka se posebice posoli i onda se reda u kačicu. Kriške se redaju iznad ruba kačice pet do 10 centimetara. Kačica se sveže i ostavi jedan dan da odleži na temperaturi od oko 18 stupnjeva. Drugog dana počinje sir da se prevrće, zbog surutke i soli. Za jelo je dobar poslije oko dva tjedna«, pojašnjava Viktor. On kaže da je sir probao kod čika Rajka u Milčićima, pa je iz radoznalosti poželio pokušati i sam ga praviti. Čika Rajko mu je ispričao kako pravi sir i tako je počela proizvodnja. Viktor živi u gradu, nema svojih krava, pa mlijeko kupuje. Njegov sir kušali

su ne samo Somborci, već i Zagrepčani. Trenutačno sir ne pravi, jer nema teleći burag, koji se, kako smo čuli, koristi u pripremi sira.

TAJNE I LEGENDE

Upravo na taj teleći burag vraćamo priču s Viktorom, jer je to podatak koji smo

skupili. Pitaju ljudi i traže sir, ali morat će malo pričekati«, kaže Oršovai. Za kilogram somborskog sira treba deset litara mlijeka.

Somborski sir uvijek je bio cijenjen. Kažu da se rado jeo i na bečkom dvoru. U neka- dašnjoj Jugoslaviji također je bio tražen ovaj sir. Nekoliko desetljeća Somborski sir pro-

izvodio je i »Somboled«, a prodavao se iz velikih kačica, pa su posebna atrakcija za kupce bile kačice iz kojih je sir prosto kipio, a trgovci su iz njih odmjeravali kupcima ovu delikatesu. Stariji Somborci sjećaju se samoposluge zvane »Kod Vajdingera«, gdje su u izlozima bile kačice sira koje su prosto mamile sladokusce. Sedamdesetih godina prošloga stoljeća »Somboled« je prekinuo proizvodnju somborskog sira. Sve je manje bilo i žena s okolnih salaša koje su pravile ovaj sir, pa se s vremenom ova proizvodnja gotovo u potpunosti ugasila. To što je somborski sir dobio oznaku geografskog podrijetla mogao bi biti poticaj da se proizvođači vrate ovoj tradiciji, jer još uvijek ima onih koji pamte poseban okus somborskog sira, a i na ono što je dobro brzo se sviknu i novi potrošači.

Zlata Vasiljević

ZANATSKA PROIZVODNJA

Za somborski sir nisu bili zainteresirani samo oni koji su taj sir konzumirali, već i stručnjaci mljekarske struke. Izučavali su svojstva ovog sira i način njegove proizvodnje. Tako je dr. Ivica Vujičić s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu o ovom siru u radu »Razvoj i unapređenje tehnologije somborskog sira« napisao da tehnologija pravljenja ovog sira nosi tipičan karakter sitne zanatske proizvodnje u seljačkim gazdinstvima. Iako ovaj sir ima dugu tradiciju, ne može se očekivati njegova veća proizvodnja u mljekarama zbog zaostale i nepogodne tehnologije za masovnu industrijsku proizvodnju, napisao je prije četrdesetak godina Vujičić. Ta konstatacija mogla bi objasniti i zašto je somborska mljekara odustala od somborskog sira.

po prvi puta čuli, a nismo ga pronašli ni u literaturi u kojoj se govori o proizvodnji somborskog sira. Da li bi to mogla biti tajna proizvodnje ovog čuvenog sira o kojoj se ispredaju prave legende? Jedna od njih je da se tajna receptura prenosila, ne s majke na kćer, već na snahu, kako bi vještina i tajna proizvodnje ostala u jednoj obitelji. Čuo je i Viktor te priče, ali kaže ne zna koliko su točne. »Za teleći burag čuo sam od čika Rajka. Uzima se teleći burag od sasvim mladog teleta, razvuče se, posoli i ostavi da se prirodno osuši. Onda se urola i ostavi na hladno da stoji. Koriste se mali komadi koji se stavljaju u surutku. Ja sada ne mogu naći teleći burag i to je i razlog zašto trenutačno ne radim sombor-

Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj Gradske uprave Grada Subotice, Trg slobode br. 1, temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04, 36/09) objavljuje

OBAVIJEST

O podnesenom zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš

Investitor PETER GULJAŠ OLDAL iz Hajdukova, Borisa Kidriča br. 60, podnio je u postupku legalizacije zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš Projekta: »POSLOVNI OBJEKTI –UGOSTITELJSKI« na katastarskoj čestici 6741 KO Palić, a koji se nalaze u zaštitnoj zoni SRP »Ludaško jezero«.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat Gradske kuće, soba 226, u razdoblju od 12.4.2013. do 22.4.2013. u vremenu od 10 do 12 sati.

Svi zainteresirani u roku od 10 dana od dana objavljivanja obavijesti mogu dostaviti mišljenja, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš u pisanoj formi na adresu Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Gradska uprava u Subotici.

NASTAVAK PROJEKTA »OSNAŽENE ZAJEDNO«

Radionica za žene u Bačkom Monoštoru

Radionica za žene, koja je dio aktivnosti nastavka projekta »Osnažene zajedno« i čiji je nositelj Nevladina organizacija »Ženska alternativa« iz Sombora, uz podršku Fundacije »Ekumenska inicijativa žena« iz Hrvatske, održana je u Bačkom Monoštoru u srijedu, 3. travnja.

Tijekom prošle godine, u okviru inicijalnog projekta, u naseljenim mjestima s područja Grada Sombora realizirane su aktivnosti koje su imale za cilj povećanje rodno-senzitivne svijesti žena i osnaživanje njihovih kapaciteta za lakše ostvarivanje svojih prava, zatim zaštitu žena od nasilja, psihološko i socijalno osnaživanje, jačanje

ženskih inicijativa, educiranje o volonterskom aktivizmu u zajednici, projektnom menadžmentu...

Nove aktivnosti usmjerene su prema unapređenju socijalne i ekonomske jednakosti višestruko diskriminirane grupe – žena na selu. Sudionice programa su udruge žena iz pet somborskih sela iz šest ženskih grupa, odabranih prema razvoj-

nim kriterijima (»NADE« Bački Monoštor, »Šarenica« Aleksa Šantić, »Zlatne ruke – Somborke« Sombor, »Udahni život« Stanišić, Udruženje žena Kljajićevo), koje su prošle obuku, nakon koje će prenijeti znanje krajnjim korisnicama u svojim selima.

Članice UG »NADE« – Ksenija Kuveljić, Marijana Kolar, Tijana Francuz i Zdenka Mitić – prošle su

obuku koja se ticala upoznavanja s ključnim mehanizmima i pojmovima u svezi s koncepcijom osnaživanja žena, zatim započinjanja sopstvenog posla, zadrugarstva, suvremenog poslovanja i promidžbe – poslovne korespondencije, internet prezentacije, društvene mreže... Marijana Kolar je na radionici u Monoštoru pripremila prezentaciju novih znanja stečenih na ovim obukama, te ih prenijela ostalim ženama iz udruge, kao inicijalno oruđe za stvaranje i realizaciju novih ideja.

Aktivnosti ovog projekta su prepoznate kao optimalan način za poboljšanje ekonomskog položaja i participacije žena u seoskim sredinama.

Z. M.

PREDAVANJE O AGROTURIZMU U NOVOM SADU

Predstavljene i aktivnosti tavankutskog društva

Organizaciji Istar klastera 21 iz Novoga Sada, 4. travnja na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu održano je predavanje na temu »Agroturizam Hrvatske i njegovo međunarodno okruženje«. Predavanje je održao prof. dr. sc. Lenko Uravić iz Pule, redoviti profesor na Odjelu za ekonomiju i turizam »Dr. Mijo Mirković« pulskoga Sveučilišta, a također je predavač na sveučilištima u Njemačkoj i Italiji. Predavanje je bilo otvorenog karaktera, ali su najbroniju publiku činili studenti četvrtre godine turističkoga smjera. Na izlaganju su bile prisutne i predstavnice HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta Sunčica Kopunović i Lenka Tadin, studentice četvrtre godine Poljoprivrednog fakulteta, smjera Agroturizam i ruralni razvoj. Na susretu s profesorom Uravićem predstavile su aktivnosti tavankutske udruge iz područja turizma, te podijelile reklamni materijal kojim su prisutne upoznali s aktivnostima tavankut-

Lenko Uravić i
Sunčica Kopunović

ske udruge na području turizma i agroturizma. Prisutnost članova tavankutskog HKPD-a »Matija Gubec« na predavanjima ovakvoga tipa dragocjena je za stjecanje novih informacija, iskustava i poznanstava, a jednako tako pruža se prostor članovima da doprinesu kvalitetnijem radu udruge svojim stručnim angažmanom.

I. D.

PRODAJA BRODOGRADILIŠTA

Imovina se prodaje u dvije odvojene cijeline

Javno nadmetanje za prodaju imovine brodogradilišta »Terratrade-Brodoremont« u stečaju bit će održano u Bačkom Monoštoru 18. travnja. Imovina se prodaje u dvije odvojene cijeline. Prvu cijelinu čine građevinski objekti, zemljište, oprema i vozila, a početna licitacijska cijena je 44,5 miliona dinara. Druga cijelina je nezavršeni tanker čija je početna cijena 52,5 miliona dinara. Bit će to četvrti pokušaj prodaje brodogradilišta. Kupac koji ponudi najbolju cijenu, ugovor će potpisati u roku od tri dana od dana održavanja javnog dametanja. Dve dosadašnje prodaje bile su neuspješne jer odbor povjerilaca nije prihvatio ponuđene cijene koje su dali zainteresirani kupci.

Z. V.

GLAZBENA MANIFESTACIJA U ILAČI

Jedina smotra tradicijskih glazbala

*Okupilo se stotinjak sudionika iz petnaestak udruga
i društava iz Hrvatske i Mađarske*

Baš uoči Mladoga Uskrsa u subotu, 6. travnja, u Ilači je održana Međunarodna smotra tradicijskih glazbala, 12. po redu, na kojoj se okupilo stotinjak sudionika iz petnaestak udruga i društava iz Hrvatske, ali i iz susjednih država, a ove godine bili su samo predstavnici Mađarske.

Preljepa večer, izjavila je *Ljubica Gligorević*, etnologinja Gradskog muzeja u Vinkovcima, večer za pamćenje i program s kojim Ilača, Srijem i Slavonija ulaze u Europu. Ovo je jedina i jedinstvena smotra već zaboravljenih glazbala u ovom dije-

Ha dvojnicama su još uvijek svira

lu Europe, smotra koja već godinama ima međunarodni karakter, a ova mladost, koja

pokazuje zanimanje za ta starinska glazbala, zalog je da će Ilača ostati destinacija u koju se rado dolazi.

Upravo na tomu inzistira i predsjednik HKUD-a »Matija Gubec« iz Ilače *Josip Karalić*, a pohvalio se da su započeli davne 1982. godine, istina kao susret lokalnog karaktera, koji je malo po malo prerašao zamišljene okvire, da bi Ilača nakon Domovinskoga rata i povratka u selo dobila novi zamah, prerasla županijske i državne granice, pa su u posljednjih 11 godina ovdje nastupali predstavnici: Austrije, Bosne i Hercegovine, Češke, Mađarske, Slovačke, Slovenije i Srbije.

Smotru je otvorio izaslanik župana vukovarsko-srijemskog *Bože Galića Marinko Beljo* i naglasio značaj ove manifestacije za razvoj kontinentalnog turizma u čitavoj regiji, a onda su brojnu publiku zabavila druš-

tva iz – Vinkovaca, Babine Grede, Starih Mikanovaca, Donjeg Novog Sela, Štitara, Slavanskog Broda, Osijeka. Najžešćim pljeskom nagrađeni su MPS Sinovi atara iz Zagreba, Hrvatski gajdaški orkestar, također iz Zagreba, ŽPS Rusalke iz Kutine, orkestar mandolina *Filip Dević* iz Splita i samičari, *Franja Verić* iz Šokačke grane, *Mario Gusak* iz Brodskog kola, *Ivan Nikolić* iz Andrijaševaca, *Marko Barić* i *Matej Živković* iz Starih Mikanovaca i *Dinko Kelčić* iz Donjeg Novog Sela. Slavko Žebić

Otac i sin

Zapažen nastup imali su sin i otac *Večković*, *Emanuel* i *Stjepan*, koji su promijenili po nekoliko glazbala. Emanuelu je tek 12 godina, ali javno nastupa već od 6., dok se Stjepan žali da se počeo zanimati za ovu vrstu

glazbe tek na fakultetu, no danas svira 10–15 raznih glazbala, neka i sam izrađuje, a godina-ma već nastupa s planetarno poznatim ansamblom »Lado« i sa svojim Hrvatskim gajdaškim orkestrom.

Gupčevi na okupu

Predsjednik ilačkog društva *Josip Karalić* je spomenuo još jednu aktivnost, susrete KUD-ova koji nose ime Matije Gupca i odvijaju se već punih deset godina. Ove godine, polovicom listopada, domaćin će biti Ilača, a osim društava iz Hrvatske, doći će im i dva društva iz Vojvodine, Rume i Tavankuta, te Fojnice iz BiH.

TAVANKUĆANI U MEĐUNARODNOM PROJEKTU

Slama ih je spojila

Predstavnici triju institucija iz Tavankuta – HKPD-a »Matija Gubec«, OŠ »Matija Gubec« te Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame su u subotu, 6. travnja, boravili u radnom posjetu u udruzi Projekt građanske demokratske inicijative (PGDI) iz Belog Manastira, koja je nevladina, neprofitna i nestranačka udruga, i koja na načelima tolerancije, razumijevanja i suradnje, kroz programe edukacije i građanskog organiziranja, potiče i podržava aktivno sudjelovanje pojedinaca i grupa u stvaranju građanskog društva i demokracije.

ZAJEDNO NA NATJEČAJU

Njihova se djelatnost odnosi na rad s djecom, mladima, ženama i ostalim kategorijama stanovništva. U novije vrijeme aktivnosti usmjeravaju i na udomljenu i socijalno

ugroženu populaciju djece i na udomitelje. *Mirela Alagić*, ravnateljica Projekta građanske demokratske inicijative, prezentirala je ovom prigodom projekt kojim su ove godine konkurirali u suradnji s HKPD-om »Matija Gubec« iz Tavankuta. »Projekt, koji smo poslali na natječaj početkom ove godine na adresu Ekumenske inicijative iz Omiša, zove se 'Slama koja spaja, a ne razdvaja'. Nositelj projekta je naša udruga Projekt građanske demokratske inicijative sa sjedištem u Belom Manastiru. Partneri na projektu su HKPD 'Matija Gubec' iz Tavankuta i udruga 'Li women' iz Livna.«, pojašnila je *Mirela Alagić*.

PROJEKTI

Ladislav Suknović, predsjednik HKPD-a »Matija Gubec«, smatra kako je suradnja ove dvije institucije iz

Tavankuta i Belog Manastira korak bliže kvalitetnijim projektnim aktivnostima, jer je riječ o suradnji s renomiranim nevladinom udrugom iz Republike Hrvatske, na čiju inicijativu i poziv je započeta suradnja koncem prosinca prošle godine, a već je u najavi i realizacija zajedničkog projekta koji bi se bavio temom osnaživanja ženskog poduzetništva i zaštita ženskih prava. *Suknović* smatra ovu suradnju izrazito značajnom, jer je tavankutska udruga pomoću nje ostvarila nove kontakte s partnerskim kulturnim udrugama iz Beloga Manastira, koje su ponudile suradnju u kulturnim programima njihove općine.

Ovom prigodom predstavnici tavankutskih institucija sreli su se i s članovima HKUD-a »Beli Manastir« *Lauirom Blagus Tenjeri* i *Tomislavom Tenjerijem*, zamjenikom predsjednika

društva. Dogovorena je buduća suradnja kroz zajedničke nastupe u lokalnim sredinama, a razmijenjena su i iskustva iz područja realizacije pojedinih projekata.

Nezaobilazan je bio i posjet Tavankućana baranjskom etno selu Karanac i Baranjskoj kući. Tu su se mogli upoznati s dostignućima seoskog turizma ove regije u posljednjih desetak godina, što je svakako dragocjeno iskustvo koje se može primijeniti i prilikom obnove etno salaša Balažević u Tavankutu.

I. D.

Projekt ima za cilj osnažiti žene i potaknuti ih na stvaranje promjena u okruženju, a doprinosi jačanju prekogranične suradnje između udruga i osoba kao pojedinaca. Planirano je direktno uključiti oko 75 žena različite dobi, obrazovanja, nacionalne i religijske pripadnosti iz triju susjednih država - Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Planirane aktivnosti u projektu su: pretodnevni trening za sudionice iz tri države, follow up radionice u sve tri države (po tri radionice) te po završetku projekta izložba fotografija i slika nastalih tijekom projekta.

U vinskom podrumu u Belom Manastiru

TURISTIČKI POSLENICI U ŠOKAČKOM DOMU U SONTI

Putokaz za budućnost

Članovi Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte u utorak su, 9. travnja, u svojem još uvijek nezavršenom objektu Šokačkog doma ugostili turističke poslenike iz – Italije, Slovenije, Mađarske, Bugarske, Grčke i Srbije. Ovim se posjetom »Šokadija« aktivno uključila u međunarodni projekt »Sinergija kulture i turizma: korištenje kulturnih potencijala u manje razvijenim ruralnim područjima«. Nositelj ovoga projekta u Srbiji je Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, u suradnji s Gospodarstvenom komorom Vojvodine. Za sada, u ovaj projekt su u svojstvu pilot područja uključene

općine Sombor i Apatin, koje naseljava više od 25 etničkih zajednica. Osim Šokačkog doma u Sonti, za posjet su predviđene i druge atraktivne lokacije: njemačka kuća »Vila Margita« u Apatinu, etno-muzejski postav u Kupusini, Dida Hornjakov salaš i obilazak stare gradske jezgre Sombora.

Dobrodošlicu u Sontu gostima su poželjeli domaćin, predsjednik »Šokadije« Zvonko Tadijan i tajnica MZ Renata Kuruc, a članovi folklorne sekcije i tamburaškog sastava ove udruge za goste su priredili kratak kulturno-umjetnički program u velikoj dvorani mjesnog Doma kulture. Poslije programa odveli su ih u obilazak etno muzeja i prodajne izložbe

slika nastalih na dosadašnjih 6 likovnih kolonija i uradaka članica etno-sekcije, smještenih u prostorima Šokačkog doma. Poslije obilaska, gosti su ponuđeni domaćom raki-

jom, »peretkima« i nadaleko poznatom sončanskom »gibanicom ukiselo s makom i orasima«. Iz Sonte su gosti nastavili po predviđenoj satnici put Apatina, Kupusine i Sombora. »Današnji posjet turističkih djelatnika iz šest zemalja za nas je jedno novo iskustvo, ali i najbolji putokaz za budućnost, ne samo 'Šokadije', nego i Sonte općenito. Moramo produbiti suradnju svih relevantnih čimbenika, ne samo u mjestu, nego i u općini, jer u ovoj grani imamo što ponuditi«, rekao je Zvonko Tadijan.

I. Andrašić

Prof. dr. Vladimir Stojanović, PMF Novi Sad, voditelj projekta

»Druga je godina realizacije našega projekta posvećenog sinergiji kulture i turizma. Današnji posjet Šokačkom domu najplastičniji je primjer uključivanja lokalne institucije kulture u ono što radimo. Viđenim sam prezadovoljan, a nadam se da će naši sončanski domaćini osmisliti i nove sadržaje, jer započetu priču treba i dalje osmišljavati i graditi. Mislim da se u projekt mora uključiti što više Sončana, jer je budućnost ovoga mjesta, zbog bogate povijesti i bogate materijalne i nematerijalne baštine, u ovom obliku turizma.«

Dr. Jasmina Đorđević, voditeljica projekta za Srbiju

»'Šokadiju' smo izabrali kao primjer dobre prakse, kao partnera s programom koji se može ostvariti, valorizirati i tako pokrenuti razvoj kulturnog turizma u Sonti.«

Primož Pipan, turistički djelatnik, Slovenija

»Dojmovi su mi vrlo pozitivni. Etno-kuća je vrlo dobro uređena, a program koji smo vidjeli ima svoju vrlo, vrlo veliku težinu. Oduševilo me je to što sam u programu vidio i mlade, što mi govori da sve ovo ima lijepu budućnost. Prvo svojim prijateljima, a i klijentima, mirne duše ću preporučiti posjet ovim krajevima, jer viđeno je pravo bogatstvo.«

Ljubov Trenkova, turistički poslenik iz Bugarske

»Oduševio me je folklorni program, a najviše me je impresionirala dobna heterogenost, što se kod nas u Bugarskoj ne može vidjeti baš često. Morate očuvati to tradicijsko naslijeđe pod svaku cijenu, kako biste ga mogli ponuditi cijeloj Europi.«

Projekt »Sinergija kulture i turizma: korištenje kulturnih potencijala u manje razvijenim ruralnim područjima« započet je 1. ožujka 2011. godine, a završava se 28. veljače 2014. godine. U projektu sudjeluju partneri iz 6 država: Slovenije, Italije, Mađarske, Grčke, Bugarske i Srbije. U Srbiji pokraj Departmana za geografiju, turizam i hotelijerstvo Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, na projektu u svojstvu partnera sudjeluje i Gospodarska komora Vojvodine, koja pomaže u identifikaciji lokalnih zainteresiranih strana i izradi gastronomskog vodiča. Primarni cilj projekta je poboljšanje upravljanja kulturnim vrijednostima u seoskim oblastima u cilju doprinosa ekonomskom i društvenom razvoju i turističkoj promociji manje razvijenih ruralnih područja. Pilot područja u našoj zemlji su područja općina Sombor i Apatin, kao savršen primjer multietničnosti Vojvodine, jer njihovo područje naseljava više od 25 etničkih grupa.

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU (LIV. DIO)

Kako bijaše na početku, tako je bilo u srednjem vijeku, tako je i danas!

Piše: dr. Zsombor Szabó

Znanstvenici kažu kako je, otkako je čovjek s nomadskog načina života prešao na sjedilački život i počeo se baviti zemljoradnjom, kasnije i gradogradnjom, to početak civilizacije. Život u većoj zajednici nosi i svoje nedaće, pa se tako u prvim civilizacijama javlja potreba da se određena nedjela kazne, da bi počinitelji odustrali od činjenja istih. Tako je već prije više od šest tisuća godina napisan na jedan kameni stup zakonik babilonskog cara Hamurabija¹, iz tog zakonika potječe i danas često citirani stav: »Ako netko izbije zube sebi ravnome čovjeku, da se izbiju njegovi zubi« (200. članak). Kako je zemljoradnja i uzgoj stoke bilo glavno zanimanje, mnoge zakonske odredbe pokušavaju kroz povijest regulirati tu materiju.

KAZNA ZA ONE KOJI UKRADU SADNICE VOĆKE

Voćke su oduvijek predstavljale vrijednost, zato što su desetljećima donosile plodove. Hamurabi kaže: »Ako netko, bez znanja gospodara vrta, u tuđem vrtu odsiječe drvo, platit će pola mine srebra.« Bizantski Zemljoradnički zakon (Nomos georgikos), nastao u VII.-VIII. stoljeću, pak kaže: Onom tko siječe tuđe plodonosne vinove loze ili pak čupa (s korijenjem), neka mu se odsiječe ruka i da nadoknadi štetu« (59. član),

¹ Svi citati su iz knjige - Dragan Nikolić, Aleksandar Đorđević: Zakonski tekstovi starog i srednjeg vijeka. GIP Bona Fides, Niš, 2002.

ili »Ako netko samovoljno, nalazeći se s nekim u sporu, posječe lozu u vinogradu ili neko drugo drvo, neka se kazni odsijecanjem ruke«. Kako su to regulirali u srednjovjekovnom Iloku? U III. knjizi Iločkog Zakonika u 60. članku piše: »Ako netko voćku koja najbolje rodi, pri mjesečini ili u bilo koje vrijeme, zajedno s korijenjem iščupa iz vinograda ili voćnjaka, i takvo drvo zasadi u svoj vrt ili isto drugima za novac prodaje, ako ga prepoznaju da se baci u tamnicu. Znači, ako nađu kod njega i jedan izdanak, ili susjedi ili drugi vjerodostojni svjedoci to potvrde, ili pak ako nađu i jednu granu od takve voćke posađenu u njegovom vrtu, da se odvede kod gradskog stupa srama, ruku takvog zločinca da unište, i da je odsijeku, da se drugi put ne drzne činiti takva djela«. Što bi se dogodilo da netko ukrade stotinjak voćki? Bez pudarske službe, koja je ukinuta, očito ništa se ne može učiniti. A pudarsku službu su organizirali već u XIII. stoljeću stanovnici župe Vinodol. Tzv. Vinodolski zakonik, napisan kurzivnom glagoljicom na starohrvatskom jeziku, kaže (u današnjem prijevodu): »I pudarija, to je čuvanje vinograda i zemlje, i guvna, i drugih stvari, za koje se postavljaju pudari kao vjerodostojnici. Nego kad se bude činila neka šteta pred njim, neka tada više 'pomagajte' ili ako ne uzme koji znak od onoga, koji čini štetu, i tada ako ga pokaže vjerodostojnim svjedocima, ili ne odnese onaj znak

Adam i Eva pokraj voćke jabuke, pećnjak iz XV. stoljeća, pronađeno u Senti

pred dvor, prije nego se taj krivac optuži dvoru, ili ako ne pode s tim istim krivcem tada pred dvor«. Zakonik o kazni ne govori, ali očito je bilo da su i tada trebali postojati poljski čuvari, koji ne nose oružje, ali se smatraju vjerodostojnim kao svjedoci. Danas se dešava da na očigled vlasnika, gazde, odnose plodove njegove muke, i nikom ništa. Je li taj srednji vijek bio doista tako mračan?

NASILJE U OBITELJI

U današnje vrijeme aktualna tema je »nasilje u obitelji«. Neki smatraju kako je kažnjavanje takvih nedjela stečevina modernog doba, XXI. stoljeća. Iločki zakonik, III. knjiga, članak 62 kaže: »Ako netko ženski rod uvrijedi psovka, kletvama, prolijevanjem krvi, ranama ili sakaćenjem, ako je muškarac tko to čini, i ako (takvo djelo) vjerodostojnim svjedočenjem

se može dokazati, da plati duplu kaznu oštećenoj strani, kao i aktualnom birou (izvršitelju pravde - praktički četverostruku kaznu)«. Kakva je danas kazna za nasilnika u obitelji?! Eventualno se žena sklanja u tzv. sigurnu kuću. Što se dešava u srednjem vijeku, kada se potuku dvije žene? »Ako pak žena stoji naspram druge žene, onda treba primijeniti isti postupak, kao u slučaju sukoba muškaraca protiv muškarca. Ako pak žena ubije nekoga, ako se ubojstvo može dokazati,... onda glavu za glavu i dušu za dušu! I ona također ima samo jednu dušu i nije drugačija nego kod muškarca«. Danas bismo kazali kako su muškarci i žene bili ravnopravni pred zakonom. U suvremenom svijetu mnogi se protive uklanjanju smrtno kazne, slijedeći najstariji pisani zakon »zub za zub... i onda kako bijaše na početku?!

Franciškovićevi »Eseji« predstavljani u Zagrebu

ZAGREB – Prošloga je četvrtka u prostorijama Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata u Zagrebu predstavljena knjiga *Lazara Franciškovića »Eseji«*. Jedanaesta je to knjiga ovog subotičkog pjesnika, esejista i romanopisca, objavljena prošle godine u nakladi NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice.

Uz iskreno žaljenje što autor nije mogao doći u Zagreb, jer je u posljednji tren spriječen, predstavljanje je u ime organizatora otvorio glavni tajnik Zajednice *Zlatko Žužić*, te ukratko predstavio autora. O knjizi je govorio prof. *Đuro Vidmarović*, predsjednik Upravnog odbora Društva hrvatskih književnika, ustvrdivši kako se Francišković »Esejima« pokazuje u jednom novom svjetlu u kojem nastoji uspostaviti vlastito, sebi primjereno shvaćanje o lijepom i poetološkom pjesništvu, uspostavljajući dijalog s ljepotom bačke ravnice, rasutim salašima, samoćom i tradicijskim reliktima predaka.

Z. Ž.

»Cro Art« na likovnoj koloniji u Segedinu

SEGEDIN – Deset članova HLU »Cro Art« bili su gosti na jednodnevnoj likovnoj koloniji u Segedinu gdje su im domaćini bili Hrvatska manjinska samouprava Segedina i Hrvatsko-mađarska kulturna udruga »András Dugonics« iz Segedina. Osim članova »Cro Art« na koloniji je sudjelovalo i pet umjetnika iz Segedina i okolice. Slikari su stvarali u Gradskoj i županijskoj knjižnici »Károly Somogyi«.

Koloniju je otvorio *Nandor Kohary*, član Uprave grada Segedina zadužen za kulturu, a zatvorio *Dušan Marjanović*, predsjednik udruge »András Dugonics«.

Ovo je bio treći saziv ovog okupljanja slikara, a ovom prigodom je odlučeno da likovna kolonija ubuduće nosi naziv »Tisa-Segedin«.

Koprodukcija SNP-a i Muzičkog biennala Zagreb

ZAGREB – Operna fantazija »Posljednji ljetni cvijet« skladatelja, dirigenta i redatelja *Zorana Juranića* premijerno je izvedena u ponedjeljak u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, u okviru 27. muzičkog biennala, piše RT Vojvodine.

Za ovu jednočinku, rađenu u koprodukciji Srpskog narodnog pozorišta i Muzičkog biennala Zagreb, libreto su napisali *Zoran Juranić* i *Luko Paljetak*, po čijem je dramskom predlošku i nastala operna priča. Predstava je imala praiizvedbu u Novom Sadu, na Dan Srpskog narodnog pozorišta 28. ožujka.

Zagrebačku publiku oduševili su i akteri predstave, a snažnim pljeskom nagrađeni su i orkestar i zbor Opere Srpskog narodnog pozorišta.

Zagrebačkoj premijeri nazočili su brojni ugledni gosti iz svijeta glazbene umjetnosti, među kojima je bio i predsjednik Hrvatske, skladatelj *Ivo Josipović*.

Uskršnji koncert zbora »Sveta Cecilija« i tamburaša

SUBOTICA – Uskršnji koncert zbora »Sveta Cecilija« i juniorskog sastava Subotičkog tamburaškog orkestra bit će održan u nedjelju 14. travnja u franjevačkoj crkvi u Subotici. Početak je u 19 sati, a ulaz je slobodan.

Izložba članova HLU »Cro Art« u Subotici

SUBOTICA – Izložba slika članova Hrvatske likovne udruge »Cro Art« bit će otvorena u ponedjeljak 15. travnja na Otvorenom sveučilištu u Subotici. Izložba je prodajnog karaktera, a izložena djela mogu se vidjeti tjedan dana, do 21. travnja. Početak je u 18 sati.

Promocija novog romana Dražena Prčića

SUBOTICA – Najnoviji roman subotičkog pisca *Dražena Prčića* »Dogovoreni brak« bit će predstavljen u četvrtak 18. travnja u kongresnoj dvorani Velike terase na Paliću, s početkom u 18 sati. U sklopu promocije nastupit će vokalna solistica *Antonija Piuković* u pratnji tamburaškog sastava »Hajo« iz Subotice.

»Dogovoreni brak« objavljen je prošloga tjedna u nakladi »Minerve«, a bavi se temom roditeljskog dogovaranja budućih supružnika kroz suvremenu ljubavnu priču. Junakinja romana je djevojka iz Monoštora koja od dogovorenog braka bježi na sjever Bačke, a radnja romana odvija se na Paliću, u Subotici i Monošturu.

Peta obljetnica osnutka ZKVH-a

SUBOTICA – Prijam u povodu pete obljetnice osnutka Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata bit će upriličen u ponedjeljak, 15. travnja, s početkom u 19 sati, u prostorijama Zavoda (Harambašićeva 14) u Subotici. Na svečanosti će, uz obraćanje nekoliko uzvanika i gostiju, biti ukratko predstavljen i najnoviji, 4. broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, do sada najopsežniji.

»Preprekovo proljeće« u Novom Sadu

NOVI SAD – U organizaciji HKUPD-a »Stanislav Preprek« iz Novog Sada, u iduću subotu, 20. travnja, bit će održana tradicionalna književno-pjesnička manifestacija »Preprekovo proljeće 2013.«.

Manifestacija će biti održana u prostorijama koje koristi društvo, u Ulici cara Dušana broj 4 u Novom Sadu, s početkom u 17 sati.

Na početku manifestacije bit će otvorena izložba slika čiji su autori članovi udruge, a potom će biti predstavljane pjesme i njihovi autori koji su se odazvali na natječaj za »Preprekovo proljeće«.

U programu će s izvedbama Preprekovih skladbi sudjelovati zbor HKPD-a »Jelačić« iz Petrovaradina, dok će narodne pjesme izvoditi ženska pjevačka skupina »Preprek«.

U SUBOTICI ODRŽANA TRIBINA »MILANSKI EDIKT I AKTUALNOST VRIJEDNOSTI TOLERANCIJE«

Važnost priznavanja slobode svih

»Milanski edikt i aktualnost vrijednosti tolerancije« naziv je tribine koja je održana je 4. travnja u Pastoralnom centru »Augustinianum« u Subotici, a na kojoj su govorili zrenjanički biskup prof. dr. *László Némét* i sociolog iz Beograda prof. dr. *Đuro Šušnjić*.

Biskup *László Némét* je podsjetio kako je glavna značajka Milanskog edikta bila u tome što je svima u tadašnjem Rimskom Carstvu podarena sloboda ispovijedanja vjere. Tolerancija, kazao je biskup, ima vrijednost priznavanja slobode svih i jedna je od temeljnih vrijednosti.

»Tolerancija se uobičajeno određuje kao svjesna odluka da se prihvaća i ne sprečava govor ili djelovanje koje nije svojstveno svim subjektima jedne društveno-političke zajednice ili religijske skupine. U pozitivnom smislu to znači respektirati autonomiju svake zajednice u obliku u kojem ta zajednica živi. U negativnom, to znači da ne želimo djelovati protiv, sami sebi određujemo granicu, zato što su drugačiji

László Némét, Đuro Šušnjić i Dragan Muharem

ne želimo im nanijeti zlo ili ih isključiti iz njihovih prava koja mi već i tako uživamo«, rekao je Némét.

Biskup Némét je u kontekstu teme naglasio važnost dijaloga među različitim skupinama u društvu. »Drugi vatikanski koncil prihvatio je princip dijaloga kao jedan od najvažnijih temelja suživota u pluralističkom svijetu različitih religija, društvenih vrednota, grupacija i svjetonazora. U ovom svijetu, koji postaje sve zamršeniji, gdje se mijenjaju politički i ekonomski sustavi koji su vodili svijet u posljednjih sedamdesetak godina, tolerancija je itekako aktualna. Ona je jedan od temeljnih principa i vrijednosti ne samo zapadne civilizacije, nego bi trebala biti graditeljicom sigurnije i bolje budućnosti cijele ljudske obitelji«, zaključio je

László Némét.

Sociolog prof. dr. Đuro Šušnjić je naveo kako sve velike svjetske religije karakteriziraju univerzalne vrednote tolerancije, pravde, ljubavi i mira, ali da problemi – poput netrpeljivosti i govora mržnje, nastaju kada se religije pretvore u ideologije, odnosno kad se vjera stavi u službu ograničenih interesa.

»Kada dođe do govora mržnje, rješenje treba tražiti u toleranciji. Ako ne mogu jedni s drugima, mogu jedni pokraj drugih, a ne moraju jedni protiv drugih. Čovjek je tolerantan tek kada nešto usvoji od drugog čovjeka koji se s njim ne slaže. Vrijednost tolerancije je u uskoj vezi s dijalogom kultura uopće, a antropološka istraživanja pokazuju da sve kulture velikom većinom posuđuju iz drugih kultura.

Posuđivanje je tradicija, pri čemu se ne gubi na vrijednosti kada dijeliš nešto s drugima. Tolerancija nije tek podnošenje nekoga već to znači produbiti sebe njegovim iskustvima«, rekao je prof. Šušnjić. Govoreći o primjerima netrpeljivosti u našem društvu, profesor Šušnjić je ukazao i na rezultate istraživanja provedenog među beogradskim srednjoškolcima koje je pokazalo da njih 65 posto ne mogu smisliti nikakav odnos s Albancima, 48 posto mrzi Rome, 43 posto njih mrzi Hrvate, a 40 posto ima odboran stav prema Židovima. »Ovakav stav se ne može pripisati religiji, koja se temelji na ljubavi, toleranciji, istini i pravdi. To je posljedica ideologije koja je tu djecu zapljusnula u obitelji, vršnjačkim skupinama, medijima i od političara«, naveo je prof. Šušnjić.

Ovo je bila druga po redu tribina u okviru ciklusa »Izazovi Milanskog edikta danas« kojega organiziraju Subotička biskupija, Zavod za kulturu voždanskih Hrvata i Otvoreno sveučilište iz Subotice.

D. B. P.

PREDAVANJE ARHITEKTICE PROF. VIKTORIJE ALADŽIĆ U SUBOTIČKOM ART KINU »LIFKA«

Subotica koja je skoro nestala

»Subotica – ruža pusta« naziv je predavanja arhitektice, sveučilišne profesorice i publicistkinje dr. *Viktorije Aladžić* održanog prošloga tjedna u subotičkom Art kinu »Lifka«. Govoreći o povijesti urbanističkog razvoja grada predavačica je navela kako se u Subotici od Drugog svjetskog rata vodi destruktivna

politika urbanog razvoja. Tom temom bavi se i njezina knjiga »Subotica koja nestaje« objavljena ove godine u nakladi NIU »Hrvatska riječ«. Viktorija Aladžić se u knjizi bavi i povijesno-arhitektonskim vrijednostima kuća, koje su nedavno obustavljenim planom generalne regulacije gradskog središta bile planirane za rušenje.

Najveći problem aktualnog trenutka u subotičkom urbanizmu, po riječima Viktorije Aladžić, jest nedostatak jedinstvene ideje o tomu što je grad i što on treba biti.

»Simbol tog razjedinjavanja subotičkog društva jest rušenje kazališta kao središnje građevine koja je okupljala sve Subotičane. Osobno, kao pojedinac, ne mogu učiniti puno u borbi za ovaj grad, ali je knji-

ga 'Subotica koja nestaje' moj dopinos tome. Nadam se da ću jednoga dana uspjeti utjecati na mlade ljude da nastave istraživati povijest i drugih subotičkih kuća. Tada ćemo najbolje moći utvrditi koje su kuće vrijedne i koje se moraju čuvati. Želja mi je i da više surađujemo na uređenju i planiranju grada, kao i poštovanju njegovog graditeljskog naslijeđa«, poručila je Viktorija Aladžić.

D. B. P.

U SUBOTICI PREDSTAVLJENA KNJIGA TOMISLAVA ŽIGMANOVA »IZAZOVI - SABIRANJA, SUMJERAVANJA, TUMAČENJA«

Dijagnoza i smjernice za dalje

Katarina Čeliković, Stjepan Blažetin, Tomislav Žigmanov, Ivan Trojan i Vladan Čutura

Knjiga *Tomislava Žigmanova* »Izazovi sabiranja, sumjeravanja, tumačenja : studije i ogledi o knjiškim i književnim temama hrvatskoga istočnoga zagranica« predstavljena je u ponedjeljak u subotičkoj Gradskoj knjižnici. Knjiga predstavlja zajednički nakladnički projekt institucija iz Mađarske, Hrvatske i Srbije – Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha, Udruge Oksimoron iz Osijeka, te Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, a posljedica je višegodišnje suradnje znanstvenika i kulturnih djelatnika iz ovih regionalnih centara triju država. Djelo čini jedanaest studija koje se bave poviješću, procesima i događajima unutar kulturnoga prostora Hrvata u Vojvodini koji se, prije svega, odnose na fenomen knjige i književnosti.

DRAMATIČNO STANJE

Urednik knjige i ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj mr. sc. *Stjepan Blažetin* smatra kako Žigmanovljeva knjiga pruža uvid u »dosta dramatično« stanje u području hrvat-

ske kulture i književnosti u Vojvodini, uz konstataciju kako je njezin autor/pripovjedač »tragične sudbine«.

»Zašto smatram da je autor/pripovjedač u knjizi tragične sudbine? Prvo, jer je svjestan svih nedostataka na polju hrvatske književnosti u Vojvodini. A koji su ti nedostaci? To je deficit u ljudskim resursima: nema dovoljno stručnih ljudi koji su spremni ovaj književni korpus iščitati. Potrebno je da se ta produkcija koja nastaje izvan Republike Hrvatske iščita i valorizira jer jedino na takav način književnost funkcionira kao sustav. Još jedan nedostatak kojeg autor spominje jest nedostatak vlastite refleksije na tekstove. S jedne strane, na te tekstove treba reflektirati ovdje, a s druge strane treba imati refleksiju i izvan ove zajednice. Nadalje, knjiga vrlo dobro definira stvari koje je potrebno napraviti kako bi književni život vojvođanskih Hrvata zaživio u potpunosti. Treba pokušati riješiti sve te probleme. Našemu su pripovjedaču jasni koraci koje treba učiniti, ali je tragedija u tome jer nije sigurno da su ti koraci mogući«, naveo je Blažetin.

On je istaknuo i kako su problemi Hrvata u Mađarskoj i Vojvodini slični kada je u pitanju književnost.

»Važno nam je da Republika Hrvatska, posebice tamošnja stručna javnost, prepozna te probleme i ono što se ovdje producira te da budemo nazočni na hrvatskoj književnoj i znanstvenoj sceni«, dodao je Blažetin.

INTELEKTUALNI ŽAR

Kroatist prof. *Vladan Čutura* je ocijenio kako širok vremenski i prostorni kontekst ove knjige govori o autorskoj kompetenciji te da se studija nadaže kao pogodno štivo i za one čiji interes nije usko književna struka.

»Fenomen knjige i književnosti u ovoj su knjizi bili objektom ispitivanja i propitivanja iz vizure različitih grana društvenih i humanističkih znanosti – od sociokulture, preko filozofije i povijesti, do književne povijesti i književne teorije. Autor knjige Tomislav Žigmanov je ovom studijom pokazao ne samo da je vrsni poznavatelj fenomena knjige i književnosti, kako voli reći, hrvatskoga istočnoga zagranica,

već da ga odlikuje i ozbiljan pristup temama, intelektualni žar, te znanstvena kreativnost u njihovoj obradi«, kazao je Vladan Čutura.

Docent Filozofskog fakulteta u Osijeku dr. sc. *Ivan Trojan* je, među ostalim, istaknuo kako je Žigmanov autoreferencijalnošću nastojao riješiti problem nemogućnosti povezivanja kompleksne priče s kojim se susreću humanističke znanosti danas.

D. B. P.

Programska intencija

Po riječima autora Tomislava Žigmanova, knjiga ima snažnu programsku intenciju usmjerenu na profesionalni ustroj književne scene vojvođanskih Hrvata, po uzoru na neke druge nacionalno-manjinske zajednice u multikulturalnoj pokrajini.

»Hrvatska književnost u Vojvodini nalazi se u jednoj situaciji nezrelosti i to zbog okolnosti koje nam nisu bile naklonjene. Ona je puna diskontinuiteta, jer se odvijala u nepovoljnim okvirima gdje se vlastita sloboda književnog stvaralaštva plaćala skupo. S tako nepovoljnim naslijeđem iz povijesti mi smo danas u situaciji da smo, osim produkcije i prezentacije književnog stvaralaštva, u mnogim drugim segmentima gotovo na početku, napose kada su u pitanju kvalitetna prezentacija i kritičko autoreferiranje onoga što se proizvodi«, kazao je Žigmanov.

BUNJEVAČKA NARODNA NOŠNJA (IV. DIO)

Ženska nošnja

Piše: Kata Suknović, dipl. ing. za tekstilno inženjerstvo, tekstilno-strojarske struke

Turnir su žene vezivale preko donjeg dijela košulje, a uloga mu je bila da se suknje, koje se oblače na njega, bolje i ljepše oblikuju. Suknje su se potom »uskutnjakom« nabirale i kao tako namrskane podvezivale su se ispod turnira. Ukoliko je turnir dobro »potpasan« nije se moglo dogoditi da suknje nejednako vise jedna ispod druge, već su lijepo pokazivale raskoš bunjevačkog ruha.

Skute su dio ženskoga donjega rublja, a djevojke su ih počele nositi oko svoje 14. godine. Šile su se od platna i to u tri pole.

Na skute se oblačilo i do devet **donjih sukanja (pod-sukanja)** šivenih od bijelog lanenog platna, kasnije pamučnog. Krojene su u pet ili šest pola. Prvotno su »pod-suknje« šivene od »začunčanica«, a kasnije su ukrašavane bijelim vezom »šlingom«, i to tako da je svaka od sukanja bila sa sve bogatijim i bogatijim vezom.

Na kraju se oblačila **gornja suknja** krojena u pet ili šest pola koje su najprije bile vunene, a kasnije, pojavom

Mladenci Mariška Prčić i Pajo Dulić, kr. 19. i poč. 20. st.
Iz fototeke Dubravke Galfi r. Dulić

tvorničkih materijala, od sukna i svile. Ukrašavane su zlatnim vezom »na grane«, zlatnim čipkama i bortom (gajtan, traka) uz gombe.

Jedna od značajnih osobito-

sti ženskog bunjevačkog ruha bila su **svilena ruva**, koja su u modu ušla pojavom tvornički izrađene svilene tkanine. Bez »svilenog ruva« nije se mogla zamisliti o blagdanima ni

siromašna, a kamoli »gazdačka divojka«. Još krajem 19. stoljeća tvornička je svila bila deblja, dok je početkom 20. stoljeća ona postala laganija.

Za izradu ženskih bunjevačkih »svilenih ruva« najčešće su se rabile »lionska«, s plišanim granama i drugim cvjetnim motivima, te »atlasna (atlasaka)«, jednobojna svila izrađena u atlas vezu, koji na licu tkanine pokazuje sjajno, glatko, gusto i čvrsto tkivo. »Lionska« se svila proizvodila u francuskom gradu Lionu, a Bunjevke su je nerijetko pribavljale direktno iz Francuske. Nakon što je 1808. godine **Žozef Mari Žakar** konstruirao tkalački stroj za tkanje tkanina s mustrom, po čijem su imenu dobili naziv »Žakar strojevi«, započinje se s izradom šarenih tkanina, a vrlo lijepe i skupocene dobivale su se od čiste svile. Bunjevke su najčešće odabirale svilu s cvjetnim motivima »na grane« koje su mogle biti i »kumašne« (plišane), koja je osobita po tome što po svojoj površini ima kraće, guste »flor« niti koje djeluju mekano i prijatno na opip. Ili su šareni motivi bili tiskani na osnovi na kojoj su uslijed različitog naprežanja tijekom tkanja nastajale šarene konture »razmazano- razli-venih« motiva, zanimljivog vizualnog efekta.

Turnir/foto:Sanda Benčik

Cvjetni motivi nastali tiskanjem najprije osnove pa zatim tkane kako bi se dobili »razmazani« motivi. Iz zbirke Petra Vojnića Purčara. Foto: Ivan Ivković Ivandekić

DRAMSKE SKUPINE HRVATSKIH UDRUGA NA ZONSKOJ SMOTRI U NOVOM BEČEJU

Dobar prijam publike za »Šokadiju i »Nazorovce«

»Dovedeni, zatečeni i naši« dobili prosječnu ocjenu gledatelja 4,2 a »Zum, treš, bum« u izvedbi Somboraca 4,3

U okviru smotre dramskog stvaralaštva amatera Vojvodine, zone srednjeg i sjevernog Banata i sjeverne Bačke, održane od 5. do 11. travnja u Domu kulture u Novom Bečeju, među osam odabranih nastupili su članovi dramskih sekcija KPZH »Šokadija« iz Sonte i HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora.

Sončani su nastupili 6. travnja u 20 sati, a Somborci dan kasnije u istom terminu. Pred šezdesetak gledatelja i selektorom smotre, dramskim djelatnikom i spisateljem prof. Goranom Ibrajterom, »Šokadinci« su nastupili s predstavom »Dovedeni, zatečeni i naši« autora Ivana Andrašića, koji je potpisao i režiju. Po mišljenju publike zaslužili su prosječnu ocjenu

4,2, a za najbolju glumicu večeri gledatelji su izglasovali Agatu Rižanji za tumačenje uloge kućanice Stane.

njici ubrzano odumiru«, rekao je Ibrajter istaknuvši i odlično izbalansiranu kostimografiju te cjelovito autorstvo budući

i sam glumi i ovoj kazališnoj predstavi, kaže kako su zadovoljni reakcijama publike u Novom Bečeju, posje-

Detalji iz predstave »Zum, treš, bum« i »Dovedeni, zatečeni i naši«

Selektor Ibrajter se na okruglom stolu poslije odigrane predstave Sončana, o videom izjasnio u vrlo pozitivnom svjetlu, osobito o izjednačenosti glumačkog ansambla. »Osobito bih istaknuo vaš scenski govor. Svjesno ili ne, svojom predstavom dajete nemjerljiv doprinos očuvanju lokalnih govora, koji u današ-

da su amaterske skupine koje rade po tekstovima svojih članova vrlo rijetke.

Dramska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« izvela je suvremenu komediju »Zum, treš, bum«. Autor teksta je mladi Marko Lončar, a redateljica, također mlada, Lea Jevtić. Pročelnik dramske sekcije Zvonimir Lukač, koji

čenošću same smotre, ali i onim što su prikazali na smotri. »Za najboljeg glumca u našoj predstavi proglašen je Antun Kovač. Publika nam je dala ocijenu 4,34 čime smo veoma zadovoljni. Kritike su bile pozitivne, a selektor je pohvalio i tekst mladog autora«, kaže Lukač.

K.P / Z.V.

SUBOTIČKA PREMIJERA NOVE PREDSTAVE MALE SCENE HRVATSKE ČITAONICE

Veliki interes za »Tamburaški oproštaj«

Nova predstava Male scene Hrvatske čitaonice »Tamburaški oproštaj«, čija je subotička premijera održana prošloga tjedna na sceni Dječjeg kazališta, izazvala je velik interes tamošnje publike. Predstava je, naime, igrana čak tri puta – u četvrtak, nedjelju i u utorak ovoga tjedna.

Autor teksta i režije je poznati subotički autor iz sfere amaterskog teatra Marjan Kiš. »Tamburaški oproštaj« priča je o životu subotičkog tamburaša Luke, i prikazuje glavnog junaka u tri životna doba: mlado-

sti, odraslom dobu i starosti. Iako je riječ o drami koja tematizira život i odnose unutar jedne bunjevačke obitelji, predstava

je puna komičnih scena koje su naišle na dobru reakciju »domaće« publike.

U predstavi igraju: Lazo Jaramazović, Jozefa Skenderović, Tomislav Romić, Dajana Šimić, Miroslav Brajkov, Bernardica Vojnić Mijatov, Bernardica Ivanković, Nevena Mlinko, Karla Rudić, Dunja Šimić, Zdenko Ivanković i Josip Jaramazović, a sudjeluje i nekoliko tamburaša – Darija Kiš, Bojan Bukvić, Bojan Temunović, Marko Babičković, Ivan Jaramazović i Darko Tumbas.

D. B. P.

USKRS FEST 2013

Apostoli mira pobijedili

Prvo mjesto osvojila je skladba »Možeš nebo dotać« u izvedbi Apostola mira, drugo mjesto skladba »Sutra« skupine Jeshua, a treće skladba »Kad nebo dođe po mene« Klape Grobnik

U organizaciji Odbora HBK za mlade i Hrvatskoga katoličkog radija u KD Vatroslav Lisinski u Zagrebu u nedjelju 7. travnja održan je 32. Uskrs fest. Visoki pokrovitelj festivala bila je Hrvatska biskupska konferencija. Otvarajući Uskrs fest, predsjednik Odbora za mlade HBK zagrebački pomoćni biskup *Mijo Gorski* podsjetio je da se na Bijelu nedjelju već više od trideset godina održava to festivalsko okupljanje kako bi se slavio Krist uskrsli.

NEMA GRANICA

Istaknuo je kako je festival počeo u skromnim uvjetima te nitko nije očekivao da će nadživjeti države, sustave. Evo nas ovdje u ovoj prepunoj dvorani. To je samo znak da ono što slavimo,

a to je Krist uskrsli, vjera naša prelazi granice, prelazi stoljeća prepreke, pa čak i samu smrt, rekao je biskup Gorski, te se osvrnuo na evanđelje o nevjernom Tomi. Mi danas ne vidimo Isusa na takav način da ga možemo opipati, ali imamo Crkvu, to je njegovo mistično tijelo, tu možemo dotaći Njegove rane, tu na tijelu Crkve koja je nekada ranjena i našim slabostima. Tu možemo dotaći rane na svojem bližnjem, susjedu, na onome s kojim dijelimo krov ili kruh kad je ranjen u duši ili tijelu. To je živi Krist. Vi ste živi Krist, to je najbolji dokaz snage vjere koja može sve pobijediti. Stoga neka ta snaga vjere koja nas okuplja, Krist i kroz glazbu odjekne u ovoj dvorani, rekao je biskup Gorski otvarajući Uskrs fest. Festivalu je nazočio i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup *Alessandro D'Errico*, koji je prisutnima prenio poruku Svetoga Oca u kojoj se ističe »Drago mi je da se u Zagrebu slavi 32. festival moderne sakralne glazbe Uskrs fest. Radujem se zajedno s organizatorima i želim da i ovaj festival donese mnoge dobre plodove za hrvatsku mladež,

osobito kao priprava za slavlje Dana mladih u Rio de Janeiru«. U toj prigodi nuncij D'Errico istaknuo je kako je više od trideset godina u službi Svete Stolice, te je po svijetu sudjelovao na raznim događajima o slavlju Uskrsa. No uvjeren je da će ovu večer teško zaboraviti.

IZVOĐAČI

Prvu skladbu u natjecateljskom dijelu »Evo mene dolazim« izveo je VIS Risus iz Požege. Slijedile su skladbe »Taj trenutak« (Sliryc 33 feat Christina, Dugo Selo), »Kruh života« (Zvonimir Kalić, Vrpolje), »Kap Tvoje ljubavi« (Sperantes, Split), »Mom Kralju« (VIS Izidor, Split), »Slavim Te« (VS Trinity, Čepin), »Pronađena i ljubljena« (Marijana Zovko, Lupheim, Njemačka), »Čuda« (Sonja Agata Bišćan, Zagreb), »Siguran« (Zakon Neba, Dugo Selo), »Disati Život« (Damir Topić i klapa Levanda, Zagreb), »Psalam 25« (Barka, Velika Mlaka), »Križ svoj zovem pobjedom« (Aledory, Rijeka), »Bog moj i moje sve« (Davor Terzić i Kap, Rovinj), »Putem povjerenja« (Proroci, Subotica),

»Možeš nebo dotać« (Apostoli mira, Mađarevo), »Predaj se« (Otkrivenje, Zagreb), »Sutra« (Jeshua, Zagreb), »U srcu Tvom skrivenon« (Ivo Šeparović i zbor mladih iz Granešine, Zagreb), »Dodir ljubavi« (Kefa, Zagreb), »Hvala Ti što sam stvoren tako čudesno« (Antonio Tkalec, Varaždin) i »Kad nebo dođe po mene« (Klapa Grobnik, Čavle). Stručni žiri u sastavu *Martina Tomčić, Ante Gelo, Želimir Babogredac, Tanja Popec, Grgur Sesar*, vlč. *Robert Šreter* i vlč. *Gabrijel Jagarinec* prvu nagradu, s 63 glasa dodijelio je skladbi »Možeš nebo dotać« u izvođenju Apostola mira. Drugo mjesto s 57 glasova osvojila je skladba »Sutra« u izvođenju skupine Jeshua, a treću nagradu s 39 bodova skladba »Kad nebo dođe po mene« u izvođenju Klape Grobnik. Nagrade je uručio biskup Gorski.

U revijalnom dijelu nastupila je *Lidija Delhusa Domniku* koja je u pratnji djece *Sare, Bernarda* i *Edija* izvela skladbu »Nemoj me ubiti majko« za koju je dobila nagradu prije trideset godina. Također je nastupila i skupina »Novo nebo« iz Zenice koja je na Uskrs festu nastupila četiri puta, a u ovoj prigodi izveli su skladbu »Gospodin dolazi«. U povodu trideset godina postojanja, u revijalnom dijelu nastupila je i skupina Kefa sa skladbom »Idi i reci«. Priznanja izvođačima u revijalnom dijelu uručio je izvršni direktor Uskrs festa vlč. *Saša Iličić*. Voditelji festivala bili su *Melita Hrengek* i *Marin Periš*, a skladbe su izvođene uz pratnju festivalskog orkestra pod ravnanjem *Tonija Eterovića*.

IKA

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 12. do 18. travnja

12. TRAVNJA 1941.

Tridesetak minuta poslije ponoći snažna eksplozija zatrešla je grad. Dignut je u zrak most iznad podvožnjaka kod željezničkog kolodvora. U promjeru od nekoliko stotina metara popucali su zidovi zgrada, a od zračnog udara razbijena su stakla na mnogim prozorima. Razoren je vodotočanj, dio »Kolske radionice« i spaljeno skladište nekadašnjeg »Ferruma«. Oko tri sata, pred zorom, završeno je povlačenje vojske Kraljevine Jugoslavije. U šest sati *Horthyjeve* postrojbe su bez otpora ušle su u Suboticu. Okupacija je trajala do 10. listopada 1944. godine, kada je Subotica oslobođena.

12. TRAVNJA 1975.

Umro je *Vladislav Vlado Kopunović*, spisatelj, novinar, glavni i odgovorni urednik tjednika »Hrvatska riječ«. Pod iskušanom, iskonstruiranom optužbom: »ibeovac i neprijatelj zemlje«, smijenjen je s čelnog mjesta. Kao plodan spisatelj surađivao je u časopisima »Bunjevačko kolo«, »Njiva«, »Rukovet«, »Letopis Matice srpske« i dr. Zastupljen je u »Antologiji proze bunjevačkih Hrvata«. Rođen je u Subotici 2. siječnja 1917.

12. TRAVNJA 1983.

Umro je *Marko Čović*, književnik, publicist, kulturni i javni djelatnik. Diplomirao je slavistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U vrijeme NDH bio je čelnik nekoliko dnevnih listova i časopisa. Nakon II. svjetskog rata izbjegao je u inozemstvo, isprve u Italiju, a kasnije u Južnu Ameriku. Kraće vrijeme boravi u Zapadnoj Njemačkoj.

Autor je desetak djela, među njima romana »Doktor filozofije«, zbirke novela »Žito zove«, autobiografske proze »Priča o lopti« i dr. Rođen je u Subotici 17. prosinca 1915.

13. TRAVNJA 1944.

Rođen je *Branko Jegerić*, pjesnik, esejist, kritičar. Nakon gimnazije završio je teologiju na Visokoj bogoslovnoj školi (1970.), ali se nije zaređio. Ostao je laik, veoma odan Crkvi. Radio je kao zaposlenik u jednoj međunarodnoj špediterskoj tvrtki. Za života je objavio pjesničku plaketu »Jeka ravnice«, a posthumno mu je NIU »Hrvatska riječ« tiskala zbirku pjesama »Ja, hodočasnik«. Umro je 19. ožujka 2002.

14. TRAVNJA 1829.

Nakon predstavljanja Gradskog vijeća o navodno štetnoj djelatnosti plemića *Josipa Antunovića*, *Ivana Rudića* i *Ignacija Parčetića*, Kraljevsko namjesništvo obavijestilo je Magistrat grada da kolikogod imalo razumijevanja s ponekim izdvojenim mišljenjima pojedinih vijećnika, osuđuje nepotrebnost pristranosti i osobnu netrpeljivost Vijeća. Dopis više instancije bespogovorno je prihvaćen, a *Josip Antunović* je vraćen na dužnost glavnog suca Subotice.

14. TRAVNJA 1941.

U poslijepodnevnom satima Vrhovni stožer mađarskih domobranskih postrojbi je saopćio kako je zaposjednuto cijelo područje međuriječja Dunava i Tise. Time je, po saopćenju, okončana vojna operacija ponovnog pripajanja

ranije otrgnutih teritorija Bačke – Kraljevskoj kruni Mađarske.

14. TRAVNJA 2006.

Na tribini »Književni petak« u zagrebačkoj Gradskoj knjižnici predstavljena je nakladnička djelatnost NIU »Hrvatska riječ«, koja je za samo godinu dana objavila 15 naslova – knjige poezije, proze, romana, eseja, znanstvenih i drugih djela iz pera uglednih bačkih i srijemskih književnika, postavlja tako najzapaženiji promotor knjiga u hrvatskoj dijaspori u svijetu.

15. TRAVNJA 1941.

U ranim jutarnjim satima u Suboticu je stigao specijalni policijski odred od 200 pripadnika, a poslije podne su ulicama špartali odredi mađarske žandarmerije, poznati po svojim crnim perjanicama na šeširima. Mađarska državna željeznica preuzela je subotički kolodvor.

15. TRAVNJA 1999.

Točno u 22,01 Subotica je bombardirana projektilima zrakoplovnih snaga NATO pakta. Nakon prve dvije, u 22,05 začule su se još dvije detonacije. Od ukupno četiri ispaljene rakete jedna je pogodila i srušila kuću u Ulici Ibolye Ferenci u Malom Radanovcu. Ljudskih žrtava nije bilo.

16. TRAVNJA 1941.

U gradu je zaveden redarstveni sat koji traje od 20 sati navečer do 5 izjutra. Vlada Mađarske u Pešti objavila je naredbu kojom su vojni obveznici židovskog podrijetla primorani na pomoćnu radnu službu u domobranskim postrojbama.

16. TRAVNJA 1981.

U Pločama, gdje je službovao, u 52. godini umro je subotički spisatelj, autor četiriju zbirki pjesama i plodan prevoditelj *Ante Zolnaić*, dugogodišnji član uredništva književnog časopisa »Rukovet«. Rođen je u Subotici 12. rujna 1929.

17. TRAVNJA 1903.

Umro je *Ivan Jese Kujundžić*, franjevac, profesor filozofije i prozaik. Pisao je pripovijesti s izrazitom socijalnom potkom, crtice iz vojničkog života, te tekstove drugih sadržaja. Rođen je u Subotici 23. listopada 1842.

18. TRAVNJA 1783.

Car Josip II. je žiteljima Subotice darovao pravo održavanja i četvrtog velikog vašara godišnje. Nešto kasnije proširio im je pravo na prodaju različitih proizvoda – tjedno, a radi uvećanja prihoda započelo je podizanje trošarinskih postaja, pokraj svih sedam gradskih kapija.

18. TRAVNJA 1964.

Premинуo je *Albe Vidaković*, skladatelj, muzikolog, sveučilišni profesor, regens chori zagrebačke katedrale, osnivač Instituta za crkvenu glazbu, koji danas nosi njegovo ime. Nakon školovanja u Rimu, od 1946. godine djeluje u Zagrebu. Najznačajniji je zagovornik reformirane crkvene glazbe i njezina povratka izvorima. Napisao je veliki broj liturgijskih skladbi i drugih djela. Rođen je u Subotici 1. listopada 1914.

ŠTO VOLITE KUHATI, PODIJELITE S NAMA!

Rođen i odrastao u Sonti, školovao se u Somboru i u Novom Sadu, diplomirani biolog prof. *Zvonko Tadijan* je, prenoseći svoje znanje učenicima, radio u više škola u Hrvatskoj, BiH i Vojvodini. U posljednjih 12 godina skrasio se u rodnoj Sonti, gdje mu je kako i sam kaže najljepše, ili su mu, možda, izazovi života i nadahnuća tradicije najintenzivniji. Ravnatelj je OŠ »Ivan Goran Kovačić« i predsjednik KPZH »Šokadija«, a svakodnevno ga možete vidjeti kako u gumenim čizmama obilazi svoju šumu, povrtnjak i omanje stado ovaca. Zanimljiv sugovornik, pun dogodovština, voli zasjesti s prijateljima i uz zvonki smijeh s njima podijeliti životne radosti i sjećanja iz mladosti. Voli pjesmu, voli tamburu, pa je tako pored svih ostalih obveza i član »Šokadijinog« tamburaškog sastava. Samo on i njegova obitelj znaju i kako je i za koliko vremena uspio prikupiti građu i napisati knjigu, prvu takve vrste na lijevoj strani Dunava, »Šokačke narodne nošnje u Bačkoj«. Svi bi rekli – neobično za muškarca, ali u

Sonti posve normalno, zaljubljenik je u kuhanje.

KUHANJE U KOTLIĆU

Od vrlo davnih dana muškarci u Sonti itekako znaju kuhati, za poneke vrste jela, kažu, i bolje od žena, osobito paprikaše, za koje majstorstvo ne priznaju niti profesionalnim kuharima. Sve je počelo vrlo davno, pretpostavlja se u vrijeme tjeranja svinja na žirovanje u guste hrastove šume, koje su grlile njegovo veličanstvo Dunav. »Nigdje nije zabilježeno, ali pretpostavljam da je potreba muškaraca za kuhanjem nastala upravo u tim šumama. Znam iz očevih priča za način njihova života uz svinje od proljeća do kasne jeseni, osobito za način i kakvoću njihove prehrane u prirodi. Kuhalo se u kotliću, na otvorenoj vatri, a gotovo svakodnevno se i madžarilo, odnosno pržila se slanina na dugačkom prutu. Zbog čega se kuhalo baš u kotliću? Pa, na terenu na kojem su oni bili, najpraktičnije je kotlić objesiti za granu i podložiti vatru ispod njega. Kuhanje u kotliću davalo je čovjeku i punu slobodu

kretanja. U slučaju da se moralo potrčati za svinjama, kotlić se lako podigne na malo veću udaljenost od vatre, pa bi se njegov sadržaj i dalje kuhao, jedino bi intenzitet vrenja bio slabiji, pa jelo ne bi zagorjelo. U dugim danima, ljudi i momci koji su boravili u šumi sa svinjama sve su više usavršavali svoje majstorstvo, pa bi bilo i pravih natjecanja tko će od što jednostavnijih sastojaka skuhati što bolji paprikaš. Kulinarско umijeće se prenosilo s koljena na koljeno, pa su tako i danas, iako se već odavno svinje ne tjeraju na žirovanje, u Sonti vrlo rijetki muškarci koji u kotliću ne znaju skuhati paprikaš, čobanac, ili kakogod ga nazvali«, pojašnjava Tadijan. Poput najvećeg dijela dječaka i momaka iz njegove generacije, vrlo rano je skuhao svoj prvi samostalni paprikaš. »Imao sam dobrog učitelja u kući. Od malih nogu gledao sam kako moj otac barata kotlićem i vatrom, pa sam upijao sve što je on radio. Tako sam mu u početku asistirao, a vrlo rano, još kao učenik osnovne škole, skuhao sam svoj prvi paprikaš i bio vrlo ponosan na njega«, s osmijehom priča Tadijan.

KUHAM I U KUĆI

Kod Sonćana staroga kova, iako su svi za sebe tvrdili da su pravi majstori kuhanja, a pritom mislili isključivo na kuhanje u kotliću, ulazak u kuhinju na isti posao, a ne daj Bože da netko vidi ili čuje kako je muškarac još oprao i posuđe, bila je prava jeres. Danas je situacija donekle izmijenjena, sve je više ljudi koji se prihvaćaju kuhače i kuhinjske krpe. »Za razliku od mnogih razvikanih maj-

stora kotlića, ja u tišini kuham i u kući. I, po riječima članova moje obitelji, kuham dobro. Ne bi se isplatilo glumiti velikog gazdu i čekati da se kuhače prihvati netko od ženskog dijela obitelji. Svi smo uposleni, pa je pravilo da kuha onaj tko prvi dođe kući. Razlika između današnje i tradicionalne kuhinje je ta što mi danas možemo pripremati jela tipa 'Večera za pet', odnosno objed koji će biti gotov najduže za sat vremena. Ukoliko se muškarac malo potruži, može vrlo brzo proniknuti u sve tajne današnjih receptura pripremanja svakodnevnih jela. Pri ruci nam je suvremeno posuđe koje ubrzava proces kuhanja, a pritom i štedi energiju, električni roštilji i ostalo, tako da se za kratko vrijeme može prirediti i prava gozba. Tako se muškarac može izvjestiti, poput mene, i za kuhanje pravog nedjeljnog ručka, koji je kod imalo tradicionalno nastrojenih Sonćana i danas prava svetinja«, kaže Tadijan. Ovisno o prigodi, desi se da »obisi kotlić« i za društvo iz svoje »Šokadije«.

PAPRIKAŠI

Tada se obično kuha svima poznati i omiljeni »Zvonkov paprikaš«. »Kuham paprikaše, ili kako bi Slavonci rekli čobance, od svih vrsta mesa. Riblji mi je vrlo drag, ali isto tako ne bježim niti od kuhanja paprikaša od bilo koje vrste mesa. Ipak, na neki način mi je najomiljeniji ovaj kojega su neki od 'Šokadinaca' nazvali Zvonkov paprikaš. Kuha se od tri vrste mesa – kombinacije svinjetine, junetine i ovčetine. Poželjno bi bilo da je približne starosti, ali za junetinu se to danas najčešće

DIJELIMO S VAMA OVAJ RECEPT ZVONKOV PAPRIKAŠ

Potrebni sastojci (za 6 osoba):

3 kg mesa (podjednake količine svinjetine, junetine i ovčetine)
3 – 4 velike glavice luka
3 dobre žlice mljevene slatke paprike
1 dobra žlica mljevene ljute paprike
Sol i Vegeta po potrebi
Male količine mediteranskih začina i koje zрно papra
Feferone
3 dl vina, poželjno bijeloga

Priprema:

Meso se za početak pirja s malo soli i vegete, vode za početak dodamo toliko da

meso bude prekriveno, a kad se vrenje uravnoteži, dodaje se mljevena paprika. Vodimo računa da pod kotlić za cijelo vrijeme kuhanja ložimo vatru podjednako, osrednjeg intenziteta. Vodu po potrebi dolijevamo, često vrtimo, a u posljednjoj trećini dodamo i vino. U principu, ovaj paprikaš se kuha najmanje 2 sata. Kad je po procjeni kuhara gotov, gustina mu mora biti negdje između običnog paprikaša i gulaša. Jede se s kruhom ili s obarenom tjesteninom, najbolje domaćom.

ne može decidirano tvrditi, pa nju obično malo pirjam prije nego dodam svinjetinu i ovčevinu. Od svinjetine u ovom paprikašu se rabi isključivo cubok, odnosno nogice, uši i repnjača, zbog visokog postotka želatina. Od junetine čisto meso isječeno na kockice, a od ovčetine doslovno sve. Uz moje osobne kulinarske male tajne ovaj paprikaš uvijek ispadne baš kako bi trebalo, sa širokim osmijehom završava priču Tadijan. Gledajući ga i slušajući, čovjek nesvjesno poželi da iz ovih stopa »obisi kotlić« i pristavi taj slatko opisan »Zvonkov paprikaš«.

JP SUBOTICA-TRANS

TELEFON: +381 24/555-466, FAX 556-548,
ta.sutrans@gmail.com www.sutrans.rs

Prvosvibanjski program 27. 4.-2. 5. 2013.

Aranžman obuhvaća:
Prijevoz turističkim autobusom na danoj relaciji
Smještaj u hotelu u Münchenu na bazi 2x ND
Smještaj u hotelu u Garmisch-Partenkirchenu na bazi 1x ND
Pratitelj grupe - vodič
Lokalni vodič za Salzburg, München
Međunarodno zdravstveno osiguranje DDOR
Dodatno osiguranje prtljaga DDOR
Troškove organizacije

Cijena aranžmana: 235 eura

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774; 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

Temeljem Uredbe o energetske zaštici kupca (»Službeni glasnik RS« broj 27/2013) i članka 30. stavak 1. točka 14. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (»Službeni list Grada Subotice« broj 6/2010), načelnica Gradske uprave Grada Subotice, izdaje sljedeću

OBAVIJEST

Obavještavaju se građani (kućanstva) s područja Grada Subotice, da će Gradska uprava Grada Subotice, počevši od 8. travnja 2013. (ponedjeljak) početi s primanjem zahtjeva za izdavanje Potvrde o stjecanju statusa energetske zaštice kupca radi umanjenja mjesečne obveze za određene količine utrošene električne energije ili prirodnog plina, sukladno Uredbi o energetske zaštici kupca (»Službeni glasnik RS« broj 27/2013).

Prijam zahtjeva vršit će se u prostorijama Gradske uprave Grada Subotice, Uslužni centar šalter broj 3 i 4, i u prostorijama mjesnih ureda, prema ustaljenom radnom vremenu.

Uz zahtjev za izdavanje Potvrde, potrebno je priložiti sljedeće:

Dokaz o broju članova kućanstva s imenima i prezimenima i JMBG (izvadak iz matice rođenih i vjenčanih, ovjerena izjava dva svjedoka);

Dokaz o ukupnim mjesečnim primicima i prihodima članova kućanstva;

Dokaz Službe za katastar nekretnina iz mjesta prebivališta i mjesta rođenja o posjedovanju nekretnina i prihodima od nekretnina;

Dokaz o pravu vlasništva na nekretnini u kojoj živi kućanstvo;

Potvrda porezne uprave posjeduje li imovinu koja podliježe oporezivanju;

Dokaz o najmu stana/kuće;

Posljednji račun za električnu energiju/prirodni plin na adresi stanovanja.

Uvjeti prema kojima energetske zaštice kupac stječe pravo na umanjenje mjesečne obveze za određene količine utrošene električne energije odnosno prirodnog plina, utvrđeni su Uredbom o energetske zaštici kupca, koja čini sastavni dio ove Obavijesti.

Tekst Uredbe, dodatno objašnjenje za realizaciju Uredbe o energetske zaštici kupcu i obrazac zahtjeva za izdavanje potvrde na svim jezicima i pismima koji su u službenoj uporabi na području Grada Subotice, mogu se preuzeti sa internet-ske stranice Grada: www.subotica.rs, u Uslužnom centru Gradske uprave, mjesnim zajednicama i mjesnim uredima Grada Subotice.

Načelnica Gradske uprave
Marija Ušumović Davčik dipl. pravica

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke
ortodontske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Subotičke tržnice

Crno-bijela fotografija u obliku poštanske razglednice (iz kolekcije *Petra Skenderovića*) nosi poštanski štambilj na dan 9. veljače 1917. godine, prikazujući tržnički prostor koji se tih godina nalazio na trgu ispred Gradske kuće (Szent Istvan ter). Boljim uvidom, uz uporabu povećala, mogu se uočiti mjesta za prodavanje na zemlji s košarama voća i povrća, bez tezgi i improviziranih šatri, koje su se kasnijih godina postavljale na pojedinim gradskim lokacijama.

TRŽNI CENTRI PROŠLOSTI

Osim ove tradicionalne gradske tržnice na otvorenom, na teritoriju grada Subotice postojalo je još nekoliko tržnica.

Stočna tržnica (izvorno peca), koja se i poslije II. svjetskog rata nalazila na prostoru današnjeg parka koji se nalazi oko male crkve Isusovog uskrsnuća i Kalvarije pokraj Gajeve ulice, u svojoj ponudi je nudila prodaju žive stoke - konja, krava, ovaca, svinja i drugih domaćih životinja. Kasnijih godina ova stočna

tržnica je preseljena na lokaciju pokraj hipodroma kod Somborske kapije, gdje se i danas nalazi.

Stareška tržnica se nakon II. svjetskog rata nalazila na prostoru Ulice Petefi Šandora, počevši od današnjeg kružnog toka pa sve do zgrade Komgrada, odnosno nekadašnje konjičke kasarne i policijske postaje. Na ovoj tržnici su tada doslovno prodavane isključivo stare stvari i predmeti, koji njihovim vlasnicima nisu služili u nikakve svrhe te su ih osobno prodavali po bagatelnim cijenama ili su to činili preko specijaliziranih preprodavaca koji su se time bavili u vidu profesije, što je i danas slučaj među brojnim Subotičanima. Godinama kasnije i ova tržnica je doživjela translociranje i trajno je smještena na prostor pokraj stadiona NK Bačke, gdje se i danas nalazi ostatak

nekadašnjeg Buvljaka. Ime je ostalo u uporabi, ali sada je sve to dio suvremenog tržnog centra.

Zelena tržnica se isprva nalazila na prostoru početka Ulice Matije Gupca do Ulice Maksima Gorkog (Beogradski put) s betonskim tezga- ma s obje strane trotoara. Tržnica je u svom sklopu imala i jedan podzemni gradski WC, koji je u potpunosti odgovarao suvremenim higijenskim standardima, za razliku starih uličnih toaleta ispred zgrade Crvenog križa, kina Jadran, Gimnazije...

Mliječna tržnica se uvijek nalazila na prostoru na kojem se i danas nalazi, preko puta židovske sinagoge i na njoj su prodavani mliječni proizvodi, meso i mesne prerađevine, a vremenom je u njezinom nastavku preseljena zelena tržnica s tezga- ma za prodaju voća i povrća.

»Golupčija peca« se nalazila dugi niz godina nakon II. svjetskog rata na prostoru ispred tzv. Čurine mijane na uglu Beogradskog puta i Vatrogasne postaje, da bi kasnije prvo bila izmještena na prostor ispred zgrade Nepkora, a potom na prostor današnje Kvantaške tržnice između ulica Matije Gupca i Bogovićeve. Na ovoj tržnici se svakoga vikenda prodaju i kupuju ptice i sitne životinje,

kao i hrana i pribor za njihovo održavanje i držanje.

DANAŠNJICA

Moderni tržni centar Buvljak jedina je gradska tržnica s djelomice pokrivnom infrastrukturom, pokrivenim prodajnim dvoranama, ali Subotica još uvijek nema pokrivenu tržnicu kakvu primjerice ima obližnja Senta, kao i drugi gradovi u Srbiji, a najbliža ovom trajnom rje-

Trošarine

U staro vrijeme su svi prodavači poljoprivrednih proizvoda ili životinja bili dužni platiti tzv. trošarinu kao naknadu za korištenje tržnog (pijačnog) prostora. Zgrade trošarina su se u Subotici nalazile na Somborskom putu, Senčanskom putu, kod Majšanskog mosta, kod nogometnog igrališta Sanda (današnja Rotografika), na Bajskom i Karađorđevom putu, te preko puta Gradske bolnice.

šenju je Mliječna tržnica i za ovaj projekt postoje i planovi. Trgovina na tržnicama je institut žive trgovačke komunikacije koji se zadržao još od davnina čovjekova postojanja i predstavlja izravni oblik razmjene materijalnih dobara za novčani ekvivalent. Uz mogućnost tzv. cjenkanja i neposrednog formiranja prodajno-kupovne cijene, kupovina na tržnicama je i svojevrstan doživljaj. Svatko tko je samo jednom nešto kupio na tržnici, dobro to zna. Zbog toga će dok je ljudi biti i tržnica. Otvorenih ili zatvorenih, posve je svejedno.

OČNA KUĆA
optika i ordinacija
na jednom mjestu
551-045
Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

»UPOZNAJ DOMOVINU«

Srijemskomitrovački učenici posjetili Zagreb

Srijemskomitrovački učenici koji pohađaju nastavu iz predmeta hrvatski jezik sa elementima nacionalne kulture i ove su godine imali priliku tri dana provesti u Zagrebu, u sklopu projekta »Upoznaj domovinu«. Projekt »Upoznaj domovinu« održava se treću godinu zaredom zahvaljujući financijskoj pomoći Hrvatskog nacionalnog vijeća, Grada Zagreba i HKC »Srijem - Hrvatski dom«.

Ovogodišnja ekskurzija odvijala se od 25. do 27. ožujka i premda je kalendarski počinjalo proljeće, prvog dana ekskurzije Zagreb je pogodila snažna snježna mećava s temperaturom ispod nula stupnjeva što je otežalo kretanje po gradu. Usprkos snježnoj mećavi djeca su prvog dana upoznala znamenitosti koje se nalaze od Trga kralja Tomislava do zagrebačke katedrale.

Drugi dan je bio predviđen za obilazak dvorca Trakošćan, čija povijest počinje u 13. stoljeću i gdje su djeca upoznala ne samo povijest dvorca i povijesne eksponate iz srednjeg vijeka, već i povijest hrvatske plemićke obitelji Drašković, koja je posjedovala dvo-

rac dulje od 5 stoljeća.

Posljednog dana ekskurzije djeca su obišla Gradec sa svojim znamenitostima te Hrvatski povijesni muzej u kojem je bila izložba posvećena Isidoru Kršnjavom. Na ovoj ekskurziji djeca su imala jedinstvenu prigodu posjetiti palaču Dverce koja se nalazi na Gradecu, a koristi se za svečana primanja i druge reprezentativne svrhe koje organiziraju gradonačelnik i Gradska skupština, a inače je zatvorena za javnost i posjete. U palači Dverce učenike je primila zamjenica gradonačelnika Milana Bandića - Jelena Pavičić-Vukičević, te je izjavila: »Hrvatska gradi prijateljske odnose sa svim susjednim zemljama i to ćemo raditi i ubuduće, a iznimno je važno da postoji suradnja na očuvanju hrvatske nacionalne zajednice izvan Hrvatske. Jako mi je drago što ova suradnja traje treću godinu zaredom. Nadam se da ćete, unatoč lošem vremenu koje vas je dočekalo u Zagrebu, ponijeti lijepe uspomene iz grada, te da ćemo ovakve susrete nastaviti i ubuduće.«

D. Š.

Sutra kreativne radionice u Gradskoj knjižnici

Sutra će na Dječjem odjelu Gradske knjižnice biti održane dvije nove kreativne radionice za vas, draga djeco, s početkom od 9 i od 11 sati. Broj sudionika je ograničen, te na vrijeme rezervirajte svoje mjesto pozivom na broj 553-115, ili osobno na Dječjem odjelu. Cijena je nepromijenjena i iznosi 150 dinara, a ono što napravite, vaš uradak, nosite sa sobom kući.

UČENICI II. I III. C ODJELA OŠ »IVAN MILUTINOVIĆ« OBJAVILI VLASTITU KUCHARICU

Projekt »Slatki C«

Učenici hrvatskih odjela II. i III. c iz Osnovne škole »Ivan Milutinović« iz Subotice realizirali su nesvakidašnji, hvale vrijedan projekt koji je mnoge ostavio bez teksta. Oni su skupa sa svojom učiteljicom Biljanom Vojnić Hajduk tiskali kuharicu s receptima u pravoj pravcatoj tiskari, kao malu džepnu knjižicu. Tragom ove kuharice posjetili smo ovaj kombinirani odjel kako bismo doznali cijelu priču.

Na satu razrednika učenici su se dogovorili s učiteljicom da će raditi projekt. Od ponuđena tri, učenici su glasovanjem odabrali izraditi zbirku recepata. I tako je svaki učenik trebao donijeti recept svog omiljenog kolača. Potom su zajedničkim dogovorom smišljali imena za te kolače i naziv za kuharicu (Slatki recepti za najbolje kolače). Mame su također imale svoj zadatak. Trebalo je da napišu ponešto o svom djetetu, iz kuta gastronomije, primjerice zašto voli taj kolač, pomaže li u njegovom pripremanju i slično. Na satu likovnog odgoja svatko je nacrtao taj svoj omiljeni kolač, pa su i crteži uključeni u zbirku recepata. Na jednom satu razrednika su donijeli sve što se inače koristi pri kuhanju i pravljenju slastica: pregače, krpe, plehove za pečenje kolača, razne činije i slično, te su organizirali fotografiranje za kuharicu u zanimljivim pozama. Neke od fotografija vam nudimo uz ovaj prilog. Potom je uslijedio mali napor kreativne i domišljate učiteljice Biljane koja je sve to uredila, prekucala, posložila, te predala na tiskanje sponzoru kuharice tiskari »Printex«, kojoj ovim putem mališani još jednom od srca zahvaljuju.

Kao što to već uvijek biva kad izađe iz tiska nova knjiga, upriličena je i prezen-

tacija ovog slatkog projekta na tradicionalnom Uskrsnom vašaru održanom u školi »Ivan Milutinović« u Subotici 27. ožujka. Ovaj termin nije bio ni malo slučajan. Kako su učenici II. i III. c odjela već prepoznatljivi po dobrim kolačima koje uvijek sve rasprodaju na školskim vašarima, htjeli su ovaj put posjetiteljima ponuditi nešto više - pored već uobičajeno dobrih kolača - i recepte za njihovu izradu. Prezentacija je protekla fantastično, svi su bili veoma zadovoljni i ja sam uspjela sebi toga dana kupiti jednu kuharicu iz koje namjeravam uskoro praviti kolače. Inače, kuharica je tiskana na dva jezika: hrvatskom - latiničnim pismom i srpskom jeziku - ćirilničnim pismom, što je još jedna njena prednost, prilagođena je svima.

Od učiteljice doznajemo kako su svi sretni jer su uspjeli realizirati ovaj prvenstveno nesvakidašnji, ali uz to i značajni i nemali projekt, te se planiraju ovim projektom prijaviti i na Sabor učitelja, kao primjer dobre učiteljske prakse.

Mi im od srca želimo puno uspjeha na Saboru, a ukoliko ste zainteresirani za ovu kuharicu kontaktirajte ih, možda im je preostao još koji primjerak.

**PETAK
12.4.2013.**

06:10 Trenutak spoznaje (R)
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:00 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok.serija
10:26 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok. serija
11:10 Preuredi pa prodaj! 6, dokumentarna serija
11:33 Preuredi pa prodaj! 6
12:00 Dnevnik 1
12:37 Prkosna ljubav
13:25 Dr. Oz 3, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:33 Drugo mišljenje
15:03 Najava programa
15:55 Kralj vinograda 1, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:50 Putem europskih fondova
18:10 Iza ekrana
18:50 manjinski MOZAIK
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Popust na količinu, američki film
21:50 Kennedyjevi, serija
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Filmski maraton: Gubitnik, američki film (R)
01:00 Filmski maraton: Max, američki film
02:30 Inspektor George Gently 5, serija
04:00 Skica za portret
04:10 Jelovnici izgubljenog vremena
04:30 Dr. Oz 3, talk-show
05:10 Preuredi pa prodaj! 6
05:32 Preuredi pa prodaj! 6

05:20 Najava programa
05:23 Ecopia - Pametno graditi, održivo živjeti; Eko-gradovi, dokumentarna serija
05:49 Ecopia - Pametno graditi, održivo živjeti; Svjetovi znanja, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
---: TV vrtić: Zabuna s djedom

---: Fleks: Putujuć
zabavljači, crtani film
---: Baltazar: Alfred, noćni čuvar
07:30 Tintinove pustolovine
07:55 Teletubbies
08:20 Vatrene kugla, serija
08:45 Amika, serija
08:58 Amika, serija
09:10 Školski sat: Fotka za okvir i okvir za fotku
09:58 Dolina sunca, serija
10:40 Zaljubljen u djevojku iz susjedstva, američki film (R)
12:10 Kvartet Gubec - Tribute to 4M, snimka koncerta
13:15 Max, američki film
14:48 Degraasi 2, serija
15:10 Školski sat: Fotka za okvir i okvir za fotku
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Zalagaonica, dokumentarna serija
16:55 Rukomet, SEHA Liga - Final Four, prijenos polufinala
18:30 Briljanteen
19:10 Mala TV:
19:40 Putovanja jednog gurmana, dok. serija
20:10 Remekdjelo ili zlodjelo 1, dokumentarna serija
21:15 Downton Abbey 3, serija
22:05 Knjiga ili život
22:35 Opera box
23:10 Inspektor George Gently 5, serija
00:40 Peti dan, talk show (R)
01:40 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
02:22 Retrovizor: Capri 1, serija (3/24)
03:07 Retrovizor: Mučke 1A, humoristična serija
03:37 Noćni glazbeni program

07:05 Animanijaci
07:30 Animanijaci
07:55 Super Loonatics
08:20 TV izlog
08:35 Kako vrijeme prolazi
10:00 Sila, serija
11:10 Nikita, serija
12:10 In magazin
12:55 Zauvijek susjedi, serija
13:30 Ninja ratnici, serija
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Larin izbor, serija
22:40 Drugo lice Samanthe, film
00:30 Savršeni svijet, film

03:00 Nikita, serija
03:45 Ezo TV, tarot show
05:15 Dnevnik Nove TV

05:35 RTL Danas
06:15 Ruža vjetrova
07:05 Ben 10: Ultimate Alien
07:30 Moji džepni ljubimci
07:45 Yu-Gi-Oh!
08:15 Virus attack
08:45 Cobra 11
09:45 Cobra 11
11:05 Ekkluziv Tabloid
11:25 Krv nije voda
12:40 Ruža vjetrova
13:40 Nebo i zemlja
14:50 Cobra 11
15:55 Cobra 11
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
21:10 Nebo i zemlja, dramska serija
22:30 Metro, igrani film, akcijska komedija
23:05 Eurojackpot
23:15 Metro, igrani film, akcijska komedija
00:50 Punisher, igrani film, akcijski
02:20 RTL Danas, informativna emisija

**SUBOTA
13.4.2013.**

05:55 Drugo mišljenje (R)
06:25 Najava programa
06:42 Knjiga ili život
07:12 Iza ekrana
07:47 Hrvatska kronika BiH
08:05 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Krvavi poker, američki film
09:45 Tata mata: Druga glavna uloga, dokumentarna serija (R)
10:20 Kućni ljubimci
10:50 Vijesti iz kulture
11:05 Normalan život, emisija
12:00 Dnevnik 1
12:35 Veterani mira, emisija
13:20 Duhovni izazovi
13:50 Prizma
14:35 Eko zona
15:05 Reporter: "Nepoznata sudbina - izgubljena djeca u Guatemali", "Izbjegličko groblje - rizičan put u Europu" - dokumentarni filmovi
16:00 Super Smart Animals,

dokumentarni film
17:15 Znanstvene vijesti
17:20 Kulturna baština: Knežev dvor
17:35 Aj reci jednu, emisija pučke i predajne kulture
18:05 Lijepom našom: Buje
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 LOTO 7/39
20:15 Do posljednjeg zbora
22:00 Dnevnik 3
22:20 Vijesti iz kulture
22:37 Buddenbrookovi, serija
00:10 Filmski maraton: Poseban tretman, srpski film
01:40 Filmski maraton: Krvavi poker, američki film (R)
03:20 Super Smart Animals, dokumentarni film
04:10 Reprizni program
06:24 Lijepom našom: Buje (R)

05:05 Najava programa
05:08 Spektar, unutrašnje politički magazin
05:53 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok.serija
06:19 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok. serija
06:45 Hamtaro, crtana serija
07:10 Moj mali planet, crtana serija
07:15 Wot wot's, crtana serija
07:25 Matkova čudovišta, crtana serija
07:40 Merlin 3, serija
08:55 Mala TV:
09:25 Teletubbies
09:55 Bakina čarobna narukvica, američki film za djecu
11:30 Tajno društvo holivudskih mama, američki film (R)
12:55 Pod zvijezdama, američko-kanadski film
14:25 Remekdjelo ili zlodjelo 1, dokumentarna serija
15:55 Pozitivno
16:25 Sevdah u Lisinskom, snimka koncerta
17:55 Vaterpolo, Jadranska liga: Jug - Mladost, prijenos polufinala
19:15 Magazin LP
19:40 Putovanja jednog gurmana, dok. serija
20:10 Igrati se Boga, dokumentarni film
21:00 Absolutely Fabulous 6, humoristična serija
21:30 Ali G u parlamentu, britanski film
22:55 27. muzički biennale Zagreb: Monika Leskovic, Goran Jurić

i Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Aleksandra Kalajdžića
23:55 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
00:37 Retrovizor: Capri 1, serija
01:27 Retrovizor: Mučke 1A, humoristična serija
01:57 Noćni glazbeni program

06:00 In magazin R
06:40 Okusi Hrvatske R
07:10 TV Izlog
07:25 Animanijaci, R
07:50 Ninja kornjače, R
08:15 Beyblade Metal Master
08:45 Winx Club, R
09:10 Power Rangers Samurai
09:40 Power Rangers Samurai
10:05 Larin izbor, serija R
12:05 Kiselo grožđe, film
13:55 Moj prijatelj Willy 3, igrani film
15:45 Provjereno, R
16:45 Lud, zbunjen, normalan
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Lud, zbunjen, normalan R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 XXX igrani film
22:30 Ninja ubojica, film
00:25 Posljednji preživjeli, igrani film
02:15 Drugo lice Samanthe, igrani film R
03:45 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 Kraj programa

05:25 RTL Danas, (R)
06:00 Yu-Gi-Oh!, (R)
06:55 Virus attack
07:15 Uvrnuti čupavci
07:45 Aladdin
08:35 Timon i Pumbaa
09:20 Zvončica i izgubljeno blago - TV premijera
10:55 Super pas Underdog - TV premijera
12:30 High School Musical 3: Maturanti - TV premijera, fim, komedija
12:45 Dadilja: Nevolje u raju - TV premijera
16:35 Šašavi petak, igrani film, komedija
19:10 Galileo, emisija
20:00 Začarana - TV premijera, igrani film, obiteljska fantazija
22:00 Princezini dnevnički 2: Kraljevske zaruke, film
00:15 Luda vožnja, igrani film, triler/ horor
02:05 Astro show, emisija uživo
03:05 RTL Danas, (R)
03:40 Kraj programa

**NEDJELJA
14.4.2013.**

07:24 Najava programa
07:41 Duhovni izazovi
08:14 Zlatna kinoteka: Sretna obitelj, britanski film
10:05 ni DA ni NE: Direktna ili predstavnička demokracija
10:55 Vijesti iz kulture
11:10 Ubojstvo, napisala je (9) - serija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Divlji u srcu 5, serija
16:30 Vrtlara (R)
17:15 Čovjek bez lica, britanski film
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik 3
20:10 LOTO 6/45
20:15 Odmori se, zaslužio si V - humoristična serija
20:55 Izbori - specijalna emisija
23:00 Dnevnik 3
23:20 Vijesti iz kulture
23:55 Izbori - specijalna emisija
00:25 Čovjek bez lica, britanski film (R)
02:15 Ubojstvo, napisala je (9) - serija
03:05 Skica za portret
03:10 Jelovnici izgubljenog vremena
03:30 Pozitivno (R)
04:00 Vrtlara (R)
04:25 Divlji u srcu 5, serija
05:10 Sve u 7!, kviz

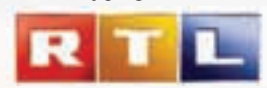

06:20 Najava programa
06:25 Veterani mira, emisija
07:10 Moomini, crtana serija
07:35 Gradić Wakkaville
08:00 Europski koncert Berlinske filharmonije iz Madrida
09:05 Pazi da ne bude gužve, talijanski film
10:47 Biblija
10:57 Josipovac: Misa, prijenos
12:05 Uskrsfest 2013., snimka
13:45 Do posljednjeg zhora
16:00 Olimp - emisija o sportu
17:15 Vaterpolo, Jadranska liga - prijenos finala
18:55 Rukomet, SEHA Liga - prijenos finala
20:40 Posljednji lov, američki film
22:25 Ciklus kulturnih filmova: Ozbiljan čovjek,

američki film
00:10 Crno bijeli svijet - Kastav, snimka koncerta
01:10 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
01:55 Retrovizor: Capri 1, serija
02:45 Retrovizor: Mučke 1B - X-Mas Special '81., humoristična serija
03:19 Noćni glazbeni program

05:50 Angie, serija
06:20 Zauvijek susjedi, R
07:00 TV Izlog
07:15 Ninja kornjače
07:40 Beyblade Metal Master
08:10 Winx Club
08:35 Power Rangers Samurai
09:05 Power Rangers Samurai
09:30 Larin izbor, serija R
12:30 Moj prijatelj Willy 3, igrani film R
14:20 XXX igrani film R
16:45 In magazin vikend
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 In magazin vikend - nastavak
17:45 Lud, zbunjen, normalan R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Policijska akademija 2, igrani film
21:50 Otok, igrani film
00:20 Posljednji preživjeli, igrani film R
02:10 Kiselo grožđe, igrani film R
03:40 Agatha Christie: Lov na ubojicu, igrani film
05:10 Angie, serija R
05:35 Dnevnik Nove TV R
06:30 Kraj programa

05:35 RTL Danas (R)
06:10 Yu-Gi-Oh!, (R)
07:30 Virus attack, animirana serija
07:50 Uvrnuti čupavci, animirana serija
08:20 TV prodaja
08:35 Bibin svijet, serija
09:15 TV prodaja
09:30 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
11:00 TV prodaja
11:15 Princezini dnevni 2: Kraljevske zaruke, film, romantična komedija (R)
13:30 Začarana - TV premijera, igrani film, obiteljska fantazija (R)
15:30 U dobru, zlu i kiču, dokumentarna serija (R)
16:30 Ljubav je na selu, dok. sapunica (R)
17:40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
18:30 RTL Danas

HRT1 16.04.2013. 20:10
20 GODINA PORINA, zabavna emisija
Naslov epizode:
TAJNI ŽIVOT PORINOVACA
Epizoda: 2.

Goste u ovoj emisiji, dobitnike Porina, sve odreda odavno poznajemo. No prije nego smo ih prepoznali i mi i struka, oni su se bavili nekim potpuno drukčijim poslovima.

Baš zbog tih drukčijih poslova oni su večeras ovdje. I, naravno, kako bi nam zapjevali pjesme zbog kojih su nagrađeni!

S nama su: Massimo, Remi i Elemental, Meritas i Cinkuši.

Voditelj: Daniela Trbović

Redatelj: Zoran Margetić

19:10 Galileo, emisija
20:00 Siguran plan, igrani film, triler
21:45 CSI: Miami, serija
21:50 CSI: Miami, serija
23:40 CSI: Miami, serija
00:35 Luda vožnja, igrani film, triler/ horor (R)
02:15 Astro show
03:15 RTL Danas, (R)
03:50 Kraj programa

**PONEDJELJAK
15.4.2013.**

06:10 Mir i dobro
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok. serija
10:26 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok. serija
11:10 Preuredi pa prodaj! 6
11:33 Preuredi pa prodaj! 6
12:00 Dnevnik 1
12:38 Prkosna ljubav, telenovela
13:23 Dr. Oz 3, talk-show
14:03 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:35 Treća dob, emisija
15:05 Glas domovine
15:58 Kralj vinograda 1, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:45 Kako vidim svog susjeda, dokumentarna serija
18:20 Puna kuća Raftera (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik

20:10 TV Bingo
20:35 Potrošački kod
21:10 Nulta točka, politički talk-show
22:20 Dnevnik 3
22:40 Vijesti iz kulture
23:00 Na rubu znanosti
23:55 Bez oduševljenja, molim! 8, serija
00:25 Ubojica u blizini, američki film (R)
01:50 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
02:35 Lovci na natprirodno 6, serija
03:15 Dr. Oz 3, talk-show
03:55 Skica za portret
04:15 Jelovnici izgubljenog vremena
04:35 Na rubu znanosti
05:25 Preuredi pa prodaj! 6, dokumentarna serija (R)
05:48 Preuredi pa prodaj! 6, dokumentarna serija (R)

06:10 Najava programa
06:15 Prkosna ljubav, telenovela
07:00 Mala TV:
07:30 Tintinove pustolovine, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Vatrene kugla, serija
08:45 Amika, serija
08:58 Amika, serija
09:10 Školski sat
10:00 Reprizni program
10:43 Posljednji lov, američki film
12:23 Nedjeljom u dva (R)
13:23 Ubojica u blizini, američki film
14:48 Degraasi 2, serija
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:18 Lijepom našom: Buje

18:18 Direkt: Nesreća, dokumentarni film za mlade
18:47 Glazba, glazba...
19:07 Mala TV:
19:37 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija
20:10 Turistička klasa
20:45 Američki snovi, američki film (R)
22:35 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
23:17 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 7, humoristična serija
23:42 Lovci na natprirodno 6, serija
00:22 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
01:05 Retrovizor: Capri 1, serija
01:55 Retrovizor: Mučke 2A, humoristična serija
02:25 Noćni glazbeni program

07:40 Animanijaci
08:05 Super Loonatics
08:30 TV izlog
08:45 Kako vrijeme prolazi, serija R
09:55 TV izlog
10:10 Larin izbor, serija R
12:10 In magazin vikend R
12:55 Zauvijek susjedi, R
13:30 Ninja ratnici, serija R
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Sila, serija
22:00 Larin izbor, serija
22:55 Večernje vijesti

23:15 Mentalist, serija
00:15 MMA liga
00:45 Bez povratka 3, film
02:25 Živa meta, serija
03:15 Mentalist, serija R
04:00 Nikita, serija R
04:45 Ezo TV, tarot show
05:45 Dnevnik Nove TV R
06:35 In magazin vikend R
07:05 Kraj programa

06.25 RTL Danas, (R)
07.00 Ben 10: Ultimate Alien
07.25 Moji džepni ljubimci
07.45 Yu-Gi-Oh!
08.10 Virus attack
08.25 TV prodaja
08.40 Cobra 11, serija (R)
09.40 Cobra 11, serija (R)
10.40 TV prodaja
10.55 Nebo i zemlja, serija (R)
12.00 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
12.50 TV prodaja
13.05 Siguran plan, igrani film, triler (R)
14.50 Cobra 11, akcijska serija
15.55 Cobra 11, akcijska serija
16.55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18.30 RTL Danas
19.10 Nebo i zemlja, dramska serija
20.10 Ruža vjetrova, serija
21.30 Đavolje ždrijelo, igrani film, triler
21.35 RTL Vijesti
23.35 CSI: Miami, serija
00.30 CSI: Miami, serija
01.20 Astro show, emisija uživo
02.20 CSI: Miami, serija
03.05 RTL Danas, (R)
03.45 Kraj programa

**UTORAK
16.4.2013.**

06:10 Znanstvena petica (R)
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 By the River, By the Water - dok. serija
10:28 By the River, By the Water - dok. serija
10:56 Vijesti iz kulture
11:10 Preuredi pa prodaj! 6
11:33 Preuredi pa prodaj! 6
12:00 Dnevnik 1
12:37 Prkosna ljubav
13:22 Dr. Oz 3, talk-show

14:02 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:35 Među nama
15:05 Kulturna baština
15:20 Fotografija u Hrvatskoj
15:55 Kralj vinograda 1, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:53 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija(R)
18:20 Puna kuća Raftera (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Atentat u Sarajevu
23:20 Dnevnik 3
23:40 Vijesti iz kulture
00:00 The Independent, američki film
01:25 Samo jedna večer, američki film (R)
02:50 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
03:35 Lovci na natprirodno 6, serija
04:15 Dr. Oz 3, talk-show
04:55 Skica za portret
05:05 Jelovnici izgubljenog vremena
05:25 Preuredi pa prodaj! 6
05:48 Preuredi pa prodaj! 6

05:20 Najava programa
05:23 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok. serija
05:49 Ecopia - Intelligent Building, Sustainable Living - dok. serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Tintinove pustolovine
07:55 Teletubbies
08:20 Vatrene kugla, serija
08:45 Amika, serija
08:58 Amika, serija
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Američki snovi, američki film (R)
12:30 Reprizni program
13:20 Samo jedna večer, američki film
14:45 Degrassi 2, serija
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
18:00 ni DA ni NE: Registar pedofila
18:50 Crtani film
19:10 Mala TV:
19:40 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija
20:10 20 godina Porina, zabavna emisija
21:00 Kobno prestrojavanje, američki film
22:35 Zakon i red: Zločinačke

nakane 6, serija
23:20 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 7, serija
23:50 Lovci na natprirodno 6, serija
00:35 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
01:20 Retrovizor: Capri 1, serija
02:05 Retrovizor: Mučke 2A, humoristična serija
02:35 Noćni glazbeni program

07:05 Animanijaci, R
07:30 Animanijaci
07:55 Super Loonatics
08:20 TV izlog
08:35 Kako vrijeme prolazi, R
09:45 TV izlog
10:00 Sila, serija R
11:10 Larin izbor, serija R
12:10 In magazin R
12:55 Zauvijek susjedi, R
13:30 Ninja ratnici, serija R
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Sila, serija
22:00 Larin izbor, serija
23:00 Večernje vijesti
23:20 Mentalist, serija
00:20 Životinja, igrani film
01:55 Živa meta, serija
02:45 Mentalist, serija R
03:30 Nikita, serija R
05:00 Ezo TV, tarot show
06:00 Dnevnik Nove TV R
06:50 In magazin R (od pon)
07:05 Kraj programa

06.40 RTL Danas, (R)
07.20 Ruža vjetrova, (R)
08.10 Ben 10: Ultimate Alien
08.35 Moji džepni ljubimci
08.55 Yu-Gi-Oh!
09.20 Virus attack
09.35 TV prodaja
09.50 Cobra 11, akcijska (R)
10.50 Cobra 11, akcijska (R)
12.05 Nebo i zemlja, serija (R)
13.15 Ekkluziv Tabloid, (R)
13.40 TV prodaja
13.55 Ruža vjetrova, serija (R)
14.50 Cobra 11, akcijska serija
15.55 Cobra 11, akcijska serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Nebo i zemlja, serija
20.10 Ruža vjetrova, serija
21.30 Opasna plavuša, film
21.35 RTL Vijesti

23.20 Đavolje ždrijelo, film, triler (R)
01.25 Astro show
02.25 RTL Danas, (R)
03.05 Kraj programa

**SRIJEDA
17.4.2013.**

06:10 Među nama
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 By the River, By the Water - dok. serija
10:28 By the River, By the Water - dok. serija
10:56 Vijesti iz kulture
11:10 Preuredi pa prodaj! 6
11:33 Preuredi pa prodaj! 6
12:00 Dnevnik 1
12:37 Prkosna ljubav
13:21 Dr. Oz 3, talk-show
14:01 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:35 Riječ i život
15:05 Indeks
15:57 Kralj vinograda 1, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:55 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija (R)
18:20 Puna kuća Raftera (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 LOTO 7/39
20:15 Globalno sijelo
20:45 Sibirski trans, dokumentarni film
21:30 Horizonti, vanjsko politički magazin
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
23:05 Drugi format
23:55 Bez oduševljenja, molim! 8, serija
00:25 Medicine River, američki film
02:00 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
02:45 Lovci na natprirodno 6, serija
03:25 Dr. Oz 3, talk-show
04:05 Skica za portret
04:20 Jelovnici izgubljenog vremena
04:40 Drugi format
05:25 Preuredi pa prodaj! 6
05:48 Preuredi pa prodaj! 6

05:15 Najava programa
05:19 By the River, By the Water - dok. serija
05:47 By the River, By the

Water - dok. serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Tintinove pustolovine
07:55 Teletubbies
08:20 Vatrene kugla, serija
08:45 Amika, serija
08:58 Amika, serija
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:40 Ciklus hrvatskog filma: Atentat u Sarajevu
12:45 Eko zona (R)
13:10 Medicine River, američki film
14:45 Degrassi 2, serija
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:25 Miro Ungar i Damir Kukuruzović Gipsy Swing Quintet, snimka koncerta
19:00 Mala TV:
19:30 Putovanja jednog gurmana, dok. serija
20:00 Tajno društvo, američki film
21:45 Top Gear 15, dok. serija
22:35 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
23:20 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 7, serija
23:50 Lovci na natprirodno 6, serija
00:35 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
01:20 Retrovizor: Capri 1
02:05 Retrovizor: Mučke 2A
02:35 Noćni glazbeni program

07:05 Animanijaci, R
07:30 Animanijaci
07:55 Super Loonatics
08:20 TV izlog
08:35 Kako vrijeme prolazi, serija R
09:45 TV izlog
10:00 Sila, serija R
11:10 Larin izbor, serija R
12:10 In magazin R
12:55 Zauvijek susjedi, R
13:30 Ninja ratnici, serija R
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Sila, serija 72/135
22:00 Larin izbor, serija
23:00 Večernje vijesti
23:20 Mentalist, serija
20:20 Prava frekvencija, film
02:30 Živa meta, serija
03:20 Mentalist, serija R
04:05 Nikita, serija R
05:05 Ezo TV, tarot show
06:05 Dnevnik Nove TV R

06:55 IN magazin R
07:05 Kraj programa

06:45 RTL Danas, (R)
07:20 Ruža vjetrova, serija (R)
08:10 Ben 10: Ultimate Alien
08:35 Moji džepni ljubimci
08:55 Yu-Gi-Oh!, serija
09:20 Virus attack, serija
09:35 TV prodaja
09:50 Cobra 11, serija (R)
10:50 Cobra 11, serija (R)
11:50 TV prodaja
12:05 Nebo i zemlja, serija (R)
13:15 Ekkluziv Tabloid, (R)
13:40 TV prodaja
13:55 Ruža vjetrova, serija (R)
14:50 Cobra 11, akcijska serija
15:55 Cobra 11, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Nebo i zemlja, serija
20:10 Ruža vjetrova, serija
21:10 RTL Vijesti
21:30 Mentalist, serija
22:25 Mentalist, serija
23:15 Opasna plavuša, igrani film, komedija (R)
01:10 Astro show, show, emisija uživo
02:10 RTL Danas, (R)
02:45 Kraj programa

**ČETVRTAK
18.4.2013.**

06:10 Riječ i život
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 By the River, By the Water - dok serija
10:28 By the River, By the Water - dok serija
11:10 Preuredi pa prodaj! 6
11:33 Preuredi pa prodaj! 6
12:00 Dnevnik 1
12:38 Prkosna ljubav
13:23 Dr. Oz 3, talk-show
14:03 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:35 Trenutak spoznaje
15:58 Kralj vinograda 1, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:53 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija (R)
18:20 Puna kuća Raftera (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Domaći dokumentarni film/serijal
20:45 Spektar, unutrašnje politički magazin
21:35 Paralele, vanjsko politička emisija
22:05 Pola ure kulture
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:25 Crossing Over, američki film
01:15 Samo san, američki film (R)
02:50 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
03:35 Lovci na natprirodno

6, serija
04:15 Dr. Oz 3, talk-show
04:55 Skica za portret
05:05 Jelovnici izgubljenog vremena
05:25 Preuredi pa prodaj! 6, dokumentarna serija (R)
05:48 Preuredi pa prodaj! 6, dokumentarna serija (R)

05:15 Najava programa
05:19 By the River, By the Water - dok serija
05:47 By the River, By the Water - dok serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Tintinove pustolovine, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Vatrene kugle
08:47 Amika, serija
08:58 Amika, serija
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Ljubavni san, američki film
12:10 Reprizni program
13:10 Samo san, američki film (R)
14:45 Degraasi 2, serija
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:20 Transsibirska željeznica, dok film
18:05 Globalno sijelo
18:30 Turistička klasa
19:00 Mala TV:
19:30 Putovanja jednog gurmana, dok serija

20:00 The Secret Life of Bees, američki film
22:00 Nove avanture stare Christine 5, serija
22:25 Nove avanture stare Christine 5, serija
22:50 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
23:35 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 7, serija
00:05 Lovci na natprirodno 6, serija
00:50 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
01:35 Retrovizor: Capri 1
02:20 Retrovizor: Mučke 2A
02:50 Noćni glazbeni program

07:05 Animanijaci, R
07:30 Animanijaci
07:55 Super Loonatics
08:20 TV izlog
08:35 Kako vrijeme prolazi, serija R
09:45 TV izlog
10:00 Sila, serija R
11:10 Larin izbor, serija R
12:10 In magazin R
12:55 Zauvijek susjedi, serija R
13:30 Ninja ratnici, serija R
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Sila, serija 73/135
22:00 Provjereno

23:05 Večernje Vijesti
23:25 Mentalist, serija
00:25 Rachel se udaje, film
02:30 Živa meta, serija
03:20 Mentalist, serija R
04:05 Nikita, serija R
04:50 Ezo TV, tarot show
05:50 Dnevnik Nove TV R
06:40 IN magazin R
07:05 Kraj programa

06:45 RTL Danas, (R)
07:20 Ruža vjetrova, serija (R)
08:10 Ben 10: Ultimate Alien
08:40 Moji džepni ljubimci
08:55 Yu-Gi-Oh!, serija
09:20 Virus attack, serija
09:35 TV prodaja
09:50 Cobra 11, serija (R)
10:50 Cobra 11, serija (R)
11:50 TV prodaja
12:05 Nebo i zemlja, serija (R)
13:20 Ekkluziv Tabloid, (R)
13:40 TV prodaja
13:55 Ruža vjetrova, serija (R)
14:50 Cobra 11, akcijska serija
15:55 Cobra 11, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Nebo i zemlja, serija
20:10 Ruža vjetrova, serija
21:10 RTL Vijesti
21:30 CSI: NY, serija
22:25 CSI: NY, serija
23:20 CSI: NY, serija
00:15 CSI: NY, serija
01:05 Astro show
02:05 RTL Danas, (R)
02:40 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populane melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

Sončani nemilosrdni

SONTA – Utakmica 16. kola Međuopćinske nogometne lige Sombor priuštila je navijačima sončanskog Dinama pravi užitek. Plavi su, iako su opet igrali bez nekoliko standardnih igrača, do vrha napunili mrežu ekipe OFK Šikara iz Sombora. Od početka utakmice plavi su uspostavili punu dominaciju na travnjaku, stvarali prigode, a mrežu gostujuće ekipe prvi put su zatresli već u 7. minuti. Više od 150 gledatelja uživalo je

u vezu Dinamovaca i u zgodicima, kojih je u prvom poluvremenu bilo 5, svi u mreži gostiju. U nastavku trener Tadijan uvodi tri nova igrača, što nije bitno poremetilo ritam igre. Uz dva nova zgoditka u mreži Somboraca plavi su na izlasku s travnjaka pobrali zasluženi pljesak na otvorenom. Za čistu pobjedu od 7 – 0 (5 – 0) strijelci su bili: Šarac u 7. Kmezić u 26. 29. i 78. Andrašić u 31. i 37. i Siladi u 47. minuti.

Ekipa Dunava je u Bačkom Monoštoru osvojila nova tri boda minimalnom pobjedom od 2 – 1 protiv Jedinstva 1947 iz Koluta.

I. A.

Oženjeni protiv neoženjenih po stoti put

RUMA – U organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva Matija Gube iz Rume čitavo jedno stoljeće se početkom proljeća, oko uskršnjih blagdana, organizira revijalna nogometna utakmica oženjenih i neoženjenih članova udruge. Jubilarni ovakav susret održan je na terenima FK Jedinstvo u subotu 6. travnja, a posebno za ovakvu priliku izrađeni su i dresovi u duhu ovog velikog jubileja. Sjajnu nogometnu predstavu nije pokvarilo ni prilično oblačno, hladno i vjetrovito vrijeme. Rezultat je i ovoga puta, kao uostalom i uvijek do sada, bio u potpuno drugom planu, pa ga ovom prilikom nećemo niti spominjati, a od njega je u svakom slučaju bilo

mnogo značajnije tzv. treće poluvrijeme koje je, uz večeru, nakon utakmice nastavljeno u prostorijama udruge.

N. J.

Bačka 1901 zaostaje

SEČANJ – Neodlučenim rezultatom na gostovanju protiv Bilećanina u Sečnju (3-3), nogometaši Bačke 1901 još više su zaostali za vodećom momčadi Vojvođanske lige skupina Istok, Jedinstvom iz Novog Bečeja, a razlika sada iznosi golemih osam bodova.

Nakon 19 odigranih kola Subotičani se nalaze na trećem mjestu s 42 osvojena boda.

RUKOMET

Dvadeset u nizu

BAČKA PALANKA – Rukometaši Spartaka zabilježili su uvjerljivu pobjedu u aktulanom prvenstvu Prve lige Srbije. Pobjedom nad ekipom Lavova u Bačkoj Palanci s 43-31 nastavili su niz bez poraza u dvadeset prvenstvenih susreta.

ODBOJKA

Nastavak polufinalnog doigravanja

BEOGRAD – Nakon kraće stanke, trećom i četvrtom utakmicom protiv Vizure u Beogradu odbojkašice Spartaka nastavljaju polufinalni duel doigravanja za naslov prvaka Srbije. Rezultat poslije prve dva susreta u Subotici je 1-1, a u finale će se plasirati ekipa koja prva stigne do tri pobjede.

Spartak – Novi Pazar

SUBOTICA – Drugoplasirana momčad Prve lige Novi Pazar igrat će protiv Spartaka u baražu za popunu odbojkaške Superlige Srbije. Mjesto u elitnom klupskom natjecanju izborit će ekipa koja prva izbori tri pobjede.

DŽUDO

Dvije medalje

BEOGRAD – Ekipa džudaša Spartaka vratila se s Džudo kupa Novi Beograd 2013. s dvjema osvojenim medaljama. Na vrlo jakom natjecanju srebro je pripalo Vuku Bošnjaku, a bronca Jugoslavu Kaćanskom. Ekipu je vodio trener Milan Bogić.

Vrijeme učenja košarkaških tajni

Još uvijek svi igramo sve pozicije, svladavajući osnove igre pod obručima

Skošarkaškom loptom i popularnom igrom pod obručima mladi košarkaš Spartaka iz Subotice Mario Evetović (2000.) druži se intenzivno već četiri godine. Igrajući za mlade pionire najjačeg gradskog košarkaškog kluba, prošlog vikenda je nastupio na završnom turniru najboljih pionirskih sastava Kvalitetne lige Vojvodine, na kome je njegova momčad zauzela drugo mjesto u Pokrajini.

»Moja košarkaška priča započela je prije četiri godine, kada sam imao devet godina i odlučio se odazvati pozivu trenera Mileta Najdeskog, koji je u našoj školi 'Matko Vuković' regrutirao zainteresirane za bavljenje ovim sportom. Sve do prošle godine godine sam trenirao u školskoj košarkaškoj sekciji, a onda sam pristupio pionirskoj momčadi Spartaka za koju sada nastupam«, pojasnio nam je Mario kako se odlučio baviti košarkom.

MLADI PIONIRI

Iako je još uvijek u takozvanoj pripremnoj igračkoj selekciji, u kojoj se uče osnovni elementi igre, Mario već ima jasan stav o svom mjestu u košarkaškoj ekipi.

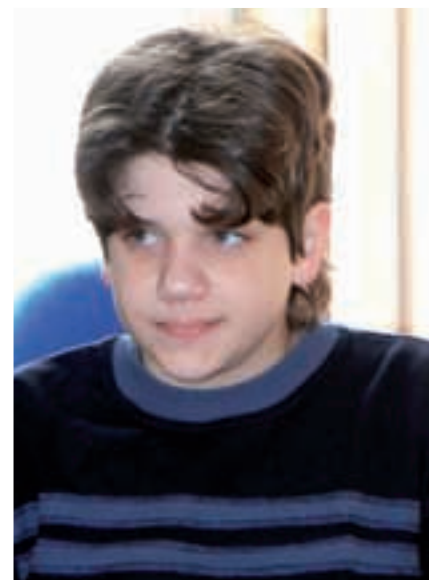
»U ovom starosnom uzrastu (igrači rođeni 2000.–2001.) mi još uvijek nemamo definirane pozicije u igri, točnije svi još uvijek igramo sve, ali osobno se najbolje osjećam na poziciji beka šutera. Volim šutirati na koš, a najbolje se osjećam na krilnoj poziciji, pa bi u budućnosti mogao igrati na pozicijama 2 ili 3. Moja starosna selekcija se natječe u Kvalitetnoj ligi Vojvodine skupa s vršnjacima iz Novoga Sada, Vrbasa, Novoga Bečēja, Sombora i nakon regularnog dijela prvenstva zauzeli smo drugu poziciju s kojom smo se kvalificirali za završni turnir najboje četiri momčadi lige, koji je odigran prošloga vikenda u Novom Bečēju.

Tamo smo se uspjeli plasirati u finale, gdje smo poraženi od momčadi NS Stars i na koncu smo potvrdili drugu poziciju među vršnjacima u Vojvodini. Najzaslužniji za naš lijepi uspjeh, pokraj mojih suigrača iz ekipe, su naši treneri Ognjen Prlja i Saša Buljovčić, koji se trude svoje praktično znanje prenijeti na nas i svakim novim treningom unaprijediti našu košarkašku vještinu«.

KOŠARKAŠKA BUDUĆNOST

Nakon službenog završetka ligaškog natjecanja, mladi pioniri Spartaka nastavljaju trenirati i usavršavati igru za novu prvenstvenu sezonu, koja započinje sljedeće jeseni.

»Redovito idem na sve treninge i trudim se što više naučiti od svojih trenera, te poboljšati svoje igračke sposobnosti. Moram više raditi na svojoj brzini, pregledu igre i kretnjama u napadačkoj for-

maciji, kako bih bio uspješniji u igri pod protivničkim obručem. Volje i želje imam, jer jako volim košarku, a moji igrački idoli su NBA zvijezda LeBron James i pokojni velikan hrvatske košarke Dražen Petrović. Volio bih jednoga dana postati košarkaški profesionalac i zaigrati u velikim susretima, no do toga ima još mnogo rada i truda. Pa ako budem dobar, rezultat neće izostati. Jedno je sigurno, trenirat ću vrijedno i marljivo, jer košarku jako volim«, kazao je na koncu mladi pionir Spartakove momčadi 2000.-01. Mario Evetović, učenik 6. razreda OŠ »Matko Vuković«.

Podrška cijele obitelji

Za aktivno bavljenje košarkom imam veliku podršku cijele obitelji, ali najveći teret ipak podnosi moj tata Nikola, koji me vozi na treninge i brine se o svemu što je potrebno.

POGLED S TRIBINA

Rijeka

Prošle godine NK Rijeka se dobar dio prvenstva borila izbjeći samo dno tablice 1. HNL, a sada je, nakon 26. odigranog kola u aktualnom prvenstvu, po prvi puta izbila na drugo mjesto. Poziciju koja je već godinama rezervirana za Hajduk, ali ju je majstor s mora remi posrtanjem protiv Intera na gostovanju u Zaprešiću morao ustupiti jadranskom rivalu s druge strane hrvatske obale.

Prelaskom u privatno vlasništvo drugi su vjetrovi zapuhali u jedra Riječinog broda i nakon malo rezultatskog traženja na početku sezone, bijela momčad je počela igrati po novim notama. Naravno, kvalitetniju glazbu su počeli svirati novi glazbenici oličeni u imenima poznatijih hrvatskih nogometaša koji su izabrali primaljivi poziv talijanskog kapitala. I NK Rijeka je ponovno, nakon dugogodišnje stanke, ponovno počela sličiti momčadi koja je u analima jugoslavenskog nogometa ostala upisana kao dvostruki finalist kupa i jedna od rijetkih koja je velikom madridskom Realu uzela mjeru. Oni malo stariji sjetit će se nezaboravne generacije *Desnice, Juričića, Radina* i drugih, generacije pred kojom je respekt imala i velika četvorka (Dinamo, Hajduk, Crvena zvezda i Partizan). Iako se današnja generacija Riječana još uvijek ne može pohvaliti nikakvim konkretnim rezultatom, izuzev ovim trenutačnim držanjem druge pozicije, lijepo je vidjeti njen potencijal i možebitno oživljavanje pomalo zaboravljenog mita o kvaliteti nogometa s Kantride, stadiona uglavljenoj među stijenama u neposrednoj blizini mora. Također, lijepo je što je hrvatski klupski nogomet ponovno dobio zanimljivu utrku prvih pratitelja, na prvo mjesto pretplaćenog Dinama, i potencijalnu nadu da bi već sljedeće prvenstvo 2013.-14. moglo, poslije puno vremena, donijeti neizvjesniju borbu za naslov prvaka. Jaka Rijeka zasigurno bi doprinijela tome...

D. P.

NOGOMET

Kiks Hajduka

Golom primljenim na samom kraju susreta na gostovanju kod Intera (1-1), nogometaši Hajduka izgubili su dva planirana boda i sada za isto toliko bodova zaostaju za Riječkom koja je minimalnom pobjedom protiv Osijeka (1-0) zasjele na drugo mjesto.

Ostali rezultati 26. kola 1. HNL: Zagreb – Dinamo 0:3, Slaven – Split 0:0, Zadar – istra 1961 3:2, Cibalia – Lokomotiva 2:0.

Tablica: Dinamo 58, Rijeka 46, hajduk 44, Lokomotiva 43, Split 42, Slaven 34, Istra 1961, Osijek 30, Zadar 27, Cibalia 26, Inter 23, Zagreb 22.

KOŠARKA

Maksimalna Cibona

Košarkaši Cibone jedini su u prva tri kola A-1 Lige za prvaka zabilježili sve pobjede i s maksimalnim brojem bodova zauzimaju prvo mjesto na prvenstvenoj tablici. Na začelju, bez ijedne pobjede nalaze se momčadi Alkara (Sinj) i Zagreba.

RUKOMET

Poraz i pobjeda

Muška rukometna reprezentacija Hrvatske zabilježila je poraz i pobjedu u dvomeču protiv Mađarske, igranom u sklopu skupine 4 kvalifikacija za plasman na EP 2014. godine. Prvo su Mađari slavili na svom terenu u Veszpremu (20-18), a onda su se kauboji revanširali u zagrebačkoj Areni (30-26) i zbog boljeg odnosa u međusobnim susretima ponovno zasjele na prvo mjesto skupine u kojoj se još nalaze momčadi Slovačke i Latvije.

TENIS

Davisov kup

Hrvatska tenis reprezentacija određena je za trećeg nositelja u ždrijebu kvalifikacija za Svjetsku skupinu Davisova kupa, što znači kako neće moći igrati protiv ajčih selekcija poput Španjolske, Njemačke ili Švicarske. Potencijalni rivali za mjesto u I. klasi svjetskog omladskog tenisa su: Brazil, Izrael, Kolumbija, Ekvador, Velika Britanija, Nizozemska, Poljska ili Ukrajina.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rse-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdaje se namješten stan na Proizivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište i podrum kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – sprema, kuhala. Tel.: 064 4208423.

Prodajem Zastavu 10, 2008/5 godište. Registriran do 5/2013 godine. Ugrađen je plin. Od dodatne opreme ima alarm, centralnu bravu, radio, klimu, maglenke, tempomat. Uredno servisiran. Zadnji servis urađen 5.10.2012. godine. Cijena po dogovoru. Tel.: 064-1208170 i 024-525-373.

Predajem sate: engleskog jezika, AutoCAD-a, ArchiCAD-a, 3Ds Max Desing-a. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem Nitendo Wii za 100 eura + 2 igrice. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem dva kauča i dvije fotelje, može i pojedinačno, usisavač Vox 1400W, žensku bundu od nerca boj 44. Tel.: 024/557-531 i 061/231-19-14.

U najljepšem dijelu Kertvaroša prodajem dio obiteljske kuće, poseban ulaz, cca 64m². Potrebna adaptacija. Cijena 14.000 eura. Postoji struja, voda, kanalizacija, mogućnost priključka na plin. Tel.: 024-572-875, 063/8838747.

Prodajem umjetničku sliku »Sofa« – ulje na platnu akademskog slikara Tilića. Cijena 1.500 eura. Tel.: 065 429 4097.

Povoljno izdajem veliko dvorište pogodno za parkiranje kamiona, većih vozila pa čak i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u Subotici, čuvano 0-24 h. Tel.: 064/9640745.

Prodajem stambeno poslovni prostor u strogom centru Subotice – Petra Drapšina 2, u površini od cca 48 m². Tel.: 063/75-44-440.

Prodajem Kirbi nov, neraspakovan, sentria mikron magic, hepa filtration with mikroalergen technology. Cijena 950 eura. Tel.: 0652190496.

Prodaju se tvornički univerzalni skoro nov cirkular, nov el. šporet s ravnom pločom HANSA, ZOB, spavaća starinska bunjevačka soba i oprema, nošnje, trpezarijski stol, stolice, tepih i sl. i moderna venčanica. Tel.: 060053570 ili 024-532570.

Prodajem bilijar stol – karambol iz 1875. godine, antikvit, veoma očuvan s 3 x 3 kugle od original slonovače. Rezervna čoja iz Amerike. Od 1983. godine uopće nekorišten, za 3500 eura. Tel.: 024-572-875 ili 063-8838747.

Izdaje se dvosobni namješten stan na Proizivci. Tel.: 069 - 2887213.

Prodajem priručnike za pripremu državne mature u RH i to: matematika, hrvatski, engleski, te biologija, fizika, kemija. Zvati 063 - 8820654.

Izdajem jednosobni namješten stan, blizu Ekonomskog fakulteta, telefon, CATV, interfon, TA peč, priključak na ADSL. Tel.: 064 - 3285657.

Prodajem veću termoizolovanu kompletno završenu tehnički primljenu katnicu (13 x 11) sa suterenom, CG i svim infrastrukturnim priključcima (voda, kanalizacija, telefon, internet, gas) u centru Sombora. Tel.: 025-449-220; 064-280-84-32.

Prodajem traktor Torpedo tip TD 4506 izdanje 1979 god. Registriran, izvršena generalna popravka i u odličnom je stanju. Tel.: 061-1621820.

Prodajem sajle raznih dužina i debljina u Novom Sadu. Tel.: 063 8291-264.

Subotica - Centar, izdaje se poslovni prostor 96 m² – 4 prostorije pogodan za urede, predstavništva, agencije. Tel.: 024 529-745; 063 518-218.

Izrađujem hrastove čamce, 3 do 6 metara dužine i jasenova vesla. Prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović Tel.: 064-3467056 www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem Singer šivaći stroj star preko 100 godina. Malo korišten, sačuvan s original papirima, za 100 eura. Tel.: 572-875; 0638838747; 0690094246;

Primila bih na dvorbu, spremanje ili druge kućne poslove. Tel.: 065/531-99-28.

Iznajmljivanje čokoladne fontane za rođendane, vjenčanja i razne druge prigode. Tel.: 069/524-7860.

Izrađujem ručno šivene tradicionalne ženske bunjevačke, šokačke i mađarske papuče. Tel.: 064/054-3720.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBURS 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

Svadbena veselje bračnog para Pavlović

U subotu, 6. travnja, u župnoj crkvi Presvetog srca Isusovog u Šidu vlč. Nikica Bošnjaković sklopio je prvi crkveni brak u ovoj godini, između Ivana Pavlovića iz Šida i Marije Caran iz Paraćina. Inače, ovaj mladi bračni par živi u Novom Sadu, ali su odlučili da svoj brak pred Bogom sklope u župnoj crkvi u Šidu, odakle je Ivan i rodnom. Ivan je sin Josipa Pavlovića, potpredsjednika Hrvatskog kulturnog društva »Šid«, i Marije Pavlović, također članice predsjedništva HKD-a »Šid«, koji pokraj Ivana imaju i dvije odrasle kćeri - Marijanu i Magdalenu.

Pred velikim brojem gostiju u crkvi kako iz Šida i iz okolnih mjesta, tako i gostiju iz Paraćina, vlč. Bošnjaković sklopio je brak između ovo dvoje mladih ljudi, poželjevši im da dugo godina požive u miru, slozi i razumijevanju. Poslije crkvenog vjenčanja slavlje je nastavljeno

u restoranu »Dalas«, gdje je bilo i općinsko vjenčanje, a potom uz manire očuvanja običaja i tradicije Hrvata iz ovoga dijela Srijema, uz zvuke tamburice HKD-a »Šid« i uz folklornu i pjevačku skupinu čiji su članovi bili obučeni u prelijepe nošnje, još više doprinijeli toj svečanosti.

Osim velikog broja rodbine i prijatelja, ovom su slavlju nazočili i članovi HKD-a »Šid«, koji su u veseloj atmosferi do kasnih večernjih sati proslavili ovaj rođan dan. Uz prijatan ambijent, toplu i veselu atmosferu i srdačnost domaćina, vrijeme je brzo odmicalo, a mi smo uime HKD-a »Šid« poželjeli mladencima da dugi niz godina požive u zdravlju, sreći, ljubavi i miru, a Mariji i Josipu da im život uvijek bude ispunjen radošću i srećom i da dožive još mnogo radosnih trenutaka sa svojim najmilijima.

Suzana Darabašić

Članice HKUD »Šid« u svadbi

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Na internet starom biciglom

Faljen vam Isus čeljadi, jedva sam čeko da prođe ovaj post, žena metila frižider pod katanac i veli da možmo malo ispostit grije, a opšte ne znam da sam štogod zgrišijo, što sam pokadgod pcovo kad sam bijo bisan, al sam imo razlog. Ta kako i nebi bijo kad malo malo proštijem u novini da je kogod koga orobijo, privarijo, banke drpaje ovo malo rabadžija što još primaje platu, a kad gledaš naše političare misli čovik da živi u onoj dičjoj pripovitki o zemlji dembeliji di teče med i mliko, a svi su zeleni jel crveni jel rozlinkavi ljudi, no doduše i mi smo taki slični farba, samo zavisi ko je koliko pobisnijo. Slušam ja niki dan radio i lipo se prikrstim kad sam čuo na koliko novaca godišnje se mora podnet poreska prijava, ta ja vam kažem da će još malo i dica na škulsku užnu morat podnet prijavu. To je samo zato da se pometu novci iz naši džepova, stalno se izmišlja novo pravilo sigre, a onda, fala bogu, koji kaki papira nakupiš čitavu tašku, a svaki si debelo platijo, samo kad očeš registrovat zemlju triba ti fiškal jel se cigurno nećeš snać med papirima i uredbama, a tu onda i košar novaca triba. Pao mi na pamet onaj bećar što je kazo baći da je bolje prodat zemlju jel se počela plisnivit pa da ne propadne, tako i ja. Kod nas se samo divani o Jevropi, a ja mislim da i ako ikad mi tamo dospijemo, bit ćemo u onom dilu Jevrope što se na brodu zove krma, a to je odastrag. Ovi naši ako vako misle bolje da se ni ne guramo, već nek oni nas, ako tribamo lipo zovedu da se samo ne sramotimo, vaki kaki smo ni za dismo nismo. No dosta sam vam sad namudrovo, idem namazat noge malo bakarušom jel me od ove moje bicigletine bolidu kugod sam vrag, a šta da radim kad sam rođen u pogrišnim vrimenima, drugi svit na internet, a ja na baćinu momačku biciglu što je digo na kredit u Partizanu 56' godine da se ima ić načim momčit, nema kompjutor motora ni džipis kartu al sasvim dobro ide, a ja i ako lufnem koji atar doću drukput, niko neće ukrast vagaš. Sad bi vas puno lipo pozdravijo i zbogom. Vaš Branko Ivković iz Ivković šora, a to vam je kamen put prija crkve u desno, malo prija Frljaze.

Piše: Branko Ivković

Opet će niko izvozati dade i matere

Evo, bać-Iva opet imađe novu ebrigu i jid. Već je sto put reko da nikada više neće zapaliti televiziju, uvijek čuje ništa što ne može nigdi dalje čuti, neg samo u njegove države. A vamo, duboko u srcu, osića da je sve manje njegova. Vidi on da se tude sve više vodi računa i od lopova i od ni što se volju potuće svejedno jim je š kim i di, makar i sa žandarma, a najviše od ni što stoju u druge države, jel jim se, možda, samo tako piše. Od vi zadnji se najviše i divani i to najglasnije što mož, bać-Iva nikako ni ne razumi sve. A kako bi i razumijo, kad mu vi što su izbirniti tolmaču da neće valjat ako dadu krsta, a ako ne dadu, neće bit dobro. »Nek idu u očin, kaćedu već jedamput napraviti štogoda što valja?«, veli sam za se, pa dune kroz nos ko nikad. Njegova ga samo gleda ispod oka. »Neka tako, vidiš da je naš svit za dram skupijo dosta novaca zovoga maloga Andela što se mora it u Ameriku aperisat, ako bi tila dalje živit«, veli mu sva usuzana. »E, našemu svitu svaka čast, ko i uvijek, sirotinja se stisla, pa nakupila. A di je tu država? Nije odvojila ni cvonjka za tako štogoda. Ta znali su oni da će to svit skupiti i brež nji. Oni njevo istrošu na koikake što po drugi država tuču slabije. Eno, prvač su dali zonoga košarkaša više novaca neg što triba zovu curicu. Ne bi oni da se pati po tuđi reštova, a dada mu u njeve partije. Dobro znađu da svit za tako štogoda ne bi nakupijo«, odvratila je bać-Iva, izajde u gank. Kad počme divan od prostoga svita već mu polako zavrće u trbuvu, unaprid zna da će to dosta koštati. Došla na red i škula. Škula ko škula, svi se držu kalendara. Škulari uredno proslavili Veliki petak i Uskrsni ponedjeljak, jedino nikako ne može sam sebe utuviti u glavu zašto onda to moru odrađivati subotama. Al drugo njega još više žulji. Zvali u škulu dade i matere i kažu jim da će skoro i nikake ekskurzije, pa se triba prošodirati kud bi dica mogla putovati. Al ne moru puno lupati glavu, već jim ponudili kud se može otiti. I sve ofanj daleko. A učitelji će dobro paziti na nji, jedino jim se mora za nadnice platiti glavarina po ditetu. Zvali ji i u varoš, di je malo veća škula. Tamo jim nudu da dica idu u druge države, kažu iće š njima dosta učitelja, pa ji niko neće smit dirati. E, sad, kažu kako je već red, za njeve nadnice će se plaćati glavarina po ditetu. Ista pripovijetka ko i u selcke škole, samo što je kod vi iz varoši glavarina u nikakima evrima. I ni mala. Ka se bać-Iva prisapijo, ispalo da će za dva dana od te glavarine svaki učitelj dobit nadnicu za koju njegova radi za mašinom cili misec. Ko i sva druga dica, cure bi na put, kažu da malo vidu svita. Bać-Iva, kaka je mekana srca, ne protivi se, ne bi jim kvarijo, ka će it, ako neće sad. A za novce će se snajti, ko što se sva sirotinja uvijek i snajde, samo sad još ne zna kako. Niki dan i na televizije divanili šta su rekli vi što su izbirniti da radu i vladu u nomu za čega su izbirniti. Baš divanijo naj što se brine za sve škole, od najmanji do najveći. Kaže, neće naši škulari više it u druge države, kad još ne poznaju ni našu. I sam je spomenijo da su se tamo i tukli, da je bilo i lopovšaga, a bome, nikaki ostali i brež pasoša. Al dok to što je taj reko stigne do svi škula, već će i bać-Ivine cure imati dicu, pa će one morati štodirati šta će i kako će.

Piše: Ivan Andrašić

12. travnja 2013.

Anatole Frans: U umjetnosti, kao i u ljubavi, instinkt je dovoljan.

Oscar Wilde: Postoje ljudi koji sve znaju, ali nažalost to je sve što znaju.

Lav Tolstoj: Žališ se na život, a trebaš se samo sjetiti koliko te ljudi voli.

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU
NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Stiže...

Mladen Delić

Koje godine i gdje se rodio glasoviti hrvatski sportski komentator Mladen Delić?

Kojim sportom se bavio u mladosti?

Kada je, prvi puta u povijesti Hrvatske televizije, uživo izvještavao s jednog sportskog susreta?

Čega je bio utemeljitelj?

Po kojem uskliku će zauvijek ostati upamćen?

Na kojoj utakmici se to dogodilo?

Koje godine je otišao u mirovinu?

Kada i gdje je umro Mladen Delić?

Rodio se 15. siječnja 1919. u Sinju.
Bavio se atletikom, nogometom i košarkom.
Bilo je to 12. svibnja 1957. godine.
Sportske redakcije Hrvatske televizije.
Ljudi moji, je li to moguće?
Na utakmici Jugoslavija – Bugarska u Splitu 1983. godine.
Godine 1984., a 1994. godine je dobio nagradu za životno djelo.
Umro je 22. veljače 2005. godine u Zagrebu.

Pita mater Ivicu:

- Sine, stvarno smrdiš. Zar ti sam nikada ne osjetiš potrebu za kupanjem?
- Osjetim mama, ali uspijem svladati osjećaje!

Pita Ivica svog tatu:

- Tata, koliko košta ženidba?
- Ne znam sine, još uvijek je otplaćujem!

Zvoni poštar na vrata. Otvara mu Ivica s bocom i cigaretom u ruci.

- Jesu li ti roditelji doma?
- A što ti misliš? - upita ga Ivica.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hrcka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

**365 ODLOŽENO
DANA PLAĆANJE!**

**VIKEND AKCIJA
U KTC-U**

12.4. - 15.4.2013.

ratama, na cijeli asortiman

Filet soma Pangasius 1 kg

~~265.90din~~
225.90din

**-15%
POPUSTA**

Makarone sa dodatkom jaja 400g

~~59.90din~~
49.90din

Sardina tomato 380g

~~205.90din~~
128.90din

1kg = 339.21 din

**-33%
POPUSTA**

Torta Švarcvald 2kg

~~1.059.90din~~
725.90din

1kg = 362.95din

**-31%
POPUSTA**

Jabuka Ajdared 1kg

~~55.90din~~
45.90din

**-17%
POPUSTA**

Kava C 200g

~~169.90din~~
149.90din

1kg = 749.50 din

**SUPER
CIJENA**

Dokolenica Merly 40DEN lycra

~~149.90din~~
109.90din

**-27%
POPUSTA**

Hula hop Annabella gola lycra

~~269.90din~~
189.90din

**-28%
POPUSTA**

**SVAKE SRIJEDE
-15 % NA BIJELU TEHNIKU,
MALE KUĆANSKE APARATE I TELEVIZORE**

Merix zeleni čaj I jasmin 3 kg

~~538.90din~~
489.90din

1kg = 163.30 din

BUDI SVOJ, IZABERI NASTAVU NA HRVATSKOME JEZIKU!

Nastavu na hrvatskome jeziku Vaše dijete možete upisati u sljedećim školama u Subotici:

OŠ „Ivan Milutinović”,
OŠ „Matko Vuković” i
OŠ „Sveti Sava”.

kao i u školama u okolnim mjestima:

OŠ „Ivan Milutinović” u Maloj Bosni.
OŠ „Matija Gubec” u Tavankutu i
OŠ „Vladimir Nazor” u Đurđinu.

U više vojvođanskih mjesta može se slušati predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kako u osnovnim tako i u srednjim školama (Plavna, Vajska, Sonta, Monoštor, Srijemska Mitrovica, Žednik, Subotica).

Pomoć HNV-a

Tijekom školovanja Hrvatsko nacionalno vijeće bit će na usluzi s različitim programima pomoći:

- dobivanje besplatnih udžbenika
- osiguravanje školskoga pribora
- pomoć u prijevozu do škola
- sufinanciranje ljetovanja na Jadranskome moru i dr.

Za sve informacije možete nam se obratiti, a ondje će vas ljubazno dočekati:

Hrvatsko nacionalno vijeće

Preradovićeve 13

24000 Subotica

Tel.: +381 (0)24 554-623, +381 (0)24 553-795

Faks: +381 (0)24 554-623 E-mail: ured@hmv.org.rs

